

19

ARKITEKTEN

UNIVERSITY OF ILLINOIS
LIBRARY

NOV 3 1959

CHICAGO

OLD

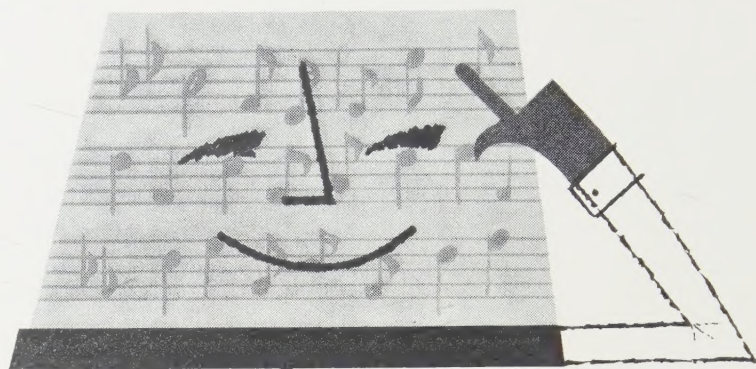
Weidemann Petersen:

United Shoe Machinery Company, Herlev

John Bunshaft - Skidmore, Owings & Merrill:

Attenque Lambert, Bruxelles

BEDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

ER DE MED PÅ NODERNE...!

*i Deres
bogholderi...?*

*- med syveren,
den helt moderne
bogholderimaskine,
er De i takt med
tidens krav...!*

mik.

„Selvtænkende“

Ruf-eltromat, der automatisk finder
den rigtige skrivelinie

Automatisk udkast af kontokort og
opgørelse

Ekstra farvebånd - intet karbon-
papir

Elektrisk vognregulering og rødt
stoplys for udskrevet journal

Fremragende korrespondancema-
skine

SWISS Regnskab 4/s

RØNNEGADE 5 · KØBENHAVN Ø

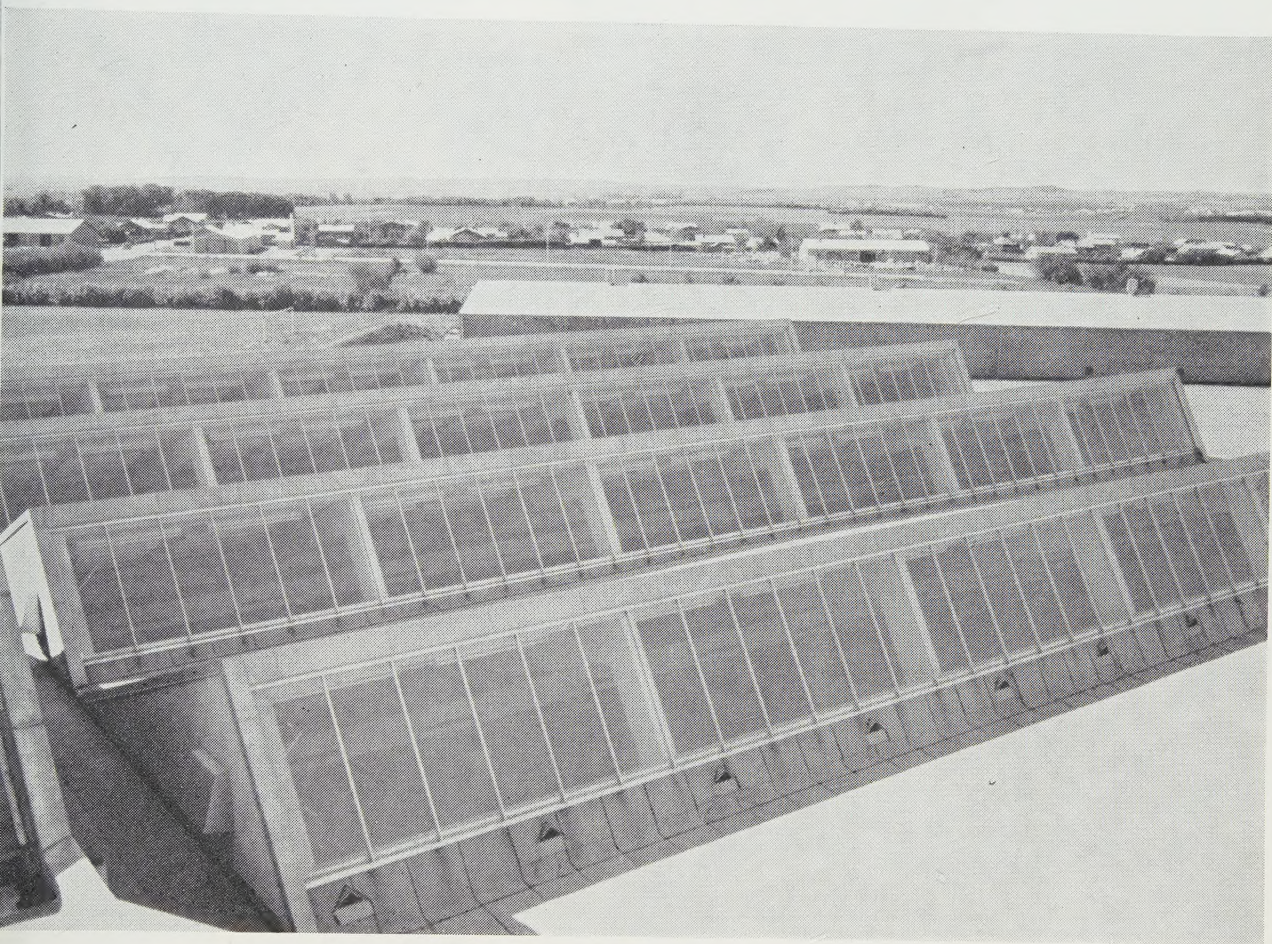
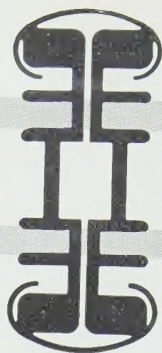
RY. *8590

ÅRHUS 3 51 22 · AALBORG 3 34 40

KOLDING 3571

VITRAL

GLASPANELER

C. W. OBEL A/S, FABRIKSANLÆG I AALBORG
Arkitekt M.A.A., professor Preben Hansen

Shedovenlys udført med Vitralpaneler

EDVARD STORR A/S TEKN. AFDELING
LIVJÆGERGADE 17-19 . KØBENHAVN Ø . TELEFON TRIA 4200

Bent Jensen fot.

HAN SKAL FREM!

Og han ved, hvor han vil hen. En gammelkendt teknik er han indøvet i. Nyt grej håndterer han med kyndig hånd. De transportopgaver, der skal løses – fra murstenslæsset ruller ind på byggepladsen til stil-ladset er fyldt op – kræver kyndige folk, som arbejder med usvigelig sikkerhed og præcision. Et vigtigt led i byggearbejdets organisation er dækket af de folk, som medvirker ved opførelsen af råhuset, »stommen« som svenskerne kalder det. I denne del af byggeperioden er koordinationsproblemerne overskuelige. Det er under opmuringsarbejdet, at den mest intensive aktivitet sker på byggepladsen, fordi erfaringer fra en indarbejdet arbejdsgang sikrer en flydende produktion.

Erfaringer fra fremstilling af mursten, tagsten og andre teglprodukter siden 1871 borger for kvaliteten af

TEGL fra Frederiksholm

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:

Poul Erik Skriver (ansv.)

Chr. Enevoldsen

Redaktionsudvalg:

Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karl-
sen, Henning Meyer og Finn Monies.

Annonceredaktion:

Bertel Barnholdt (annoncechef)

Lillian Schmidt (sekretær)

Redaktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.

Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage
før udsendelsesdagen.

Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 52 kr. årlig.

Signerede artikler står for forfatterens regning, usignede for den
ansvarshavende redaktors regning. Kun når det udtrykkeligt er
angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters
Landsforbunds standpunkttagen.

Patent nr. 86297

STJERNE SKIFER

Skriv efter:
tilbud
brochure
tækkeanvisning

Intet bræddeunderlag
Let at oplægge
Effektiv ventilation
Dobbelt lag asfaltskifer
Mange smukke farver
10 års garanti

A/s P H Ø N I X

TAGPAP OG VEJMATERIALER

København, telf. *9476 66 Vejen, telf. nr. 1

ERINDRINGSLISTE

CIB-kongressen i Rotterdam

[dagene 21.-25. september afholder CIB, som tidligere meddelt,
byggeforskningskongres i Rotterdam. Det omfattende program
indeholder foredrag og rapporter om en række emner fra bolig-
forskning til betontechnik. Udførligt program kan rekvireres på
Statens Byggeforskningsinstitut, Borgergade 20, København K,
telefon: Minerva 5630.

International konkurrence

Association pour l'Emploi des Plastiques dans le Batiment har
udskrevet en offentlig konkurrence „Epiderme“ med det formål
at stimulere anvendelsen af plastic i traditionelt byggeri. Afle-
veringsfristen er 25. september 1959.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til A.E.P.B.,
Avenue de Recteur Poincaré, Paris 16.

Udstillingskonkurrence om en udstillingspark i København

Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat. Forslag skal
være afleveret senest 15. oktober 1959.

Fødselsmedefagets Fælledsråds smykkekonkurrence 1959

Afleveringsfrist den 31 oktober 1959. Program hos D.A.L.

Konkurrence om en haveby i Hørsholm kommune

Aflevering senest 2. november 1959.

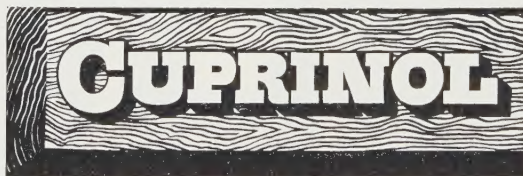
Offentlig konkurrence om nye porcelænsservicer

Afleveringsfrist 15. november 1959. Se nærmere omtale side
682 i dette nr. af Arkitekten.

ARKITEKTENS FORLAG

Nyhavn 43, København K. Minerva *6200.

**Værdier skal bevares
— og det klares med ...**

**Grøn - Farveløs - Brun »I«
Brun »U« - Mørk brun »U«**

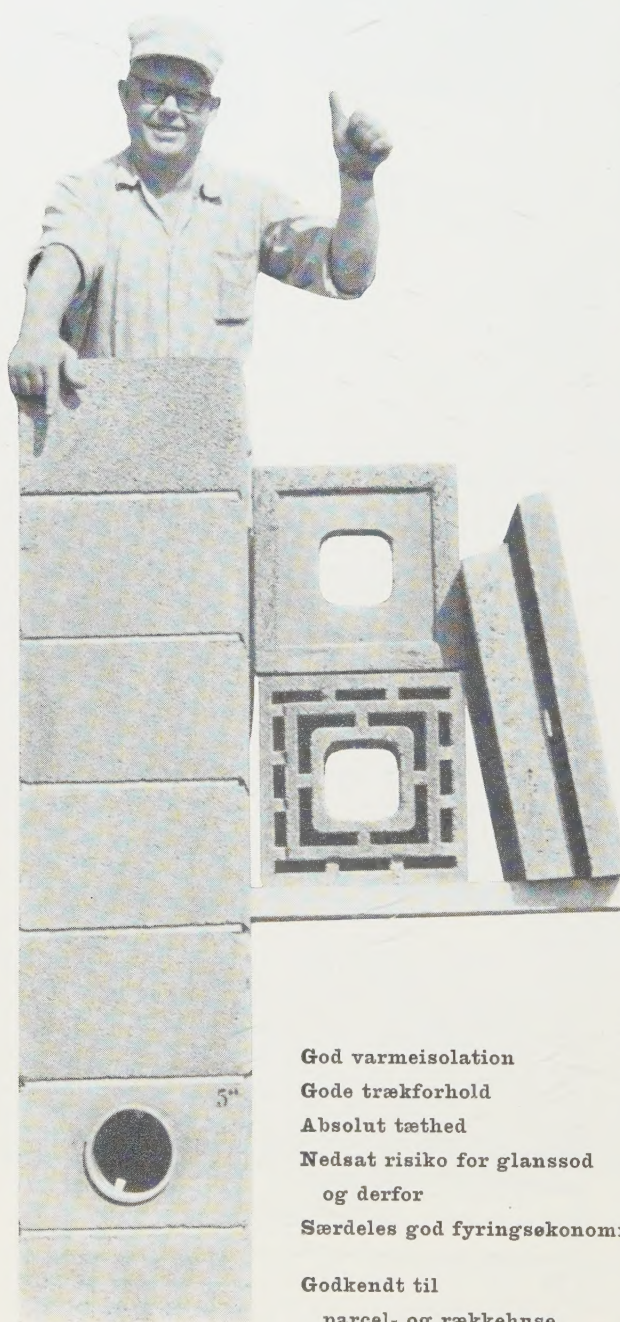
ja - alt træ - ude og inde, skal behandles
med CUPRINOL - for det er nu engang
det bedste raad mod svamp og raad!

A/S KYMEIA

Glentevej 61 - C. 7516 - København NV

KAMINENT

ELEMENT-SKORSTENEN

God varmeisolation
Gode trækforhold
Absolut tæthed
Nedsat risiko for glanssod
og derfor
Særdeles god fyringsekonomi

Godkendt til
parcel- og rækkehuse

KÄHLERS TEGLVÆRK **MAADE TEGLVÆRK**
Korsør tlf. 380 Esbjerg tlf 218

TEGLVÆRKERNES CENTRALKONTOR
København tlf. C 6100

BYGGETEKNISK ORIENTERING

I de følgende spalter gengiver vi Dansk Brandværnskomité beretning om et afholdt forsøg med brandsikring af stråtage. Beretningen illustreres med billeder optaget før og under forsøget.

Tidligere forsøg

Ved tidligere forsøg med foranstaltninger til reduktion af brandfaren ved stråtage, der indledtes i 1953, er det påvist, at der ved imprægnering af stråmateriale inden oplægningen kan opnås væsentlige resultater, der endnu efter 5 års forløb tydeligt lader sig påvise.

Anvendeligheden af denne metode var imidlertid ret begrænset, da den kun kan anvendes ved nye tage og er ret kostbar, samtidig med at dens værdi utvivlsomt er noget aftagende med tiden.

Da den intense og hurtige brand i stråtage er betinget af lufttilgang fra undersiden, blev der senere gennemført forsøg med underklædning af stråtage med uforbrændelige og langsomt brændende materialer: puds, plastskum og træbetonplader.

Denne sikringsmetode, der kan gennemføres også ved eksisterende tage og til væsentlig lavere omkostninger, har vist sig at give en så væsentlig reduktion af stråtagsbrandens intensitet og tilsvarende forlængelse af brandtiden, at denne metode har vundet betydelig interesse og er blevet taget i praktisk anvendelse i en del tilfælde.

Forsøg med denne metode, i det væsentligste gennemført med 5 cm træbetonplader udkastet med mortel og plastskum, „Daporka“ med underpuds på terrakottavæv, er nærmere omtalt i „Brandvæsenet på Landet“ nr. 2, 3, 4, 5 og 12, 1957 og nr. 1, 1958.

Forsøg i Baldersbrønde 21. april 1959

Efter de foranævnte forsøg er der fra forskellig side fremsat ønske om også at prøve andre materialer under lignende omstændigheder ved fuld-skala forsøg.

Ved gennemførelsen af forlægningen af hovedvej nord om Hedehusene, skulle en mindre, stråtekt ejendom i Baldersbrønde nedrives. Ved imødekomment fra Københavns Amtsejtvæsen blev denne ejendom stillet til Dansk Brandværns-Komité's rådighed for yderligere forsøg.

De materialeproducerende virksomheder, som komiteen bekendt var interesseret i disse prøver, var Dansk Eternit-Fabrik A/S med „Asbestolux“-plader, A/S Dansk Asfaltfabrik med „Daporka“ skum, A/S Rockwool med „Rockwool“-måtter type III, og A/S Kymeia med besprøjtning med „Flamol“ S og „Flamol“ I.

De pågældende firmaer stillede sig straks villige til at afholde de med forsøgsoptillingen forbundne omkostninger, og efter aftale opdeltes bygningens tagkonstruktion, således som det fremgår af fig. 1 i 3 sektioner, hvoraf firmaerne efter lodtrækning overlodes hver sin, medens en sektion skulle henstilles usikret for at give sammenligningsgrundlag.

Adskillelsen mellem sektionerne udførtes af lægteskelet beklædt på begge sider med 2½ cm træbetonplader med mørteludspækkede fuger, som det kan ses på figurerne 2, 4 og 5.

10-7 VELVET

SYNT. MAT VÆGMALING

VELVET er kendt og værdsat af toneangivende arkitekter og malermestre som et virkelig fremragende produkt.

Den opfylder de krav, der i vor farveglade tid stilles til såvel holdbarhed som udseende.

VELVET tørrer på mindre end 4 timer og står da med en fuldstændig ensartet, fløjlsmat overflade, der let kan vaskes med alle gængse midler. Vaskbarheden og berøringsfstheden er efter de sidste fremskridt i forskningen på dette område fortrinlig.

VELVET står særlig smukt på en forbehandlet flade, som er grundet med „PV-A KRIDERING“, „SUPERGRUND“ o. lign. eller spartlet med „ALSECCO“ sandspartelfarve.

VELVET føres i hvidt samt 8 stærke og festlige stamfarver, som alle er indbyrdes blandbare. Desuden udleveres special farvepappe med 14 meget smukke og særprægede nuancer, som alle har været anvendt i kendte byggerier.

VELVET er godkendt af Statens Skibstilsyn som brandhæmmende maling, der må anvendes i passagerskibe, teatre og hospitaler.

VELVET er bl. a. anvendt i stor stil på Atomforsøgsstationen, Risø, Statens Sindssygehospitaler, Hotel Tre Falke, Bispebjerg Hospital og talrige skoler landet over. Alle steder har malingen bevist sin kvalitet.

Vi er til tjeneste med prøver, farvekort samt større prøveopstrøg ved vor malerkonsulent i samarbejde med Deres malermester.

BECK & JØRGENSEN A/S

Farve og Lakfabrik

ROSENKÆRET 25 · SØBORG · TLF. 69 03 11

Se **HFB** side 281, 336, 337, 338

DER ER INTET DER KAN SAMMENLIGNES MED MARMOR

STIL OG KVALITET

Labofa 22 kantinebord

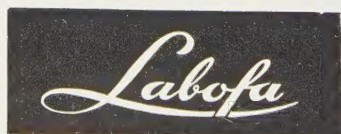
Enkel og stilren konstruktion - slanke, koniske stålben med benafslutning i gummi- eller plastskå, tager meget lidt plads og muliggør utallige bord-sammensætninger.

Forskellige plademål, plastic eller Bangkok-teak. Praktisk stoleophæng under bordpladen så rengøring lettes.

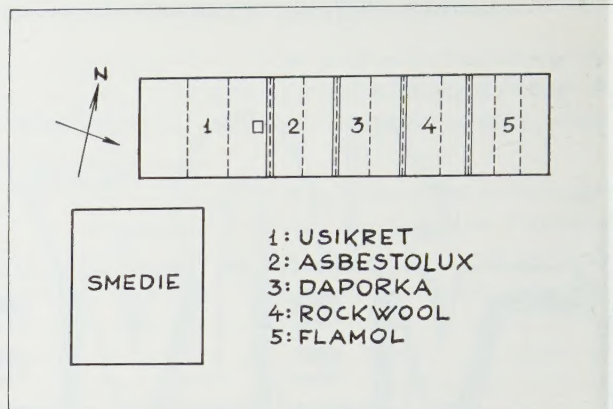
Enestående stabilitet, selv under svære belastninger.

Labofa kantinestol model 59

Helt ny og smuk formgivning som alle LABOFA-modeller sundhedsmæssig korrekt udformet, i eet og alt kvalitetsarbejde.

Skælskør . Tlf. 460-660 . Fabrik for kvalitetsstålmøbler

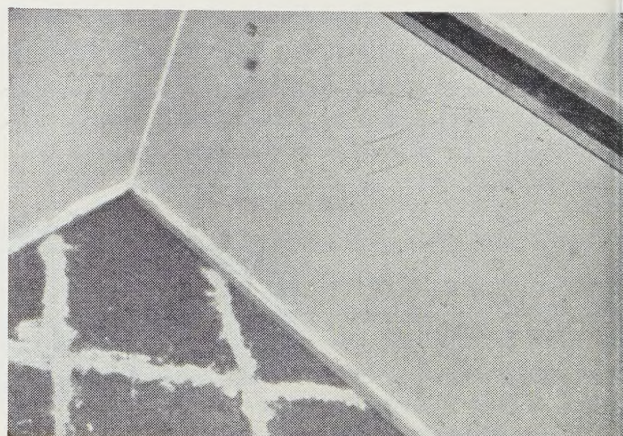

1. Situationsplan af forsøgsbygningen. Planen viser opdelingen af tagrummet i 5 sektioner adskilt af et lægteskelet beklædt med $2\frac{1}{2}$ cm træbetonplader på begge sider. De punkterede linier angiver spærrenes placering. Smedien, der havde påtag, havde Statsprøveanstalten indrettet „kontrolrum“, hvor temperaturen i de enkelte sektioner kontinuerligt aflæstes, indtil 900°C var overskredet.

Forsøgsopstilling

Dansk Eternitfabrik opsatte i sektion nr. 2 „Asbestolux“-plader i 6,5 mm tykkelse, som sømmedes direkte på lægterne og understøttedes langs spærrene med lægter sømmede til spærresiden. Fugerne mellem pladerne var tættet med pibeler og asbest. Udseendet er vist på fig. 2.

Dansk Asfaltfabrik påsømmede i sektion 3 yderligere en lægte på undersiden af de eksisterende lægter. På bagsiden af disse „fortykkede“ lægter sømmede almindeligt rørvæv med ståltrådsbinding og herunder et lag kyllingevæv med 1" masker. Det mellem strået og rørvævet beliggende hulrum blev udfyldt ved indsprøjtning af „Daporka“-plasticskum, der tydeligt trængte ind i hulrummene i den underste del af stråmaterialet. Man påbegyndte derpå en pudsningsarbejde med mørtel af rørvævet. På komiteens henstilling indstilledes dette arbejde, da nordsiden var pudset, under hensyn til, at denne konstruktion i det væsentligste måtte siges at være prøvet med tilfredsstillende resultater.

2. I sektion 2 opsatte Dansk Eternitfabrik 6,5 mm „Asbestolux“-plader direkte på undersiden af lægterne. Sømrækkerne og tætningslisterne langs spærresiden ses tydeligt. Tætningen langs pladestødene kan ses af de lyse striber i kippen og i billedets øverste højre hjørne. I baggrunden ses træbetonadskillelsen mod nabosektionen. (Ca. 14 kr./m²)

- de første titusind
GOLF HE-RADIATOR

er nu leveret

SCT. ANNÆ PALÆ ca 650 HE

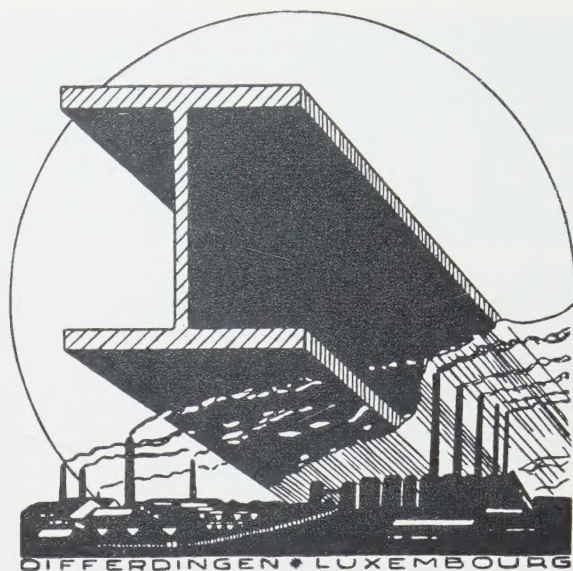

CODAN ca 800 HE

HÅND I HÅND ca 500 HE

H. HOLLESENS FABRIKKER
KØBENHAVN SV
HILDA 3045

PARALLELFLANGEDE

GREY-

BJÆLKER

SOPHUS BERENDSEN A/S

C. 8500

GRANIT

MARMOR

SKIFER

SAND- &

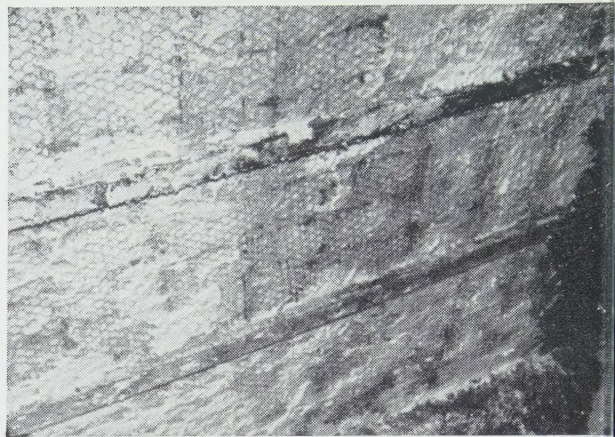
KALKSTEN

VALD. HANDBERGS

STENHUGGERIER & STENBRUD A/S

H. C. ANDERSENS BOULEVARD 33

CENTRAL 3051 - 3059

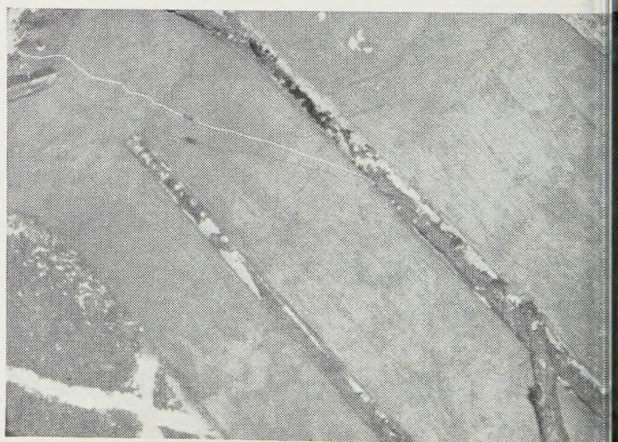
3. I sektion 3 udførte Dansk Asfaltfabrik en sikring med „Daporka“-skum, efter at lægterne var forsterket med yderligere en lægte uden på eksisterende. Til bæring af plastskummet var påsømmet rørvæv med ståltrådsbinding og derunder kyllingenet med 1" masker. Skummet udfyldte hulrummet og trængte noget ind i den underste del af stråmaterialet. — Billedet viser sydsiden af sektion 3. (Ca. 11 kr./m²)

sultat ved forsøget den 6. november 1957. På den opudsede del blev der strøget med en plasticopløsningsmiddel, som skulle gøre overfladen mere trykstærk.

Dagen før forsøget blev denne flade påført et tyndt lag af et plastskum, som på forsøgstidspunktet havde en konsistens som klæbrigt hårdt pisket æggehvide. Udseendet af disse sikringer fremgår af fig. 3 og 4.

A/S Rockwool underklædte lægterne i sektion 4 med „Rockwool“-måtter type III i 3 cm tykkelse. Måtterne var kun forsynet med papir på den ene side, som vendtes ind mod tagrummet. Papiret var behandlet med „Flamol“ for at modvirke flammespredning. Måtten holdtes på plads af trådvæv med 1½" masker påsømmet til lægter og spærside med søm. Udseendet fremgår af fig. 6.

A/S Kymeia sikrede sektion 5 ved fra ydersiden at sprøjte med „Special-Flamol“ en gang og indvendigt ved påsprøjtning to gange med „Flamol I“ på såvel strå som lægter og spær. Den 18. blev sektionen udevendigt behandlet med yderligere en gang „Special-

4. På nordsiden af sektion 3 var „Daporka“-sikringen suppleret ved, at det underliggende rørvæv blev pudset med mørtel, således at loftet blev som en normalt pudset væg. (Ca. 15 kr./m²)

RØR isoleres bedst med GLASULDSKÅLE

6 nye fordele ved Glasuldskaale

- bedre varmeledningstal
- behageligere
at arbejde med
- mindre rumvægt
- mere elastiske
- lettere at skære i
- lavere priser

Som følge af en ny fabrikationsmetode fremtræder Glasuldskaale i dag i en endnu bedre kvalitet, og samtidig er vore priser blevet væsentligt reduceret.

Der er med andre ord tale om en bedre vare til en lavere pris.

I snart 25 år har vi leveret Glasuldskaale til såvel industrianlæg som til offentligt og privat byggeri, hvor man har erkendt betydningen af en effektiv og uforgængelig rørisolering.

Overalt er Glasuldskaale værdsat, fordi de opfylder alle rimelige krav, der stilles til en smuk og ensartet isolering.

AKTIESELSKABET

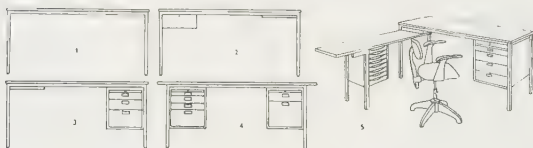
DANSK GLASULDFABRIK

AMALIEGADE 15 ★ KØBENHAVN K ★ CENTRAL * 63 88

Kontormøbler, der vokser med opgaven...

FACIT DATA er en patenteret „bygge-møbel“ serie bestående af enheder, der hurtigt kan kombineres og uden brug af værktøj kan sammensættes på stedet for enhver opgave. FACIT DATA yder fuld *stabilitet* uden vibrationer – selv ved belastning af tunge elektriske maskiner. En kombination af træ og stål.

1. Stålstel med bordplade 160 x 70.
2. Med skuffe til venstre og udtræksplade til højre.
3. Med udtræksplade til venstre og skuffeskab med 3 skuffer samt udtræksplade til højre.
4. Med bordplade 180 x 80 og skuffer i begge sider samt udtræksplader. Nederste skuffe i højre side til hængemapper.
5. Skrivebord med skuffer i højre side sammenkoblet med sidebord til skrivemaskine og indretning til blankeetter.

FACIT AS

Bredgade 21 . K . MI 6501

Salgskontorer over hele landet

5. I sektion 4 udførte Rockwoolfabrikken en underklædning med 3 cm tykke „Rockwool“-mætter type III med papir alene på den ind mod rummet vendende side. Under papiret, der var flammebeskyttet med „Flamol“-maling, var påsømmet hønsenet med 1½" masker. (6,88 kr./m²)

Flamol“ motiveret ved de forudgående dages kraftig regns udvaskning. Udseendet af tagundersiden fremgår af fig. 6.

Omkostninger

Til orientering om omkostningerne ved de forskellige sikringsforanstaltninger har firmaerne givet følgende oplysninger.

Asbestolux:

Materialer, Asbestolux og lægter...	ca. 12,00 kr./m²
Arbejdsløn	ca. 2,00 kr./m²
I alt...	ca. 14,00 kr./m²

Eternitfabrikken oplyser, at der i ovennævnte materialepris er medregnet noget spild, men at dette ved specielle forhold kan blive større end her beregnet.

Daporka:

Med opsætning af en ekstra lægte, rørvæv, kyllingenet og udfyldning af det 6 cm hulrum under strået med Daporka-skum anfører Dansk Asfaltfabrik 14 kr./m² som en orienterende pris for tagarealer af

6. I sektion 5 udførte „Kymeia“ en sikring med påsprøjtning af „Special Flamol“ 2 gange på ydersiden og med „Flamol I“ ligeledes 2 gange på undersiden. Billedet viser undersidens udseende. (14-15 kr./m²)

... gode vægge gror
ikke på træerne

BUCHTAL fliser er i en klasse for sig og har
egenskaber, der mere end opfylder de strenge
krav, som Industri og Boligbyggeri stiller idag.
BUCHTAL fliserne leveres glaserede og uglaserede
og er stødfaste, syrefaste, frostsikre og
lette at renholde. De uglaserede gulvfliser er
især skridsikre.

BUCHTAL

Spaltfliser

HOR PETERSENs EFTF. - K. GOTTLIEB - BYGNINGSMATERIALER

ÅRHUSPLADSEN 4 . KØBENHAVN V . TELF. MINERVA *7383

nogen udstrækning. Når trådvævet tillige forsynes med puds, vil prisen være ca. 15 kr./m².

Rockwool:

De medgåede materialer, måtter, trådnæt,

søm og bindetråd 4,48 kr./m²

Arbejdsløn baseret på 6,00 kr./time.... 2,40 kr./m²

I alt... 6,88 kr./m²

A/S Rockwool anfører, at opsætning let vil kunne udføres af ejeren efter en af firmaet udarbejdet anvisning, således at den fingernemme stråtagsejer vil kunne gennemføre denne sikring for ca. 4,50 kr./m².

Flamol:

Med 2 gange sprøjtning indvendig med „Flamol I“ og 2 gange udvendig sprøjtning med „Special-Flamol“ angiver A/S Kymeia en orienteringspris på 14—15 kr./m².

Forsøgets forløb

Statsprøveanstalten havde installeret termoelementer 2 steder i hvert rum med forbindelse til kontrolorganer i „smedjen“, hvor temperaturerne kontinuert aflæstes, indtil 900° C. var overskredet.

Brandinspektør Kaare Sørensen og Falcks Redningskorps fra Tåstrup sikrede, at „smedjen“, der var udsat for et meget hårdt flammepres, ikke brændte og foretog afslukning efter forsøget.

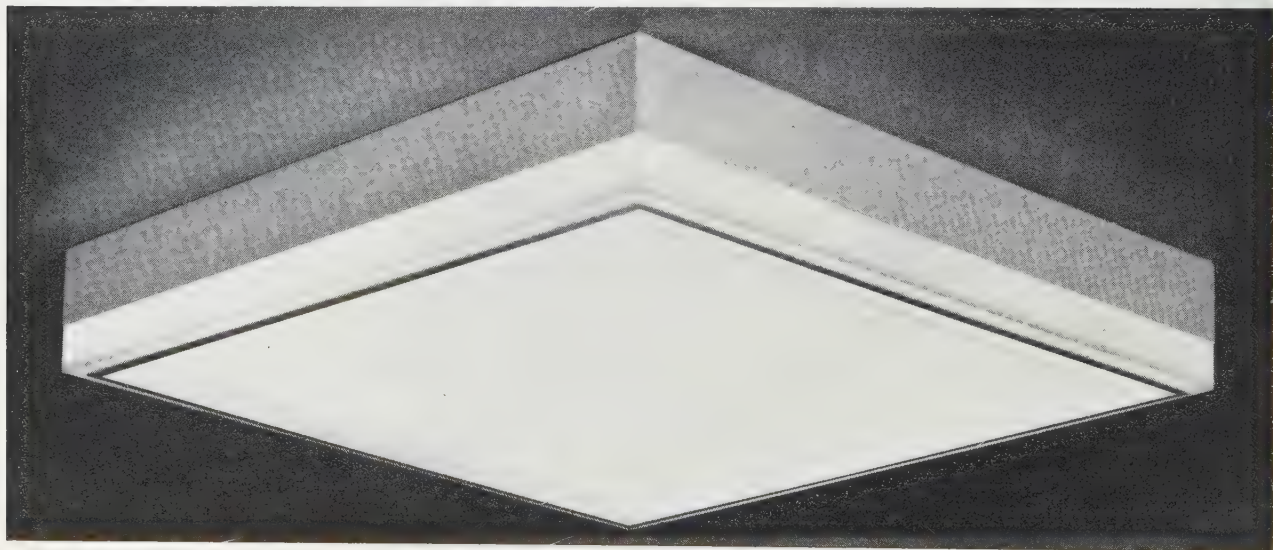

7. Tid: 0,00. Antændelsen fandt sted samtidig på begge sider af huset ved at en fakkel førtes hen under de i tagskægget forud indpressede træuldstopper

Tåstrup politi havde stillet mandskab til rådighed for sikring af hovedvejstrafikken og parkeringsforholdene for det meget betydelige antal fremmødte automobiler.

Antændelsen fandt sted umiddelbart efter kl. 10,30, hvilket tidspunkt i det følgende vil blive betegnet som tid 0.00. Som ved de tidligere forsøg var tagskægget præpareret ved indstopning af træuldstopper for hver ca. 70 cm. Disse totter antændtes med en fakkel samtidig i begge sider af huset, som det ses herover.

Forsøgets forløb er anskueliggjort ved billederne fig. 8—15, som er optaget fra en fast position syd for bygningen på de angivne tidspunkter efter antændel-

Design Axel Annell, Stockholm

310 L 420

Acryl- og marluxafskærmet
armatur for 4 stk. 20 W lysrør
Dimensioner 62 × 62 × 10 cm

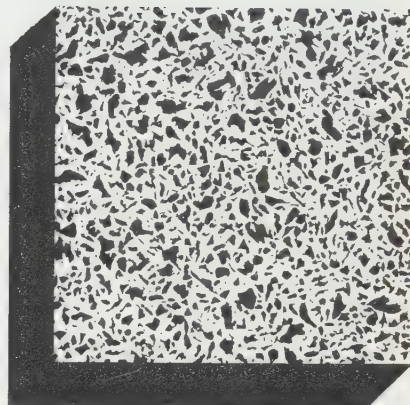
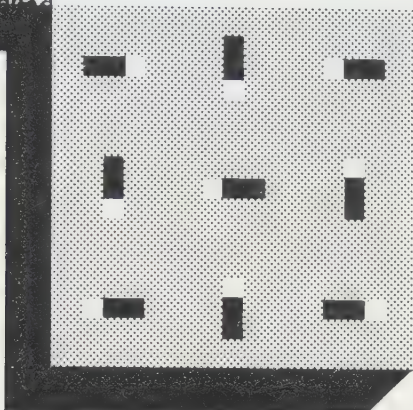
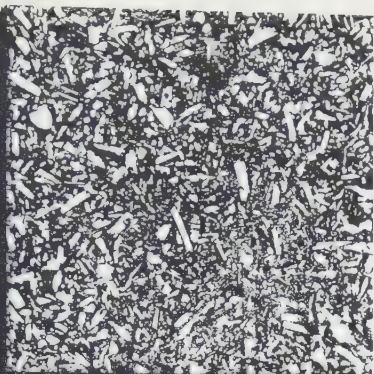
LOUIS POULSEN

KØBENHAVN

AARHUS

HADERSLEV

Stål-stærke STELCON industrigulve

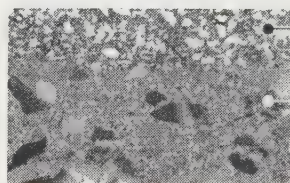
Kvalitet med verdensry

STELCON er internationalt anerkendte industrigulve af beton- og stålfliser, som på basis af 30 års erfaring også fabrikeres her i landet.

De udmærker sig ved usædvanlig stor slidstyrke og mekanisk modstandsdygtighed. Løbende kontrol sikrer fabrikationen af ensartede, målfaste fliser, som kan udlægges med knasfuger.

Der findes en række overfladetyper med egenskaber som støvfrihed – let renholdelse – gnistfrihed – skridssikkerhed – og resistens over for benzin, mineralske olier og opløsningsmidler.

Det er sund økonomi at planlægge eller forny med STELCON gulv.

Slidlag

Underbeton

Fliseformat: 30 x 30 x 2,5 cm

Vi sender Dem gerne nærmere beskrivelse og prøver af de forskellige typer STELCON industrigulve eller lader en af vore ingeniører aflægge Dem et besøg.

HØJGAARD & SCHULTZ A/S

Stelcon

industrigulve

Betonelement-fabrikken – Herlev – Tlf. 941540

8. Tid: 0,01,10. Antændelsen er afsluttet, og tydelig overfladebrand er i gang på oversiden af det usikrede tag, sektion 1, medens ilden ikke synes at arbejde nævneværdigt i de sikrede sektioner. Kun i sektion 5, „Flamol“, ses en vis røgudvikling, formentlig af ubrændbar gas hidrørende fra imprægneringen

9. Tid: 0,03,30. Det usikrede tag er nu i fuld brand og giver anledning til flyveild, der bæres med vinden. På grund af den stærke strålevarme trækker tilskuerne sig yderligere tilbage, kun få holder stand i ca. 10 m afstand. Det sikrede tag ulmer kun langsomt

sen, samt ved diagrammet fig. 16, der viser de ca. i hovedhøjde i tagrummene målte temperaturer.

Om de enkelte sektioner skal bemærkes følgende:

Den usikrede sektion gav en overflamning af de yderste stråender allerede kl. 0.01, og kl. 00.2 syntest tagrygningen at give efter for luftpassage, samtidig med at temperaturen er steget til 5-600° og ophold således umuliggjort. Kl. 0.03 var taget fuldt overtændt og udviklede en så kraftig strålevarme, at tilskuerne begyndte at trække sig tilbage. Kl. 0.05 er hele strå-

massen i brand og udvikler en ulidelig strålevarme, som tvinger tilskuerne over på den sydlige side af hovedvejen og varmer smedjens paptag, så asfalten koger trods stadig overspuling med vand. Trods det ret beskedne tagareal rives brændende tagmateriale op og føres bort med den ret beskedne vind, ca. vindstyrke 3. Stråaske fandtes i mere end 100 m afstand.

Branden ebber ret hurtigt ud. Kl. 0.07 er ilden og strålevarmen stærkt aftaget, og taget er i alt væsentligt udbrændt kl. 0.10.

Festgaven skal overrækkes - Valget var intet problem.
Man mødtes hos Georg Jensen Sølv - Østergade 40
og fandt gaven alle kunne blive enige om.

**GEORG JENSEN
SØLV**

KGL. HOFLEVERANDØR

L.O.B. VINDUESGLAS

GLAVER

udmærker sig ved:

- lettest at skære
- plan og glansfuld overflade
- perfekt gennemsigtighed
- største modstandsdygtighed mod »anløbene«

Glaver's L. O. B. vinduesglas fremstilles i tykkelser fra 0,6 mm indtil 20 mm og i største dimensioner fra 495 til 508 cm i længden og 285 cm i bredden.

OVER 100.000 THERMOPANE RUDER INDSAT I DANMARK

GLAVER's hermetisk lukkede isoleringsruder betyder et maksimum af lys i forbindelse med effektiv og varig isolering mod varmetab og støj. GLAVER's isoleringsruder har bestået deres prøve, gennem 20 aar er millioner indsat verden over.

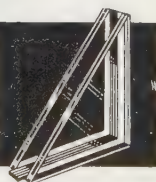
GLAVER's fabrikationsprogram omfatter: L.O.B. vinduesglas, GCR støbt glas, spejlglass, varmeabsorberende glas, marmorite, thermolux, thermopane.

Alle Thermopane ruder er kvalitetsmærkede mellem ruderne med navnet THERMOPANE GLAVER samt fabrikationsdato.

THERMOPANE forhandles af glasgrossister og glarmestre over hele landet.

GLAVER

Thermopane

NDREGISTRERET VAREMÆRKE — ET GLAVER PRODUKT
Handelsbanken i Odense.
Arkitekter Kay Boeck-Hansen og Jørgen Stærnøse, M.A.A.

Ordre, som indgår i august, kan leveres i løbet af 8-10 uger af værk i Belgien

10. Tid: 0,07,30. Det usikrede tag er nu i det væsentligste udbrændt, medens der i sektion 3, „Daporka“, udvikles nogen brand i overfladen og i sektion 5, „Flamol“ nogen røgudvikling,

11. Tid: 0,10. Det usikrede tag er fuldstændig udbrændt. Branden i de sikrede sektioner må i det væsentligste betegnes som langsom glødebrand, dog er der i sektion 3, „Daporka“, stadig nogen overfladebrand, og en noget kraftigere overfladebrand er begyndt i sektion 4, „Rockwool“

Det umiddelbare indtryk af denne meget heftige og hurtige brand gør det let forståeligt, at brandvæsenet som oftest står magtesløst over for brand i stråtede ejendomme, og at tiden til redning af liv og løsøre er så begrænset, at tabene almindeligvis bliver meget betydelige eller totale.

Asbestolux-sektionen gav ikke på noget tidspunkt kraftig opflamning af branden, holdt stabilitetsmæssigt stand i ca. 19 minutter og styrtede sammen efter ca. 22 minutter.

Selve asbestolux-pladerne syntes helt at modstå temperaturpåvirkningen, men tætheden mellem beklædningen og spærerne var ikke tilstrækkelig, idet ilden ca. kl. 0.10 trængte ind i sammenføjnngen og antændte den bærende lægte. Efter at lægten var delvis bortbrændt, faldt pladerne i ret store stykker. Efter branden syntes pladematerialet helt at have bevaret sine oprindelige egenskaber.

Med hensyn til temperaturstigningen i rummet synes det, som om varmeisolationen har været for

— en håndbog De bør sikre Dem!

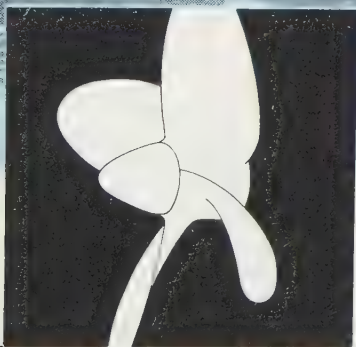
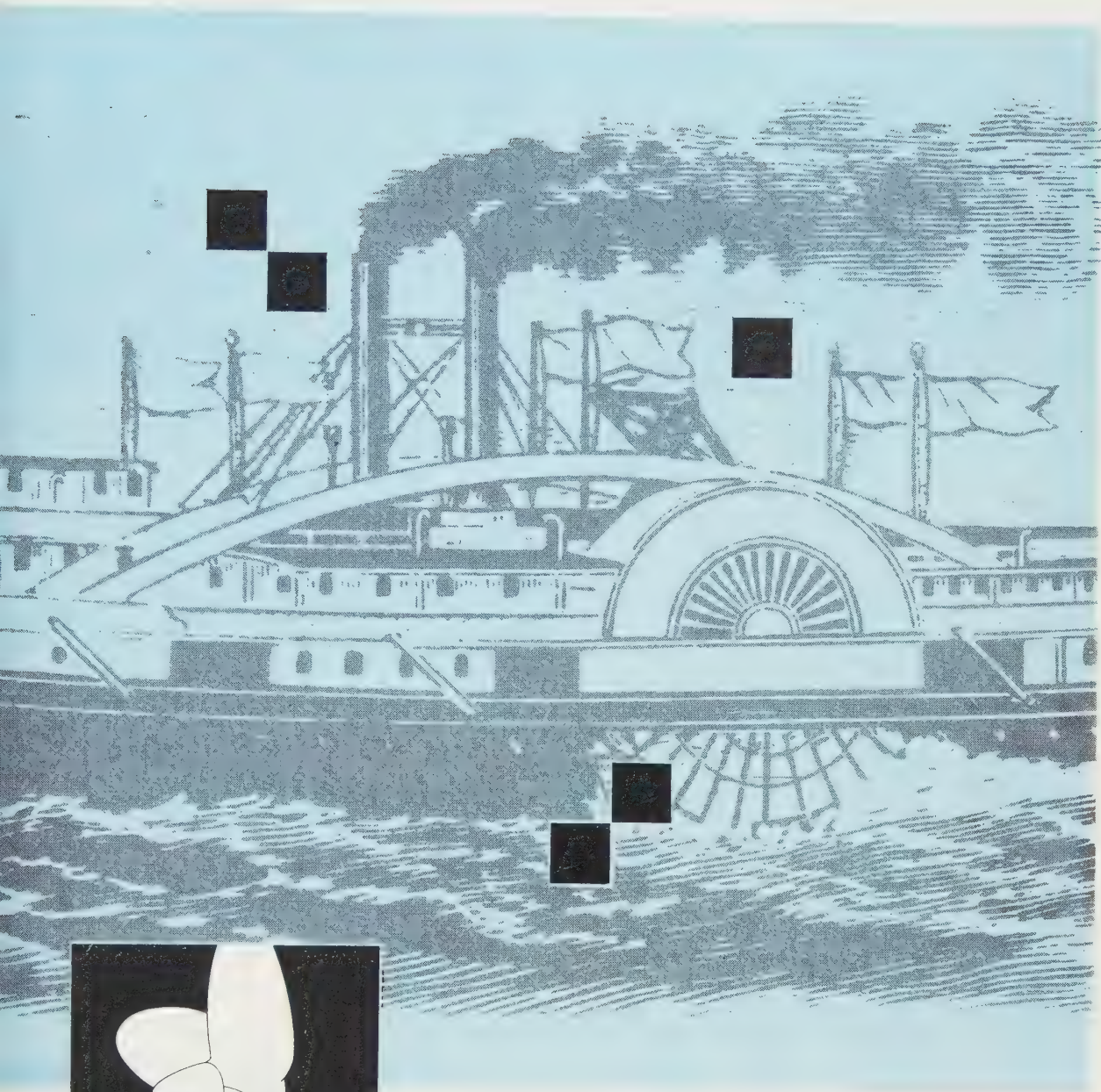
Kender De BP GAS og de fordele, den byder? Står BP GAS på programmet ved en kommende rationalisering af Deres virksomhed – og ved nybyggerier?

Hvis ikke, skulle De undersøge mulighederne for at få denne moderne og økonomiske varmekilde ved at ringe eller skrive efter håndbog for BP GAS.

BP GAS A/S

BP HUSET – AARHUS

Tlf. (061) 3 69 22

Den gamle hjuldamp er gået over i historien - og teknikken går frem med stormskridt... Nye, utroligt stærke materialer ser dagens lys i laboratorierne - gamle, kendte må vige pladsen... Dette gælder også gulvbelægninger. - Holmsund vinylgulvfliser er det nyeste og største fremskridt inden for gulve! Holmsund gulve er skabt til nutidens og fremtidens byggeri...

12. Tid: 0,13. Ved den vestlige ende af sektion 5, „Flamol“, synes der at ske gennembrænding langs skillevæggen, medens overfladebranden iøvrigt er taget noget af

13. Tid: 0,18,30. Sektion 5, „Flamol“, brænder nu igennem og giver egentlige flammer, men dog med en meget begrænset intensitet sammenlignet med branden i den usikrede sektion

ringe, idet temperaturen efter kl. 0.04 når op omkring 100°C . og forhindrer menneskers ophold.

Det må anses for sandsynligt, at en del af denne hurtige temperaturstigning skyldes de omkring 1000°C ., som på dette tidspunkt havde været i nogle minutter i den usikrede nabosektion, hvorfra vinden bar direkte mod „Asbestolux“-sektionen.

Konstruktionen har givet en betydelig forsinkelse af branden, brandtiden forlænget med ca. 100 pct., og har reduceret strålevarme og flyveildsfaren til at være ikke særlig farlige komponenter, men den vil

utvivlsomt kunne gøres langt mere effektiv ved en tættere befæstigelse, som kan hindre branden i at trænge ind gennem revner og sprækker.

En forøgelse af den termiske isolationsevne ved udfyldning af mellemrum mellem stråmaterialet og Asbestolux-pladerne ville utvivlsomt både forlænge brandstabiliteten og forøge den tid, der hengår inden ophold i tagrummet er umuliggjort på grund af varmen.

Daporka-sektionen gav ikke på noget tidspunkt op til flamning og bevarede sin stabilitet til forsøgets af-

- tag

BOSTIK
ALLSTIK og
NOXALL

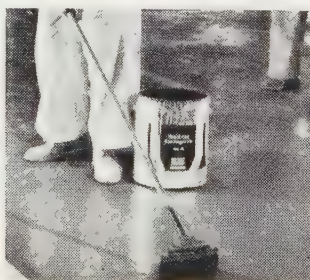
med i Deres beregninger ...

3 **BBC** PRODUKTER

Med de stadig stigende krav om højeste kvalitet i byggeriet, vil De uden betænkning kunne lade BBC produkterne gå ind i Deres beskrivelse, når det gælder **KLÆBESTOFFER, FUGEMASSE og SPECIALLAKKER**

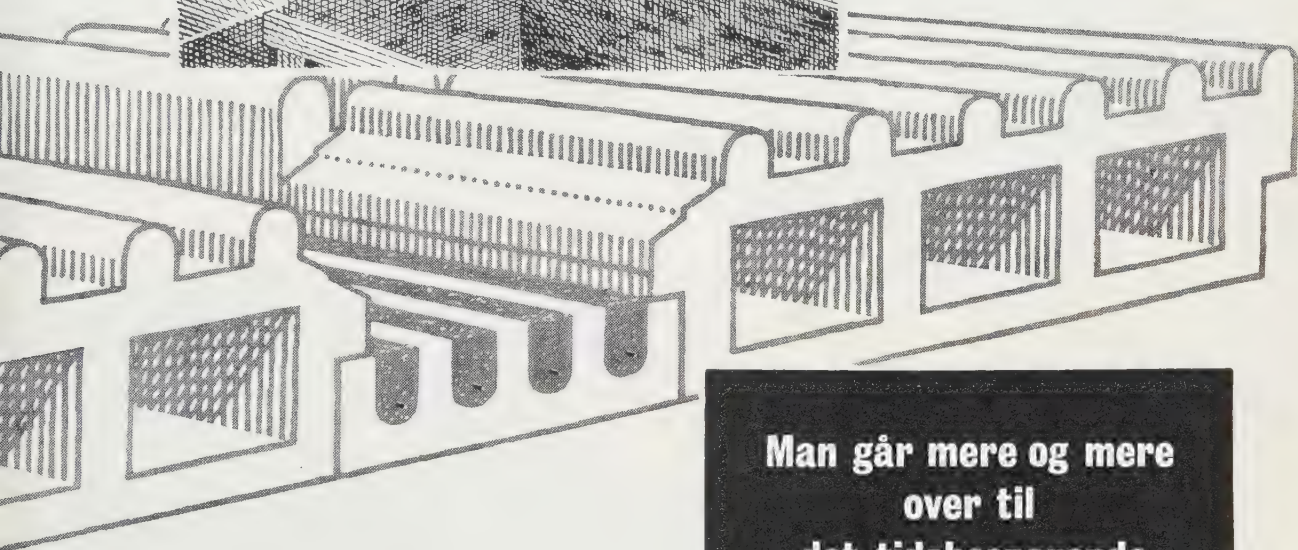
Enhver type gulvbelægning kan hurtigt og effektivt påklæbes med **BOSTIK**

NOXALL betonlak giver betongulve en ikke støvende overflade, der er meget slidstærk

Påføring af **ALLSTIK 44** – fugemassen som ikke indeholder olie der nedbrydes ved alkalisk påvirkning, men forbliver stabil og uden rynker, selv i meget varmt klima

SPÆNDBETON

Man går mere og mere
over til
det tidsbesparende

Ståltegl dæk

A/S Skandinavisk Spændbeton
Kristianiagade 8, København Ø

A/S Hedehus-Teglværket

Kählers Teglværk

A/S Teglværkernes Salgscentral

I/S Aalborg Teglværker

A/S Nordjysk Spændbeton Fabrik

Tria * 4090

Hedehusene *2

Korsør 380

Randers 1515

Aalborg 2 04 44

Aalborg 3 51 55

Er også De interesseret i at bruge det forskallingsfrie, velisolerende ståltegl dæk til etageadskillelser eller tagdækning, beder vi Dem rekvirere detaljerede brochurer med komplet oplægningsanvisning. Ligeledes refererer vi gerne til de mangfoldige opgaver, hvor man allerede har gjort de bedste erfaringer med ståltegl dæk.

14. Tid: 0,23. Sektion 2, „Asbestolux“, styrt nu sammen, efter at der i nogen tid har været iagttaget indtrængende flammer i tagrummet langs tætningsslisterne, som på dette tidspunkt må antages at have svigtet. Stråmaterialet i sektion 4 og 5, „Rockwool“ og „Flamol“, brænder fortsat roligt

15. Tid: 0,26. Stråmassen i sektion 4 og 5 er nu i det væsentlige nedbrændt, medens sektion 3, „Daporka“, fortsat i alt væsentligt er intakt. Specielt på den pudsede nordside, som ikke ses på billedet, er der endnu væsentlige mængder ubrændt strå tilbage

slutning efter 40 minutter. Temperaturforløbet i tagrummet gav mulighed for ophold i ca. 13 minutter.

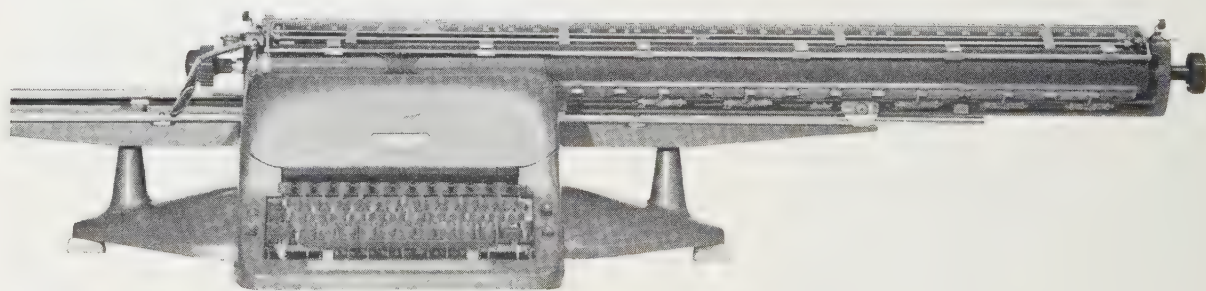
Det var ganske tydeligt, at den pudsede nordflade havde en væsentlig større modstandsevne end den upudsede sydflade. De betydelige rester af ikke gennembrændte lægter tyder på, at Daporka-skummet har haft en væsentlig beskyttende virkning.

Den dagen før forsøget påsprøjtede plastsikum kan muligvis have påvirket prøven af den ikke pudsede del. Der må som følge heraf tages et vist forbehold

over for betydningen af de opnåede resultater, selv om konstruktionen også uden denne seneste påsprøjtning formentlig må betegnes som lovende.

Rockwool-sektionen viste i de første 10 minutter kun langsom glødebrand fra tagskægget, og synes således indtil dette tidspunkt at have været tæt og hindret lufttilgang fra undersiden. I de følgende minutter sker der momentvis en vis flammeudbredelse på overfladen. Ca. kl. 0.19 synes et mindre parti ved tagryggen at have svigtet, hvorefter der i de følgende 4 minutter

ADLER vokser med opgaven

ADLER er i stand til at klare alle opgaver — selv meget store krav. Til brede ark, tegninger etc. leveres ADLER med 38, 46, 64 cm, ja helt op til 88 cm bred valse. De skulle se denne store maskine — det er fantastisk, at det kan lade sig gøre! ADLER kan også levere vogne til disse bredder, som De selv kan påsætte Deres ADLER maskine, for ADLER er fuldendt til fingerspidserne.

Krystalpassagen C. 82 01

MÖLLER & SANDSCHULTZ

Med hensyn til vinduer...

bodden & dechuy

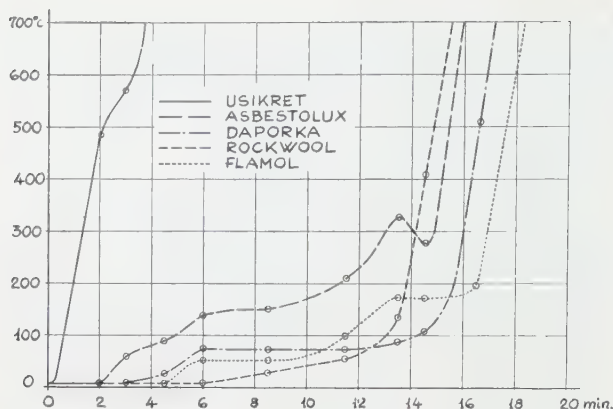
Univerbel

hører med sine usædvanligt plane flader
og sin fejlfri gennemsigtighed
uløseligt sammen med lys og liv.
Facaden, De skaber bliver lettere,
lokalerne lysere.
Et helhedsindtryk af livfuld elegance
med **Univerbel**.

Univerbel

Union des Verreries Mécaniques Belges S. A.
29, Quai de Brabant, Charleroi - Belgien

Forhandles af førende glarmestre og glasgrossister over hele landet

16. De målte temperaturer i hovedhøjde i de enkelte sektioner. Det ses, at redningsmuligheden i sektion 1 på det nærmeste har været lig 0, i sektion 2 ca. 4 min., i sektion 3 ca. 14 min., i sektion 4 ca. 13 min. og i sektion 5 ca. 11 minutter. Egentlig brand i de sikrede rum er opstået mellem 14 og 17 min., medens den tilsvarende situation med langt større hæftighed i den sikrede sektion indtraf allerede efter 1 min.

sker en ret stærk opflamning på nordsektionen dog ikke særlig kraftig, hvorefter sektionen i moderat tempo brænder ud i løbet af de følgende 8 minutter.

Med hensyn til temperaturudviklingen i tagrummet gav denne sektion gode resultater, hele tiden lå temperaturen meget lavt under 50°C . indtil kl. 0.12 og passerede 100°C . kl. ca. 0.13.

Konstruktionen må siges at yde en væsentlig beskyttelse, der utvivlsomt ville kunne forøges ved en sikrere befæstigelse af det bærende trådnæt. Det skal

bemærkes, at denne sektion var stillet noget ugunstigt ved, at der heri fandtes den største spærafstand, 1,70 m.

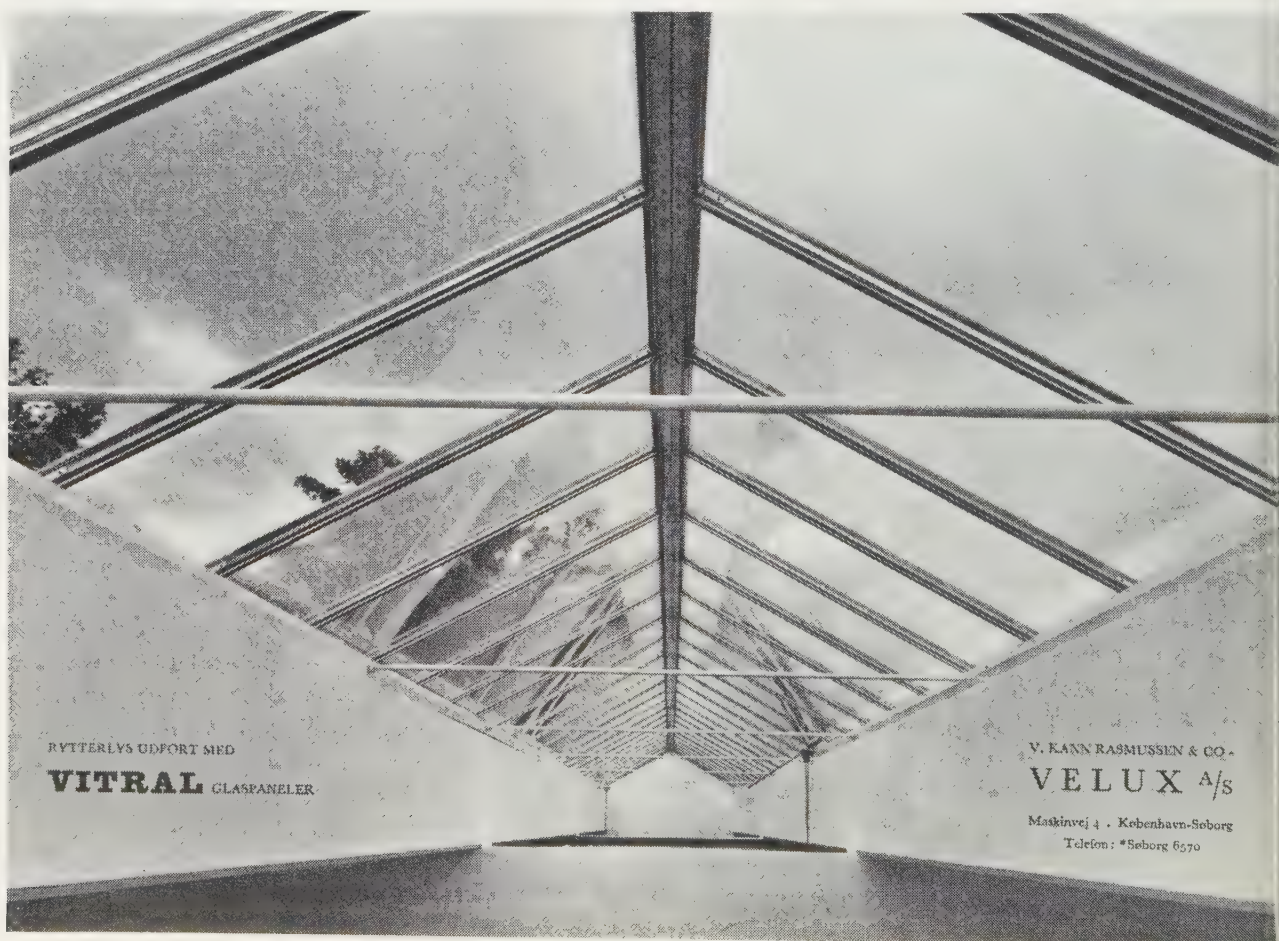
Flamol-sektionen viste i de første minutter ret kraftig udvikling af ikke brændbar gas, men ingen flammeudbredelse på overfladen ved antændelsesstederne. Kl. 0.14 sker der en lokal gennembrænding, der i de følgende 4 minutter udvikler sig med ret betydelige flammer, hvorefter tagmaterialet i det væsentlige er udbrændt i løbet af de næstfølgende 5 minutter.

Temperaturen i tagrummet nåede 50°C . kl. 0.06 og passerede 100°C . ca. kl. 0.11.

Sammenholdt med resultaterne af tidligere udførte forsøg med imprægnering, kan det fastslås, at der med denne metode kan opnås en begrænsning af stråtages brandfarlighed, men den praktiske anvendelighed af metoden må i væsentlig grad bero på imprægneringens holdbarhed.

Som en sammenfatning af forsøgets resultat kan det siges, at samtlige de prøvede sikringsforanstaltninger på afgørende måde har reduceret intensiteten og hastigheden af stråtagsbranden. Enkelte af konstruktionerne vil formentlig kunne udvikles til at yde større beskyttelse. Påførings tidspunktet for flydende beskyttelsesmidler må antages at kunne have influeret på resultaterne.

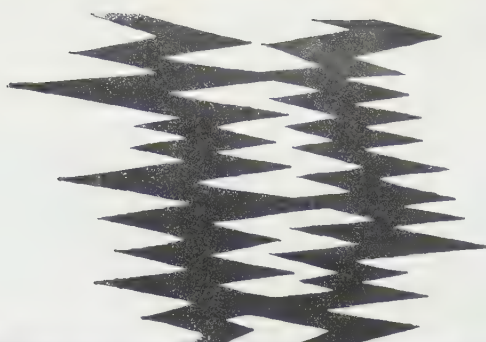
Der er næppe tvivl om, at den tidligere prøvede konstruktion med 5 cm træbetonplader yder en lige så god beskyttelse som de her prøvede, selv om direkte

RYTTERLYS UDPORT MED
VITRAL GLASEANELER

V. KANN RASMUSSEN & CO.
VELUX A/S

Maskinvej 4 · København-Søborg
Telefon: *Søborg 6570

Nu introduceres den ideelle akustikplade

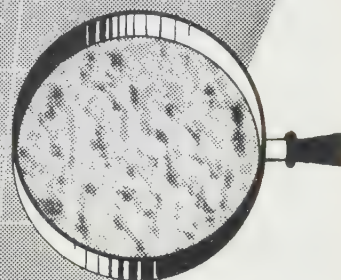
INGEN PERFORERINGER

INGEN RILLER

INGEN STØV-GEMMESTEDER

Ecophon

PATENTANMELDT

GLAT OVERFLADE med millioner af mikroskopiske små lydabsorberende porer . . .

Ecophon

har alle gode egenskaber:

- kan klæbes direkte på lægter eller på rent, plant betonloft.
- usædvanlig høj lydabsorptionsevne.
- er meget varmesolerende. (Varmegen-nemgangstal K 1,12)
- fylder kun 2 cm — formindsker derfor næsten ikke loftshøjden.
- samler ikke støv.
- er fjernet og formbestandigt.
- kan ikke brænde — virker brand-hæmmende.
- har ingen lugt og kan ikke rådne.
- filtrækker ikke insekter, bakterier osv.
- meget lette at tilskære og montere.
- lette at renholde — kan vaskes — lette at vedligeholde

Som resultat af flere års forskningsarbejde på Evers centrallaboratorium er der nu fremstillet en akustik-plade, Ecophon, der er baseret på nye principper. ECOPHON er enestående ved sin særlige opbygning og ved sin specielle overflade — endelig er det lykke-des at skabe en effektiv lydabsorberende beklædning uden huller og riller.

ECOPHON er helt uden perforeringer og absorberer således lyden gennem *hele* overfladen. I stedet for at skjule det lydabsorberende materiale bag en perforeret kasette, f. eks. af gips, asbestplade eller metalplade, be-nytter vi en kombination af mineraluld og glasvæv, altså udelukkende lydabsorberende materialer. Pladen fremtræder efter en særlig overfladebehandling og kantforstærkning som en stiv, selvbærende, elastisk plade med utallige mikroskopiske lydabsorberende hul-ler i overfladen. Forlang prøve af dette nye, enestående materiale.

EVERS

EVERS & CO. A/S

FREDERIKSBERG ALLE 18-20 - KBH. V - TLF. HI. 2001

sammenligning ikke var mulig. Nogen vurdering kan dog formentlig baseres på den gode modstand, som træbetonadskillelserne mellem de enkelte sektioner ydede.

En udvikling af egnede beskyttelsesforanstaltninger, som var det direkte formål med det udførte forsøg, må formentlig baseres på løsninger med mindst mulige omkostninger, idet stråtekte bygninger vel almindeligvis ikke tåler væsentlige økonomiske belastninger, med mindre der samtidig tilføres bygningen andre værdier som f. eks. forøget varmeisolation og større anvendelighed af loftsrummene.

Gentækning

Det er kendt, at stråmaterialet har en begrænset levetid, 20-30 år, hvorfor der normalt må regnes med, at der med visse mellemrum må omtækkes.

Ved tækning anvendes almindeligt omsyning omkring taglægten. Denne fremgangsmåde vil være uigennemførlig eller i hvert fald meget besværlig, såfremt taglæggerne på undersiden er beklædt med et fast materiale.

Spørgsmålet har været drøftet med flere sagkyndige. Enkelte tækkemænd har anset gentækning umulig uden pladernes fjernelse, medens andre anfører, at man kan sy nyt strå oven på resterne af det gamle, og en enkelt har anført at kunne sy nyt tag på en udspondt galvaniseret ståltråd mellem lægterne.

Gentækningsspørgsmålet er ret væsentligt ud fra et økonomisk synspunkt, idet man, såfremt gentækning ikke er mulig, må regne med at afskrive omkostningerne til sikringsforanstaltningen eller eventuelt retableringsomkostningerne over samme tidsrum som tagets restlevetid.

Enkelte af de her prøvede sikringsmetoder, nemlig Rockwool og Daporka, vil formentlig som følge af materialets bløde konsistens tillade en gentækning uden gener, såfremt sikringsmaterialet ikke beskadiges under tækkearbejdet.

Praktiske forsøg, der nærmere kunne belyse spørgsmålet om gentækning, således som det tidligere har været drøftet med Foreningen af Danske Træbetonfabrikker, ville være ønskelige med henblik på at skabe større klarhed over, hvilke vanskeligheder gentækning af et sikret stråtag virkelig indebærer.

Slutning

Når man tager i betragtning, at en meget stor del af landets stråtekte bygninger ligger i områder, hvor den store slukningshjælp først kan være fremme mellem 10 og 20 minutter efter alarm, og der hertil må lægges andre minutter, inden opdagelse, og inden alarmen er gennemført, vil man som erfaringen viser, meget ofte ved brandvæsenets fremmøde stå over for det fuldt overtændte stråtag, som ved det sidste forsøg indtraf efter ca. 2 minutters forløb.

(Teksten fortsættes side A676)

Rustfri stålvaske
af umagnetisk
krom-nikkel-stål

Alle standard typer med eller uden
afløbsbakke

Alle vaske kan leveres med den patenterede
sektorlås

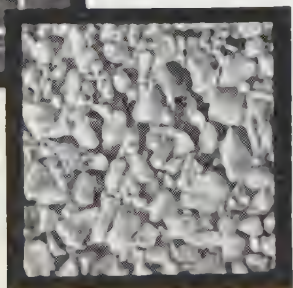
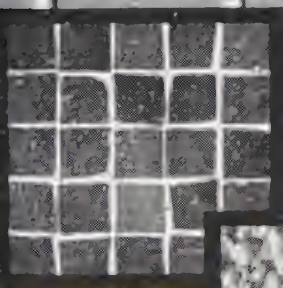
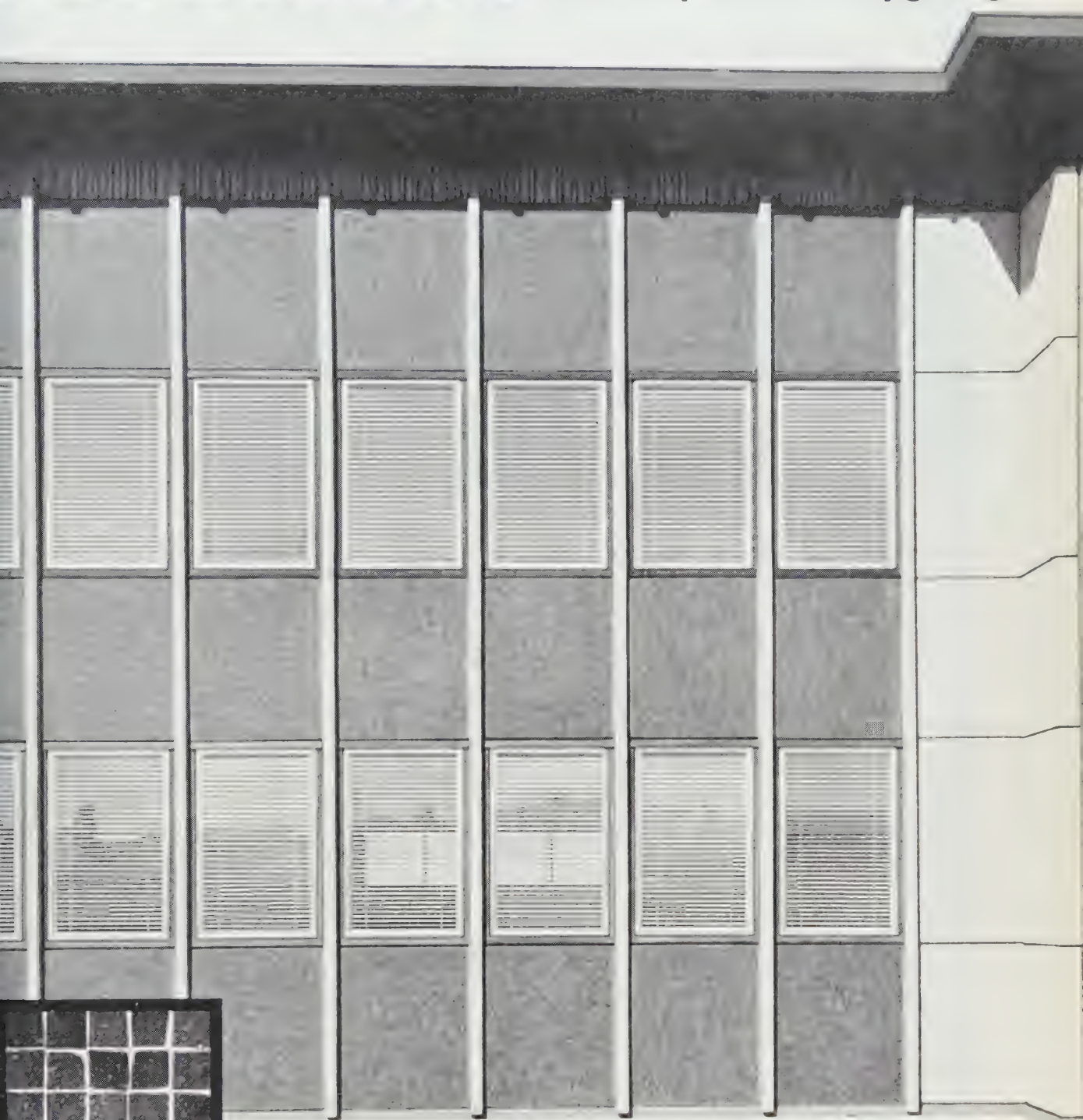
FREDERIKSBERG-HESS

A/S FREDERIKSBERG METALVAREFABRIK, København F, Central 2326

A/S C. N. HESS FABRIKKER, Vejle 1268

CHOKBETON

facader på kontorbygninger

UNITED SHOE MACHINERY CO.

Ny kontor- og lagerbygning, opført hovedsagelig af præfabrikerede betonelementer. Facaden består af tætstående, bærende søjler og udvendig beklædning af CHOKBETON-elementer med overflader af frilagt marmor og indstøbt glasmosaik. Projekteret af arkitekt K. Weidemann Petersen i samarbejde med

HØJGAARD & SCHULTZ A/S

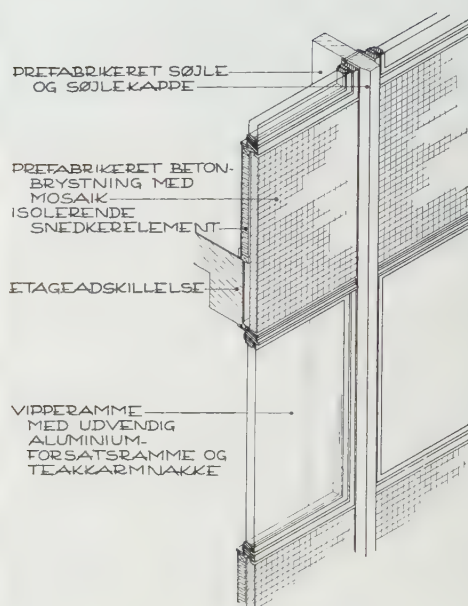
VELUX

FACADEVINDUER

METAL + TRÆ

FAÇADEUDSNIT

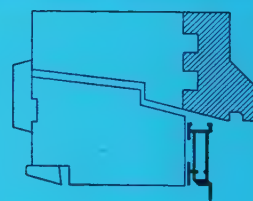

United Shoe Machinery Company A/S
Ringvejen, Herlev

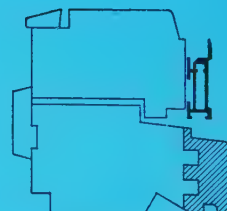
arkitekt:
K. Weidemann Petersen, M.A.A.
Moseskrænten 43, Søborg

drøft dagslysproblemer med VELUX

teakkarm-
påføring
aluminium-
forsatsramme
indv. profiler
i malet fyr

V. KANN RASMUSSEN & CO - VELUX A/S - MASKINVEJ 4 - KØBENH. - SØBORG - SØ 6570

A 674

Façaden mod ringvejen i Herlev

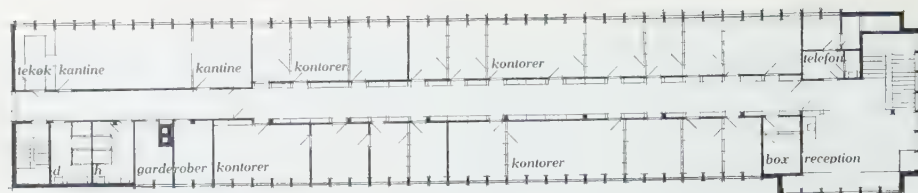
United Shoe Machinery Company, Herlev

Arkitekt: Karl Weidemann Petersen, M.A.A.

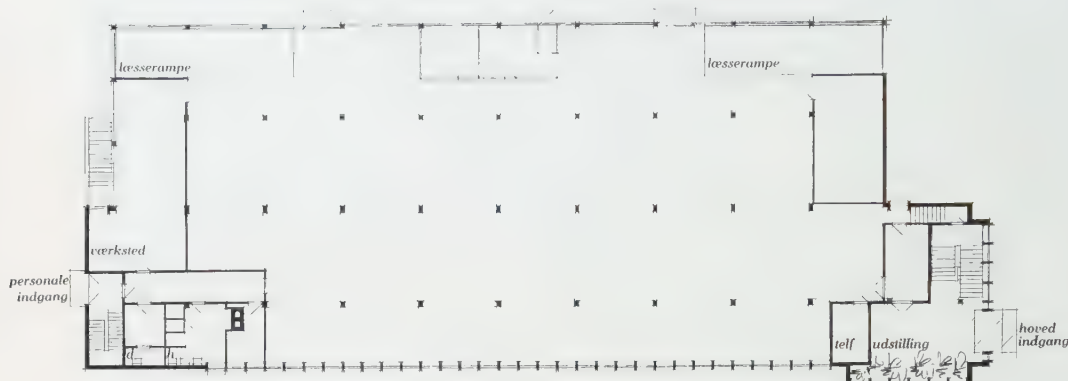
United Shoe Machinery Company er et meget stort amerikansk firma med hovedsæde i Boston. Det beskæftiger ca. 20 000 mennesker, hvoraf kun en del er optaget af firmaets oprindelige hovedinteresse, skotmaskiner. Disse maskiner hører til de mere komplicerede og har måske derfor ført virksomheden ind på alskens sindrig mekanik, sådan at man i dag pro-

ducerer specialmekanismer til atomreaktorer, kontor-maskiner, maskiner, der laver trykte kredsløb til radio-apparater, smmaskiner til mbelpolstring og meget mere. Forøvrigt fremstiller man også ting af interesse for bygningsindustrien, f. eks. en plastisk fugemasse.

Den danske afdeling i Herlev er med andre ord en beskeden aflægger. Den har imidlertid en størrelse

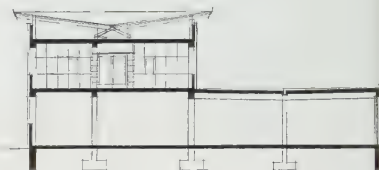

1. sal

Stuen

Planer og snit 1:500

som mange af de middelstore industrier, der i disse år vokser op i Københavns omegn, og det gør den i vore øjne særlig interessant. For det ser ud som om der indenfor denne kategori af industri i særlig grad mangler forståelse for værdien af en smuk ramme om virksomheden. Man behøver blot at betragte byggeriet i det industrikvarter, hvori United Shoe er beliggende. De fleste virksomheder ser ud til at være tilfreds med den billigst mulige beskyttelse mod vejrliget.

I det effektive Amerika har man fundet ud af, at smukt, velordnet erhvervsbyggeri giver rige renter i form af større arbejdsydelser og bedre renommé.

Det, der karakteriserer den her gengivne bygning, er netop det præsentable og velordnede. Anvendelsen af smukke og gedigne materialer skaber uvilkaarligt en tillidsfuld stemning hos den besøgende. Og mon ikke det er lettere at skaffe velkvalificeret arbejdskraft til en arbejdsplads i smukke omgivelser.

Danmarksafdelingen – huset som præsenteres her, indeholder lager og kontorer. Der er anvendt en betonskeletkonstruktion med søjler af chokbeton og Calton-bjælkelag. Façadeelementerne er ligeledes udført af chokbeton, beklædt med mørkeblå glasmosaikstifter og iøvrigt med Velux-aluminiumsvinduer. Der er overalt anvendt dobbelte Thermopaneruder.

Til gulvene er fortrinsvis anvendt lysegrå Vinylfliser. Lageret er belyst med lysstofrør suppleret med ambulat glødelampebelysning i reolgaderne. Også kontorer og gange er belyst med lysstofrør, dækkede af Marluxbaner og rørarmaturer i Munkegårdslamper. Weidemann Petersen har i LP-nyt om belysningen skrevet: „Alt sammen fungerer det godt og rigtigt, d.v.s. forsyner hver m² med det antal lux den har krav på. Ikke desto mindre trænger jeg til at aflevere en højst usagkyndig indvending mod denne form for belysning, en indvending som støtter sig på den opfattelse, at lys ikke bare er noget man bruger til at se ved, men i høj grad er med til at danne og fastholde et sjæleligt velbefindende, eller det modsatte. Den varme lyskegle, som en glødelampe danner over arbejdsbordet føler jeg uendeligt hyggelig og beskyttende. Man har sit eget lille aflukke inden for verdensrummet, medens man i lys fra et lysrør føler sig som en gøple i et ocean, berøvet hvad man endnu havde i behold af ego og aura.

Gad vidst om jeg er ene om at føle sådan, måske hører det til de mindre gangbare fornemmelser, men for mig er det sandsynligt at mennesker, som arbejder i glødelampelys, vil gennemleve døgnet i større tilfredshed og fordragelighed.“

Façaden mod ringvejen

STRÜWING

Hovedindgang

*Trappen er udført af profilstål, der bærer Mipolamdek-
kede teaktrætrin*

STRÜWING

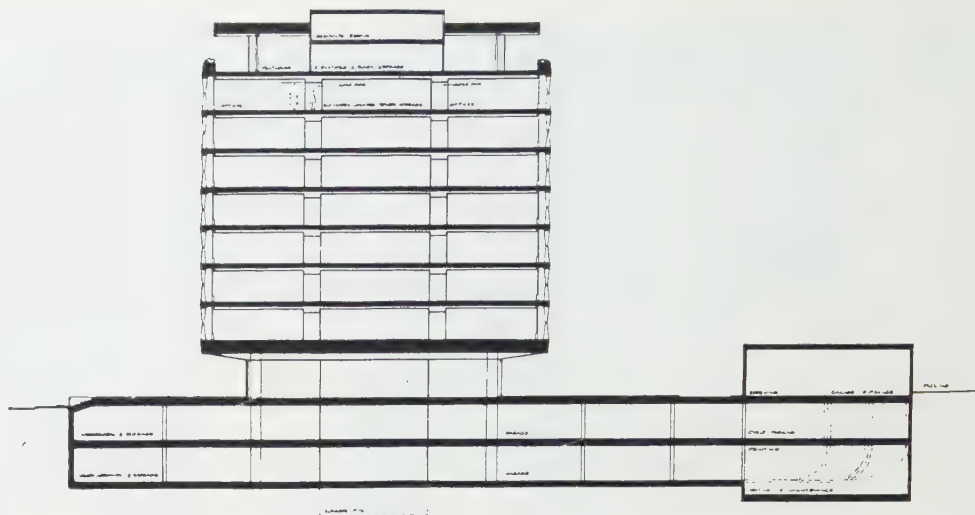
Kontorgangen på 1. sal med Marlux-dækket lysrende. Gulvet er belagt med Vinylfliser. Paneler og døre er mahognifinerede

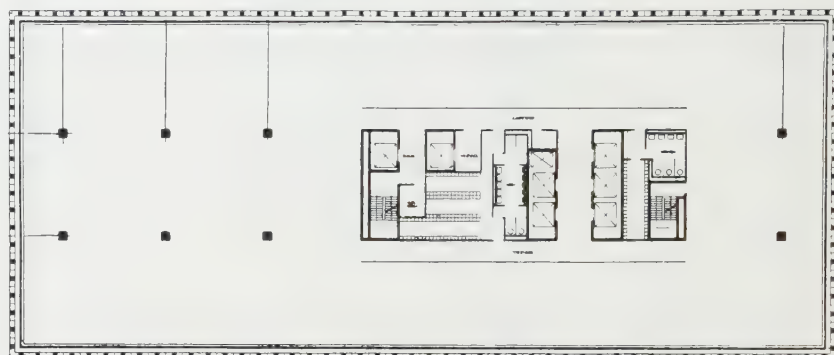
Herunder: Receptionen på 1. sal

STRÜWING

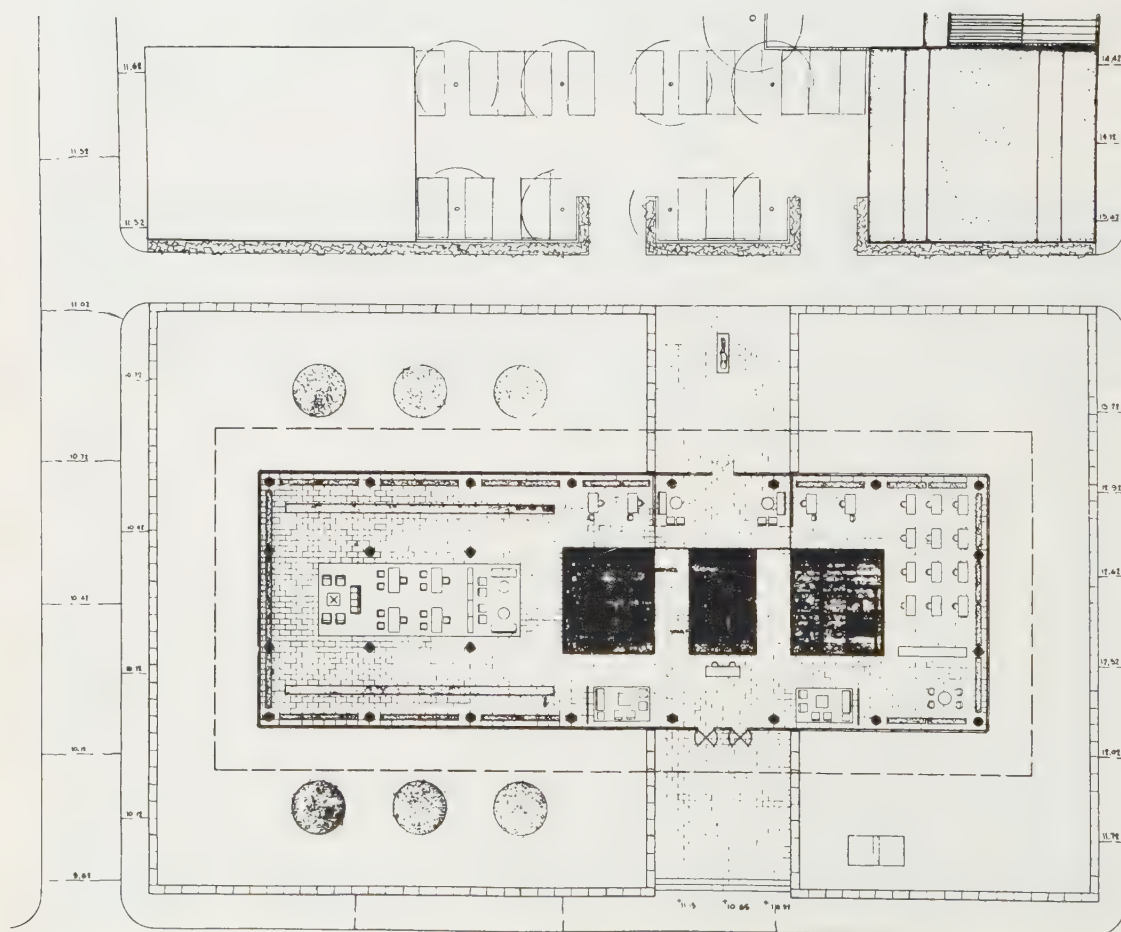

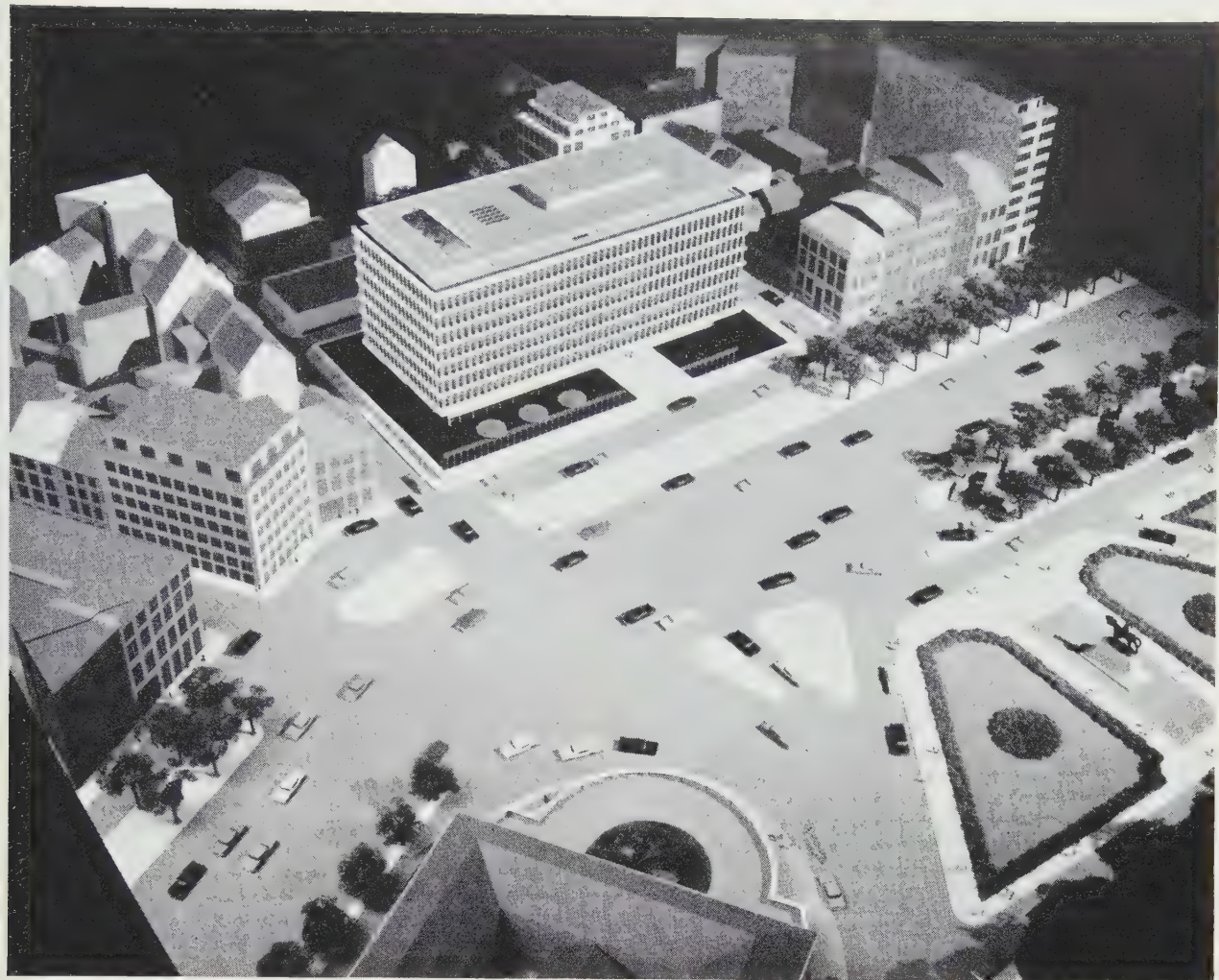
Snit

Normalplan

Stueplan 1:600

EZRA STOLLER

Banque Lambert, Bruxelles

Arkitekt: Gordon Bunshaft – Skidmore, Owings & Merrill

Det er blevet overdraget det amerikanske arkitektfirma at bygge hovedkontoret i Bruxelles for en af de store europæiske privatbanker. Byggeriet er endnu ikke påbegyndt, men vi viser her det usædvanlige projekt.

Byggeprogrammet omfatter de egentlige banklokaler, bankens og kunders boxe og de nødvendige forvaltnings- og kontorlokaler (til hvilke også hører en kantine, et opholdsrum for de ansatte og en sanitetsstation); og endelig er en stor privatejlighed for familien Lambert og deres gæster også forudset.

Bygningen skal ligge ved Avenue Marnix, en del af det ringformede gadesystem i Bruxelles, ved Place du Trône. Overfor ligger Palais Royal med dens vidtstrakte parkanlæg. Denne beliggenhed gjorde det vel nærliggende, at bygningen skulle have en monumental karakter, medens der på den anden side måtte vises de omkringliggende beboelseshuse tilbørlige hensyn hvad angår bygningens masse og façadeudførelse.

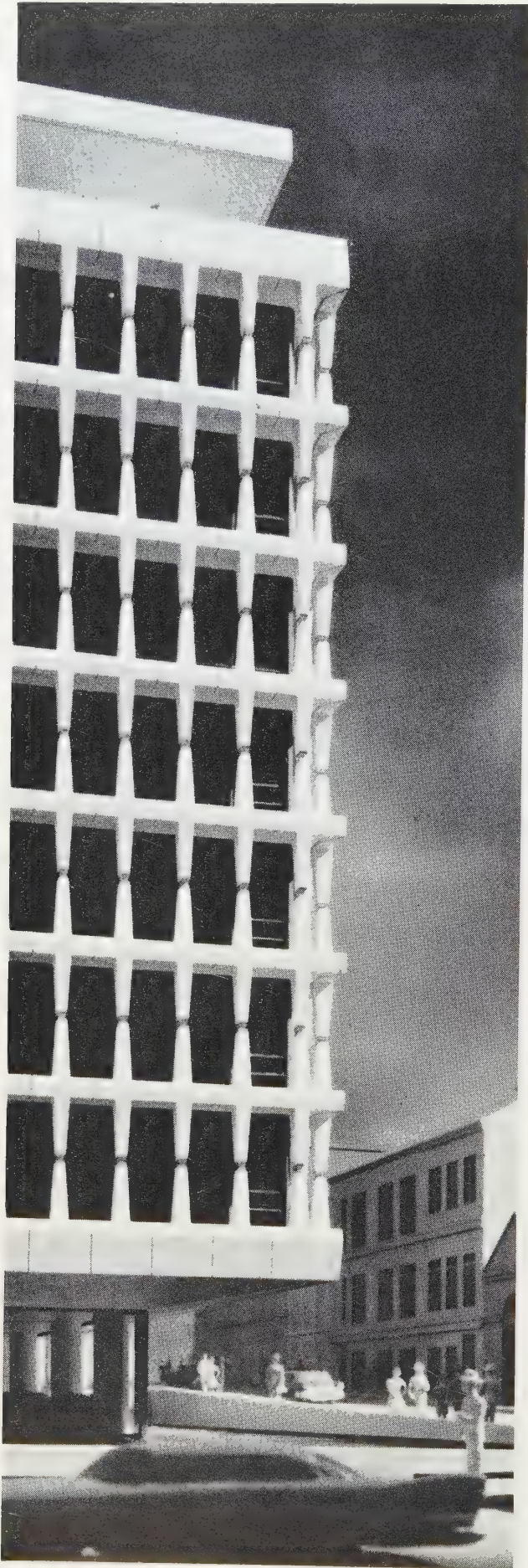
Hovedbygningen – der findes også en sidebygning på én etage – er i henhold til bankens funktioner opdelt i tre zoner: Stueetagen indeholder indgangs-

hallen og banklokalerne, der med hensyn til indretningen og opdelingen adskiller sig væsentligt fra tilsvarende lokaler i vore banker. De syv ensartede etager, der ligger over stueetagen er forbeholdt kontorerne. De tillader en fuld flexibel inddeling efter forholdene. Tagetagen er optaget af familien Lamberts lejlighed. Denne lejlighed er med mange værelser og er rigt udstyret da den jo også skal anvendes til repræsentative formål – i overensstemmelse med de pligter, som en stor bankier har.

Bygningen er opstillet på en høj sokkel, som går udover bygningens grundplan, og som er udbygget med en spejldam („reflecting pool“). To underetager indeholder boxene, garderoberne for de ansatte og en dybtliggende garage for 120 køretøjer. Tilkørslen til denne garage sker gennem den nævnte sidebygning – som ligger øst for hovedbygningen. Mellem denne sidebygning og spejldammen er forudset en privat indgangszone, som gør indgangen til hallen og til elevatoren til privatejligheden mulig og som ligger adskilt fra publikumsfærdslen.

Kærnen går igennem alle bygningens etager og

*Gordon Bunshaft – Skidmore, Owings & Merrill:
Banque Lambert*

Façaden mod Place du Trône

indeholder elevatorerne, trapperne, toiletterne og installationerne. På begge sider af denne kerne findes korridorer, som er 1,80 m brede. De egentlige kontorarealer er opdelt i et modul på $1,50 \times 1,50$ m, som også følges af de indbyggede belysningslegemer. Zonerne langs med korridorerne er bestemt for de mindre kontorer for én eller to personer, medens arealerne mod façaderne er beregnet til de store kontorer og de såkaldte „pools“, og ligeledes for sådanne afdelinger, som slet ikke eller kun i ringe grad behøver en inddeling. Rummenes dybde langs med korridorerne udgør fem moduler = 7,50 m, hvilket tillader indretningen af to rum bagved hinanden — en ved korridoren for sekretæren — en ved vinduet for det egentlige kontor. Denne løsning anvendes meget i U.S.A. I Europa er den ikke blevet prøvet endnu, såvidt man ved. Totalmålene for planen er 70,5 m \times 28,5 m.

Skidmore, Owings & Merrill ville utvivlsomt have bygget en tilsvarende bygning i U.S.A. af stål. I Europa var dette ikke muligt på grund af de høje stålpriser. Endvidere ville en glas-metal façade efter arkitekternes mening været uheldig i samspillet med de omliggende huse, der er bygget af natursten og

mursten. Fremfor alt under hensyntagen til bygningens mål og byens byggevedtægter har arkitekterne sammen med ingeniør Paul Weidinger regnet med prefabricerede betonfaçadeelementer, som omgiver de syv kontoretager med et modul på 1,50 m fra taget. Disse elementer tager perimeterbelastningen fra taget og leder den direkte til dækket over stueetagen.

Hvert elements form udtrykker de statiske betingelser for en enhed: Tværsnittet er tykkest ved dækket (hvor bøjningsmomenterne er størst) d.v.s. dér, hvor de lodrette dele af elementerne støtter dækkene, medens de er tyndest på midten mellem to dæk. Belastningen bliver på dette punkt overført gennem et „kugleleje“ af rustfrit stål. Dette led er indstøbt i det færdige element — den hertil nødvendige præcision er opnået ved fremstilling på fabrik. Façadeelementerne står i en vis lille afstand fra den indre glasvæg, så der dannes en gangbro, der er tilstrækkelig for vinduespudserne.

Façadeelementerne står på dækket over stueetagen. Her bliver belastningen optaget af en stærk, 4,50 m udkraget jernbetonplade, og gennem søjler ført videre til fundamentet.

Projekt til den ny polytekniske læreanstalt

Anton Rosen

Anton Rosen ville den 13. september være fyldt 100 år. Han døde i 1928.

Når man taler med arkitekter, der har kendt ham eller endnu bedre arbejdet på hans tegnestue, får man det indtryk, at Rosen til sin død var ungdommens talsmand. Hans fantasi og skaberglæde opildnede de unge og gav dem tillid til fagets kunstneriske muligheder. Rosen var besjælet af en smittende optimisme.

I dag, hvor vi igen drøfter mulighederne for en verdensudstilling i København, er det interessant at minde Rosens evne til at finde ukonventionelle løsninger. I begyndelsen af 20'erne var der stor interesse for at arrangere en verdensudstilling i København. Göteborgsudstillingen var blevet en succes og man havde endnu Aarhusudstillingen i frisk erindring.

Flere arealer var på tale, også Amagerfælleds, som blev forkastet af trafikale grunde. Rosen foreslog i stedet at lægge et bredt ø-bælte ned gennem søerne og yderligere inddrage kastellet og en del af det gamle banegårsterræn til udstillingen. Herved ville udstillingen både arkitektonisk og funktionelt blive en integrerende del af byen, med mulighed for meget effektfulde arrangementer. Dr. Dyggve har i *Arkitekten* i 1924 beskrevet projektet og går stærkt ind for, at man samler sig om at få en verdensudstilling til København. Det lykkedes som bekendt ikke.

Mange af Rosens projekter fik en lignende skæbne, uden at det dog tilsyneladende tog modet fra ham. Hans temperament tillod ham ikke at vente på opgaven, han fandt den gerne selv. Med et sådant tempe-

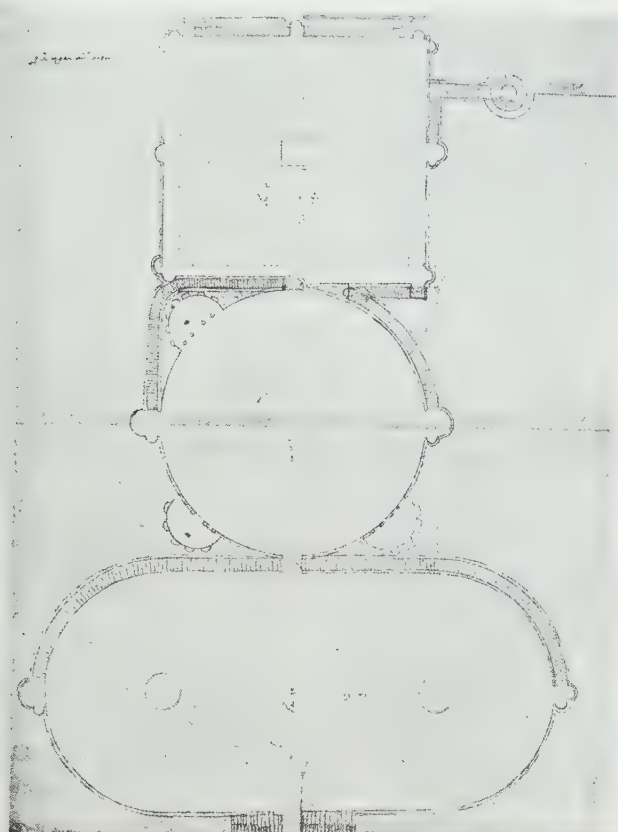
rament var han selvfølgelig selvskreven deltager i de store konkurrencer. Hans forslag til en bank i Verona (1913), „Chicago Tribune Building“ (1923) og Folkeforbundsbygningen i Genève (1927) vakte opmærksomhed ved den skulpturelle kraft, de besidder. Rosen var Sullivans samtidige, og man mærker bl.a. i disse projekter, at han beundrede Sullivan.

Rosen nærede stor interesse for højhusets muligheder i bybilledet. Det var naturligt, at han arbejdede ud fra denne idé i Chicago-projektet. Men også i sine københavnske projekter, bl. a. i den her gengivne skitse til Polyteknisk Læreanstalt, arbejder han med tanken om et højhus.

Rosen var moderne. Han var velorienteret om de internationale arkitekturstrømninger. Palace-Hotel er vel den bedst kendte af hans tidsprægede bygninger, den mest jugend-influerede i København. Han var blandt dem, der stærkest tog afstand fra de historiske stilformer. Derved blev han modernisten, der forbedrede sporskiftet i dansk bygningskunst. Men nogen bidragyder til funktionalismen blev han aldrig. Den puritanisme, der var forudsætningen for den tidlige funktionalisme, lå ham fjernt. Han var den frodige og farverige kunstner, impulsiv som man ser det i hans skitser. Den bløde blyant, tegnekullet og farvekridt i glødende farver var hans foretrukne værktøj. Han repræsenterede det feststemte i dansk arkitektur.

I Palace-Hotel er der i anledning af Rosens 100-årsdag arrangeret en lille udstilling af hans projekter. Udstillingen lukker den 19. ds. Der er fri adgang.

Europas Havekunst

Skitse til „Pavens vinbjerg“, den senere villa Madama's have, tilskreven Raffael

C. Th. Sørensen: *Europas havekunst, fra Alhambra til Lise-lund. G. E. C. Gad. 1959. 306 sider, ill., 40 kr. uindbundet.*

I en længere indledning gør forfatteren rede så vel for sine teoretiske synspunkter som for hovedlinierne i sin historiske fremstilling. Indledningen begynder med et citat fra Jacob Burkhards forord til „Der Cicerone“: „Raisonnementet i „Der Cicerone“ gør intet krav på at forfølge og udtale de dybeste tanker, som er nedlagt i et kunstværk, dets idé. Hvis det overhovedet var muligt, at man kunne udtrykke denne fuldstændigt i ord, så ville kunsten være overflødig og vedkommende kun et kunstværk kunne lige så godt være forblevet ubygget, ubejst, umalt.“ C. Th. Sørensen fortsætter: „Ud fra samme opfattelse vil jeg i denne bog kun i meget ringe grad forsøge mig med analyser, knap nok med vurderinger. Den, der arbejder med kunstnerisk bestemte ting – eller forsøger at udøve kunst – må se anderledes på det end den, der skriver om kunst. Selvfølgelig kan analyse og vurdering interessere ham, men parallelførelser virker let irriterende, for han vil have oplevet „kunstværkets fødsel“ helt anderledes, end kunsthistorikeren forestiller sig det. Jeg tror, at kunstneren må opleve andres kunst umiddelbart, med sit instinkt eller sin følelse; opleve det, vi ikke kan „in Worten vollständig geben“, og således må vi alle ønske at opleve det.“

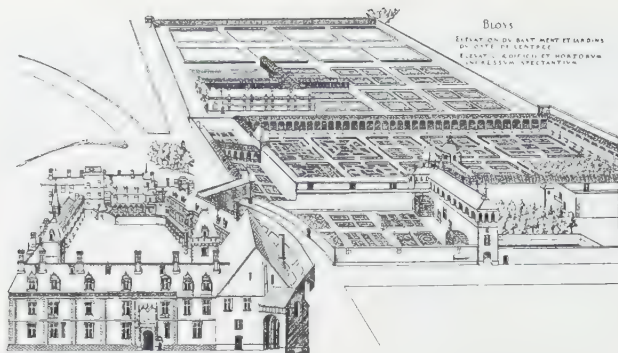
Det er utvivlsomt som regel rigtigt, at den, der er med i kampen, forstår problemerne indefra og på en helt anden måde, end den har mulighed for, for hvem det receptive er det overvejende. Derfor kunne man ønske kunstnerisk dilettantisme langt større udbredelse end den nuværende kunsthistoriske. Den ville gøre selve livet rigere for langt flere og måske frembringe flere kunstnere af samme type som Henri Rousseau, der oprindeligt var toldembedsmand, og John Christensen, der indtil han blev ældre delte sin tid imellem barber- og malerfaget. For, som C. Th. Sørensen siger det: „opleve det, vi ikke kan „in Worten vollständig geben“.

Som så mange historikere sætter C. Th. Sørensen et skel ved den første verdenskrig. „Fra 1914 og seks hundrede år tilbage var der en vis sammenhæng i samfundsforhold, livsvaner og idealer, denne gav en kontinuitet i mange ting, bl. a. også i havekunsten.“ Man spørger ganske vist uvilkårligt, hvorledes de mauriske haver kommer ind i billedet. Maurernes kultur hørte ikke med i det sammenhæng.

C. Th. Sørensen trækker derefter rammerne op for behandlingen af stoffet. „Det må være meget betydningsfuldt at danne sig en forestilling om den enkeltes arbejde, selv om den manglende viden gør det meget vanskeligt. At fremstillingen skal gælde værkerne er ligetil, men det er også værd at vide mest muligt om personerne, både kunstnere og bygherrer, og endelig har bøger om eller med tilknytning til emnet en særlig interesse i denne forbindelse.“ Dette program må også siges at være lykkedes med hensyn til værkerne og bøgerne, men kun tildels for kunstnerne og bygherrenes vedkommende. Alt for ofte er det, der fortælles om disse, leksikalske oplysninger af den mest ligegyldige art.

C. Th. Sørensen søger at isolere havekunstens historie fra „den stilhistoriske udvikling, som gælder for andre eller beslægtede kulturelementer, ligesom betydningen af politiske og økonomiske forhold kan være nok så forskellig“. Så berettiget denne afgrænsning kan være, er den dog på enkelte punkter drevet for vidt. I den italienske renaissance var således de samme mænd bygmestre og havekunstnere, og det skulle derfor ligge nær at søge forbindelse imellem deres arbejde på disse to områder. Derfor virker også den lille, kulturhistoriske indledning til „Italien i begyndelsen af 1500“ kun som en repetition af skolekundskaber. Det, der er kernen i renaissancens antikiserende kristendom, kan siges at være en følelse af en guddommelig harmoni i naturen. Denne harmoni skulle også arkitekturen udtrykke, og dette søgte den at gøre igennem proportioneringen af sådanne geometriske grundformer, som udgør de simpleste elementer i det arkitektoniske rum: terningen, halvkuglen, cylinderen, cirklen, kvadratet, det enkle rektangel o. s. v. At det samme var tilfældet i havekunsten, ses af den Raffael tilskrevne plan til villa Madama's have, komponeret over kvadratet, cirklen og ellipsen. Proportionering kommer C. Th. Sørensen slet ikke ind på.

I sidste halvdel af indledningen fremlægger C. Th.

Blois, efter Du Cerceau. Haven anlagt af Pasello da Mercoglian (virk-
som omk. 1495-1550)

Sørensen de synspunkter, som ligger til grund for hans fremstilling. Det er hans teori om „haven“ og „det stiliserede landskab“. C. Th. Sørensen siger: „Jeg er endelig kommen til den overbevisning, at det vil være nok så klart at dele havekunstens værker i egentlige *haver* og *stiliserede landskabsformer*. Haven er grostedet, begrebets simple urform, det hegnede sted, som ordet betyder på alle sprog . . . Klostergårdshaver, middelalderlige slottes borgfred, Padovas Giardino Botanico og Pasello da Mercogliano's anlæg ved Blois og Gaillon er haver“, og C. Th. Sørensen kunne til disse haver have føjet de tidligste toskanske haver.

C. Th. Sørensen fortsætter: „De stiliserede landskabsformer vil naturligt kunne opdeles i fire hovedgrupper. *Vandingsanlægget* er vel ældst, formen har sikkert haft en meget stor udbredelse, men vil ofte kun være et islæt i en *have*. Cordobas og Sevillas orangeårde . . . er meget klare eksempler, her er markernes vandingsrender blevet fine kanaler, der ligger som ornamenter i marmorgulve. Alhambras løvegård hører med, ligeledes Patio de la Acequia i Generalife. Det skønneste er vistnok Taj Mahal ved Agra i Indien.

Den italienske have, som måske er højdepunktet såvel i begreb som epoke, en stiliseret *bjergbæk*, renest oplevet i Villa Lante og Villa Aldobrandini, rigere og festligere i Villa d'Este.

I sine hovedværker, Vaux-le-Vicomte, Chantilly og Versailles stiliserer Le Notre Ile-de-Frances *flodlandskaber* med skove og enge, andre fine eksempler af denne form er Hampton Court ved London og Nymphenburg ved München.

Når endelig William Kent skaber haven ved Rousham, den første „engelske“ have, formodentlig Kent's eneste, så kan den opfattes som stiliseret *bakkelandskab*, som de mange arbejder af „Capability“ Brown, af Morel og samtidige i Frankrig, af Sckell og Lenni i Tyskland og mange andre.

Der kan være tale om flere grundformer. . .

Alligevel er det nok tilstrækkeligt at dele i fem hovedformer. For det første *haven*. – For de andre fire kan det måske være rimeligt at bruge de gamle nationale navne, men jeg gør det ganske vist ud fra en helt anden opfattelse end den gængse. – Derefter er det stiliserede vandingsanlæg *spansk* (d. v. s. maurisk,

anmelderen), bjergbækken *italiensk*, flodlandskabet *fransk* og bakkelandskabet *engelsk*.“

C. Th. Sørensen går derefter over til at forklare, hvad han forstår ved „stil“. Det er ikke det samme som det almindelige sprogbrug. I Salmonsens étbinds leksikon defineres stil „kunsthistorisk“ som en kunstners eller kunstepokes karakteristiske udtryksform. Ganske vist ligger heri tillige en vis vurdering, idet vi så vidt muligt går ud fra de betydeligste monumenter i en epoke eller en kunstners produktion som bestemmende for det, vi opfatter som epokens eller kunstnerens stil. Hos C. Th. Sørensen får det sidste synspunkt ensidigt overvægt. C. Th. Sørensen siger: „Foran er udtrykket stilisering brugt uden videre, som om det er entydigt, som ordet læse. Det er det jo desværre ikke. Stil betyder beherskelse, oplyser en ordbog, men det kan også forstås som renhed, renselse, klarhed. Således som stilisering bruges her, er det noget med at forfine, fuldkommengøre og forstærke det karakteristiske ved et objekt.“ Selv om man tager stil i denne betydning, er det dog vigtigt at fastholde, at der i den „rensende, klarende og fuldkommengørende“ skal indgå et skabende, man kunne sige ustilistisk element. Ellers bliver produktet ikke et kunstværk. Det fremgår også af C. Th. Sørensen's eget syn på kunstneren og eklektikeren, hvormed mere i det følgende.

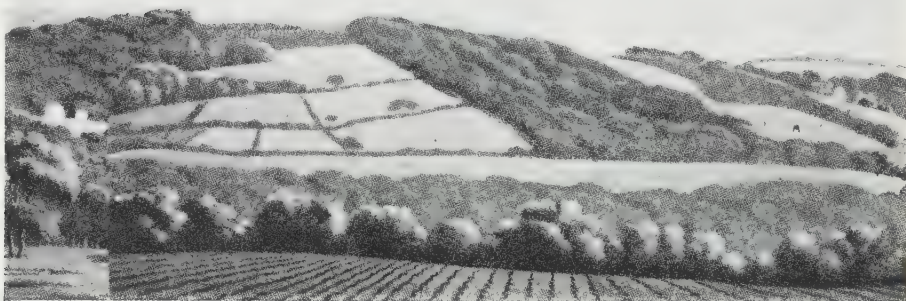
Vil man nu underkaste C. Th. Sørensen's grundbegreber: „*haven*“ og „den stiliserede landskabsform“, en nøjere analyse må der først gøres opmærksom på, at det ikke er klart udtrykt, hvad der skal forstås ved *haven*, som „grostedet, begrebets simple urform, det hegnede sted“. Skal *haven* som grosted falde ind under begrebet havekunst modsat blot have dyrkning eller gartneri, må det betyde en have, ved hvis anlæg hensynet til indholdet, væksterne, er mere fremtrædende end hensynet til anlægget som form i sig selv. Anlægget må i så fald mere være en ramme om væksterne end hævde sig i sig selv, selv om der også i udformningen af denne ramme må ligge kunstnerisk intuition. Således stemmer det også med den historiske skildring i C. Th. Sørensen's bog, og i den forstand kan man nok formode, at de tidlige toskanske havers og til nød Blois har været *haver* i C. Th. Sørensen's betydning af ordet. På Blois kan anvendes de samme ord, som C. Th. Sørensen bruger om Mercogliano's have i Gaillon: „Det hele må opfattes som et festrøm, hvor hundreder har kunnet spise, danse og spadserere i de lange sale, mellem blomster og under træer“. Så højt kunne haven som grosted nå.

Er nu denne opfattelse af *haven* som „grosted“ rigtig, må modsætningen indenfor havekunst til *haven* som grosted være de haver, hvor selve anlægget som form hæver sig over væksterne, således at disse mere giver bidrag til anlægget som form, end at de fremtræder for deres egen skyld og med haveanlægget som ramme. Om sådanne anlæg er stiliserede landskaber eller er rene kulturprodukter, er mere underordnet, omend selvfølgelig langt fra uden betydning. Det er tværtimod fortjenstfuldt at fremhæve den samhörighed, der kan være imellem et lands natur og dets havekunst, og

Parken ved Bayham, slottet ses til højre, således som Humphrey Repton (1750–1818) tænkte sig den

Samme landskab forinden, tegnet af samme. Slottets plads er markeret ved fire stokke til højre

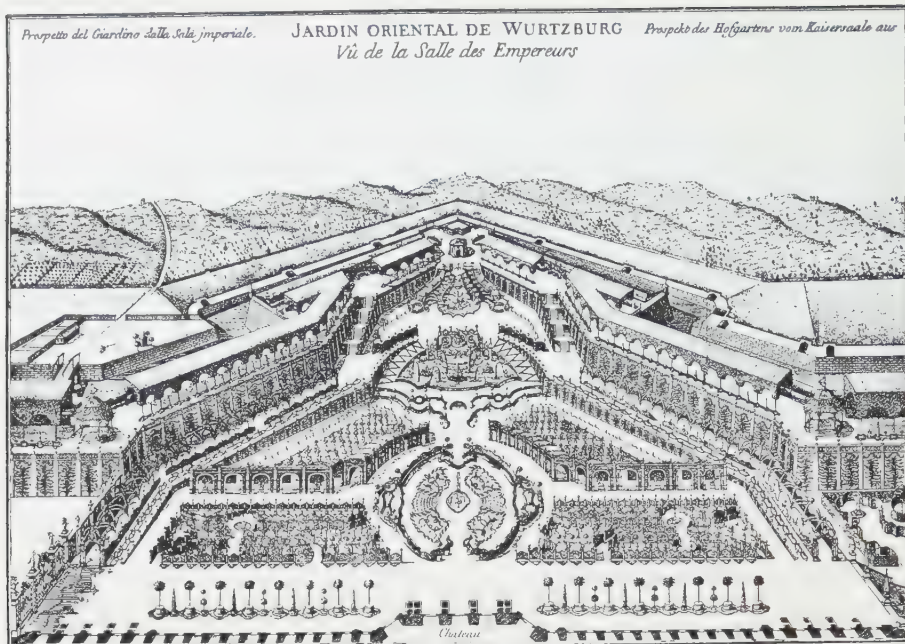
der forekommer mig at ligge en stor intuition i det, at C. Th. Sørensen har set sammenhængen imellem bjergbækkens landskab og den italienske højrenaissances eller begyndende baroks haver og imellem Ile-de-France's flodlandskab og Lenôtre's haver.

Højest når denne intuition i C. Th. Sørensen's påvisning af, at den engelske naturpark ikke er en efterligning af det engelske bakkelandskab, men at der er en kerne i den af skabende kunstnerisk komposition og det endog uanset, at dens frembringere naivt så det som deres formål at lave natur. Denne intuition er sikkert kun mulig for en udøvende kunstner, der selv har arbejdet med lignende problemer, således som C. Th. Sørensen har gjort det med parken ved Århus universitet, der er et stiliseret bakkelandskab (i C. Th. Sørensensens opfattelse af „stil“). På en hel ny måde rykker tillige derved den engelske naturpark eller den engelske have ind i det samlede billede af tidens kultur. Klassicismen følte sig netop som en reaktion af „natur og fornuft“ imod barokkens kunstfærdigheder, og den var det også på mange punkter. Det var ikke tilfældigt, at pudderparykkerne og krinolinerne forsvandt. Det var udenværkerne i den engelske naturpark: grotterne, ruinerne o. s. v., der var romantiske, langt mere end kærnen. Men på den anden side er der ikke det mindste tilbage af landskabsform i en have som slotshaven i Würzburg, som C. Th. Sørensen kalder „et af de sidste betydelige franske anlæg“.

Den er udelukkende kulturprodukt, der er så at sige krinoline i den have.

At også C. Th. Sørensen ser den skabende og intuitivt opfattede helhed som kærnen i al havekunst, fremgår af følgende linier: „Nu vil kunstneren formentlig ikke – eller i hvert fald meget sjældent – være sig bevidst, at han f. eks. stiliserer en bjergbæk. Hans intension er rimeligvis at udnytte de muligheder, som dette faldende vand byder, hvilket forsåvidt *kan være det samme for den originale kunstner, han, som viser nye veje* (udhævet af anmelderen). Men det er jo nu engang meget få. De, som maler billeder, hugger skulpturer, bygger huse eller planter haver, følger næsten alle moden eller arbejder i tidens stil eller i tidens formsprog som det hedder. Det er værd at fremhæve meget stærkt, at sådanne eklektikere kan være store kunstnere og skabe meget værdifulde værker, det må være en klar bekræftelse at nævne Nicodemus Tessin den yngre.“

Er denne kritik af C. Th. Sørensen's synspunkter berettiget, falder hans stof omtrent i de samme grupper, som han selv har angivet. De tidlige toskanske og franske haver betegner *haven* som grosted. I de mauriske haver, renaissances, barokkens og rokokkens haver har det skabende formelement overvægtet over indholdet, væksterne, medens i den engelske naturpark det skabende formelement og indholdet går op i en højere enhed. Men alt dette er havekunst, er stil.

Slotshaven i Würzburg, påbegyndt af Maximilian von Welsch omkr. 1720, endelig plan 1773-1774

Uanset hvorledes man end vil opfatte det stiliserede landskab, er C. Th. Sørensen også klar over, at et landskab undertiden slet ikke bør røres, men arkitekturen kun nænsomt passes ind i det. Med afsky vender C. Th. Sørensen sig derimod bort fra den have-„kunst“, der blot søger at være en efterligning af naturen. Det svarer til den moderne bildende kunsts afsky for den rene naturalisme.

Noget forvirrende i den ellers kronologiske fremstilling af havekunstens værker virker det, at afsnittet „Tidlige spanske haver“, d. v. s. de mauriske, er anbragt imellem afsnittene om de tidlige toskanske og franske haver og afsnittet om højrenaissancens. Tidsmæssigt og indholdsmæssigt skulle det synes rimeligere at anbringe dette afsnit først. Men årsagen er åbenbart det teoretiske synspunkt, først at tage de haver, der betegner *haven* som grosted, og derefter dem, der betegner „stiliserede landskabsformer“. Et spørgsmål er det forøvrigt, om vandingsanlægget kan betegnes som en „landskabsform“ i lighed med bjergbækkens landskab, flodlandskabet og bakkelandskabet. En tilgivelig dristighed er det, at C. Th. Sørensen i afsnittet „Tidlige spanske haver“ har medtaget Taj Mahal i Indien, som anlagdes 1631-1640, formodentligt af en italiensk arkitekt Girolamo Veroneo. Det er nær beslægtet med de mauriske anlæg. Gennemgangen af de enkelte haver er omhyggelig og vidner om forfatterens skarpe iagttagelse, evne til kunstnerisk opfattelse og store viden. Modsat hvad der ofte er tilfældet, bliver fremstillingen mere levende, efterhånden som den skrider frem. Også billedstoffet er som helhed godt og tillige smukt anbragt, for så vidt man kan forsone sig med spaltemargen formen, hvor det atter og atter sker, at en afbildning i kolumnens bredde kommer til at hænge udover en tom spalteplads. Omslaget er bogen uværdigt: et dårligt farvetryk over en urolig

typografi. At ubehjælpssomhed og små fejl har indsneget sig, kan vanskeligt undgås ved så stort et stof.

Til enhver vil bogen kunne tale ved sin menneskelighed, den munder ud i den etiske fordring ikke at slappe af i det, der kun er adspredelse og fornøjelse, men søge både styrke og hvile i det, der har værdi. C. Th. Sørensen siger: „Kunstnerens stræben sigter mod at skabe noget bedre og skønnere, i det hele nærmere den fuldkommenhed, som altid vil være uopnåelig. Selv om publikum kan acceptere dette, så vil det også forlange noget andet, som nogenlunde dækkes af ordene underholdning og leg. Mangen kunstner synes også, det må med, der er vel også dem, som helt går ind for den side af sagen ---. Særligt når det gælder den engelske have, er opfattelsen ganske forvirret af uegentlige og uvedkommende ting. Den forklares som et resultat af litterært natursværmeri, af interesse for østerlandsk kultur, af indførsel af planter fra oversøiske lande, af oprør mod fransk havekunst og meget andet. Derved blev ideen i Kent og Brown's stiliserede bakkelandskab så godt begravet i uvæsentlige elementer, at den næsten ikke er til at få øje på --- således at vi ikke begreb, at Kent og Brown stiliserede det engelske bakkelandskab, ganske som Le Notre stiliserede sit franske landskab, og som Vignola, Ligovio og Fontana arbejdede i Italien.“

Bogen er forsynet med en meget omfattende bibliografi og med et register. Den tilskæring, som C. Th. Sørensen's bog mangler for ikke blot at være et storværk men et mesterværk, skulle ikke være vanskelig. Forhåbentligt vil det ske i den engelske udgave, som der efter bogens betydning er grund til at vente, snart vil komme.

For de, der benytter bogen som rejsefører, vil et kort, resumerende afsnit til slut om havekunstens monumenter være til særlig gavn.

Knud Millech

Det hænder desværre alt for sjældent at vi får et så velmotiveret afslag på vor anmodning om en anmeldelse som det her gengivne fra Mogens Koch:

Det gyldne snit

"The Golden Number and the scientific aesthetics of architecture", som blev sendt mig til anmeldelse i foråret 1958, og som jeg nu ganske naturligt bliver rykket for, har i den forløbne tid beskæftiget mig altfor meget. Jeg søgte at vægre mig ved at påtage mig en anmeldelse da jeg stod for at skulle rejse til Grækenland med Arkitektskolen. Heldigvis fulgte jeg ikke forslaget om at tage bogen med på rejsen, men fik læst det meste inden da jeg var alt for nysgerrig.

Det var jo spændende, at man nu kunne forklare det gyldne snits skønhed som en simpel overensstemmelse med vor natur at se med 2 øjne. Skønheden beror ikke på et skøn på noget individuelt, men på synsfeltet for de to øjne. Dette visuelle felt for begge øjne gengiver en oval form nøjagtig i et gylden-snits rektangel. Her er således: den videnskabelige forklaring den første der nogensinde er givet, tror vi, om skønheden of the Golden Number.

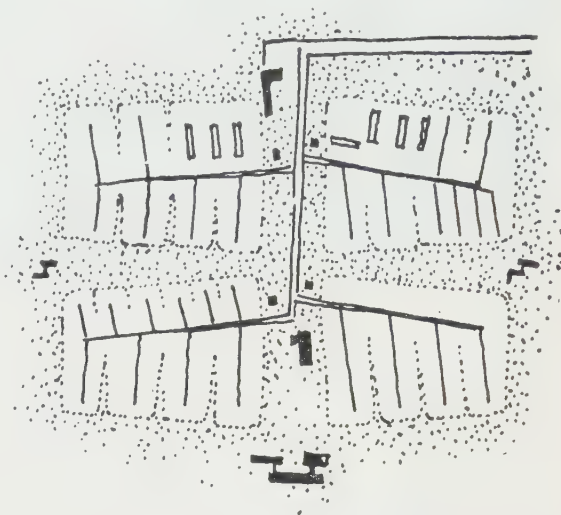
Det var jo nok værd at læse om, og jeg begyndte at læse grundigere, og jeg søgte at forstå, om man så skulle lægge sig ned eller bare lægge hovedet helt på siden, når det drejede sig om et højformat. Jeg begyndte at strege under og skrive spørgsmålstegn, rette trykfejl og forkert anførte proportioner, rette i de utydeligt trykte figurer og tegne nye, så nu er bogen faktisk sådan, at jeg ikke kan sende den tilbage til forlaget.

Jeg forsøgte også at forstå forklaringerne om forskellen på øjnenes optiske og visuelle akser, om at disse sidste konvergerer og at, hvis de visuelle akser var parallelle ville det smukkeste rektangel være det "whose height should have 3 parts of width against 5 of height". Jeg måtte tale med en øjenlæge, men det hjalp mig ikke. Jeg måtte opgive at forstå det, ligesom jeg måtte opgive at forstå, at for den een-øjede var det smukkeste rektangel et kvadrat. Det var harmeligt, for nu var der endelig en forklaring på hvorfor, og der var så mange andre ting i bogen, som jeg var enig med forfatteren om, nemlig at man aldrig før har kunnet forklare hvorfor og at alle tidligere forfattere har ment, at tidligere forfattere har taget fejl, men at de selv nu har forklaringen. Jeg har kun læst den tilsendte engelske udgave fra 1958, Alec Tiranti Ltd., 72, Charlotte Street, London, W. 1 og ikke prøvet, om jeg bedre kunne forstå den franske fra Paris 1952; der ville nok ikke være så mange trykfejl, og det kunne også være, at tingene var udtrykt klarere på originalsproget. Men da jeg altså ikke rigtigt kan forstå bogen og af den grund ikke med føje kan udtrykke min mening for at fraråde andre at bruge for megen tid på den, så må jeg give afkald på at give nogen anmeldelse.

Hele spørgsmålet er ikke en sag man sådan kan nøjes med at lugte til, og en kritik vil kræve en meget alvorlig indsats for at have virkelig vægt overfor for-

fatteren M. Borissa Vlievitch, architect, PH.D. (University of Paris) late professor école des hautes études sociales og det indledende forord ved Louis Haute-coeur, permanent secretary to the Academie des Beaux-Arts.

Mogens Koch

Illustrationseksempel fra *Umbau der Städte*. Bydel med adskilt gående og kørende trafik

Byernes ombygning

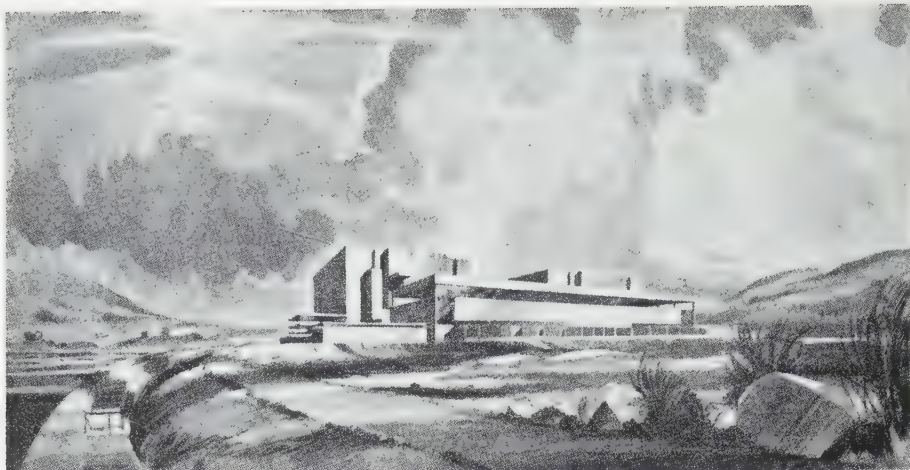
Wilhelm Seidensticker: *Umbau der Städte*. Vulkan-Verlag Dr. W. Classen, Essen 1959, 106 sider, 65 ill. DM 26,00 indb.

Den er virkelig god, denne bog. Så god, at man kunne ønske den anvendt i byplanundervisningen på Akademiet. Forfatteren er i besiddelse af det mådehold, man så sjældent møder i denne type byplanlitteratur. Han fremfører ikke patentløsninger i fri dressur, men søger i stedet at finde frem til de almindelige forudsætninger for planlægningen af byernes ombygning.

Hvis vi skal have magten over byen, og ikke omvendt, må vi kende de kræfter der skaber byen og de der ødelægger den. Vi må derefter finde frem til at lede disse kræfter, at planlægge kræfternes samspil, så ødelæggende konflikter undgås.

Seidensticker går systematisk, men letfatteligt til værks. Hans udredninger er ledsaget af klare skitser, der støtter teksten på fortræffelig vis.

Han citerer flittigt de store byplanteoretikere og placerer deres idéer i sit eget udviklingsskema. Man får derved en udmærket international status. Chokerende nye ideer indeholder bogen ikke. Og det kan man heller ikke med rimelighed vente. Den byplanteoretiske udvikling er overordentlig langsom. Separeringen af kørende og gående trafik, der er hovedmotivet i dag i al byplanlægning, er jo allerede udeksperimenteret for en lille menneskealder siden i Radburn i USA, og omdannelsen af centrale byområder til fodgængerreservater kendes i adskillige planer, f. eks. i Coventry's genopbygningsplan. Men som et bidrag til erkendelse og modning er bogen fortræffelig. Den kan på et begrænset område afhjælpe savnet af teoretisk byplanarbejde i Danmark.

Basil Spence's perspektiv af en ny atomkraftstation i Wales

Kraftværker igen

I *Ingeniørens Ugeblad* har man søgt at latterliggøre vores bemærkning om, at et kraftværk burde udformes med hensyntagen til det landskab, hvori det er placeret — selvom det betyder en merudgift. At man andre steder tager mere seriøst på dette problem vil sikkert fremgå af dette klip fra en artikel i det engelske tidsskrift *Interbuild*:

For at imødekomme offentlighedens kritik af ødelæggelserne af de sidste rester af det engelske landskab, forsøger den nye industri, som følger atomkraften, at undgå tidligere tiders forsyndelser. At man har overladt Basil Spence opgaven som konsulent for Nuclear Power Constructors er et eksempel på disse bestræbelser.

Ovenstående gengivelse fra hans projekt til det første atomkraftværk i Wales giver et indtryk af hans arbejde på at indpasse værket i Merionet-

shire's bakkede terræn. De lave reaktorbygninger er grupperet på nordsiden af Trawsfynydd-søen, sådan at Craig Gyfyny's silhuet vedbliver at være det dominerende træk i Snowdonia's landskab. Turbinebygningerne og de sekundære bygninger er enkelt udformede, så de fremhæver de massive reaktorbygninger.

Grunden ligger ca. 200 m over havet. Anbringelsen af værket i en niche i bakkerne har nødvendiggjort en udgravning på omkring 400.000 m³, hvoraf en del er klippesprængning. Bebyggelsen anbringes i terrasser og således, at adgangsveje mellem bygningerne såvidt muligt dækkes.

Det bliver det femte atomkraftværk i England, og et af de største. Dets kapacitet er 500.000 KW. For yderligere at få bygningen til at passe ind i nationalparken, vil lokale sten blive brugt til forstøbning i alle præfabrikerede betonelementer, der anvendes til ydermurenes beklædning.

Noter

Reynolds aluminiumspris

Reynolds Memorial Award uddeler hvert år en pris på 25.000 \$ for et bygværk, der på fremragende måde viser aluminiums byggekunstneriske muligheder.

I år er prisen tildelt firmaet Yuncken, Freeman Brothers, Griffiths & Simpson i Melbourne for The Sidney Myer Music Bowl i Melbourne.

Den amerikanske arkitektforening AIA, der er ansvarlig for prisens uddeling, modtager anmeldelser til næste års uddeling indtil 7. december i år. Enhver arkitekt kan anmelde arbejder, der dog helst skal være bygget indenfor de sidste tre år.

Adressen er: The American Institute of Architects, 1735 New York Avenue, N.W., Washington 6, D.C., USA.

25. bygningstekniske samtale

Som tidligere meddelt afholder Statens byggeforskningsinstitut torsdag den 24.-9. kl. 20, i instituttets mødelokale, Borgergade 20, 4. sal, en teknisk samtale om

„Udstyknings- og bebyggelsesplaner for småhusområder“.

Samtalen indledes af professor ved Kunstakademiets Arkitektskole P. Bredsdorff på baggrund af de erfaringer, han i tidens løb har gjort i praksis og i sin undervisning i byplanlægning. Anmeldelse om deltagelse i mødet må på grund af det begrænsede antal pladser ske forud til Statens Byggeforskningsinstitut, MI 5630, så tidligt som muligt. Deltagerne vil inden mødet modtage et eksemplar af indledende manuskript.

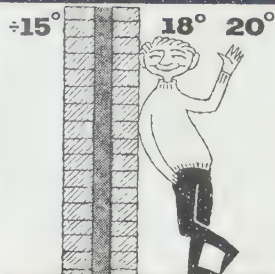
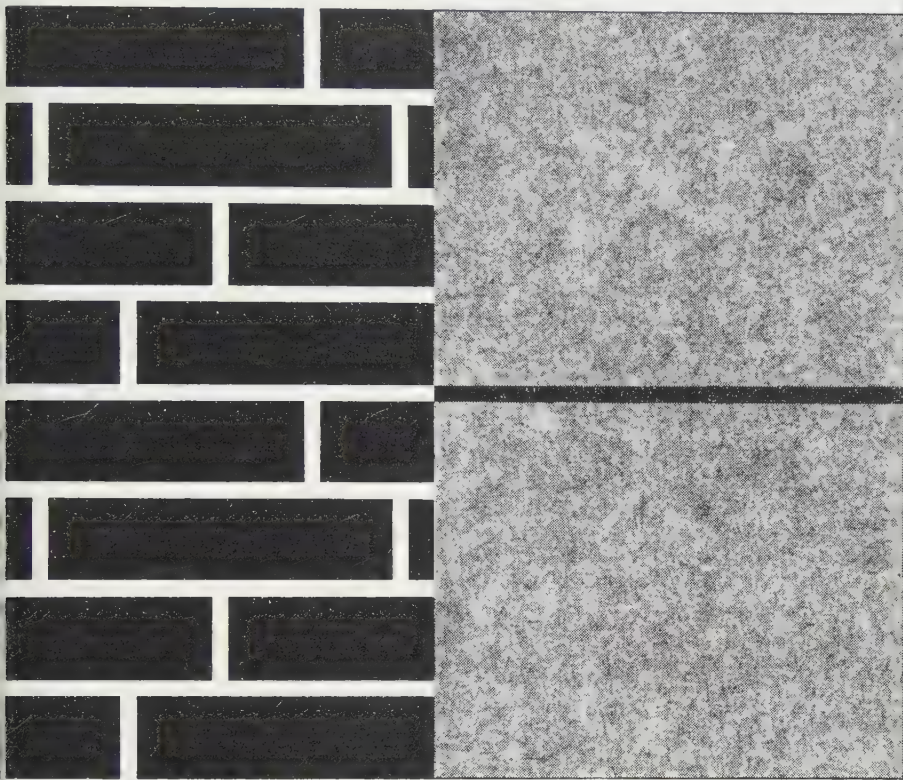
Boligbyggeriet juni 1959

Hovedstadsområdet samt 5 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	Maj 1958	Juni 1958	Maj 1959	Juni 1959
Byggetilladelse givet i løbet af måneden	1 281	644	1 589	1 918
Byggetilladelse ved månede- dens slutning	4 007	3 627	4 194	4 405
Påbegyndt i løbet af månede- den	1 410	892	1 744	1 620
Fuldført i løbet af måneden	569	756	1 277	872
Under udførelse ved månede- dens slutning	12 051	12 163	13 845	14 584
Beregnete tal for hele landet, excl. egentlige landkommuner				
Under udførelse ved månede- dens slutning	19 400	20 200	22 500	23 800

Byggeomkostningsindeks juli 1959

(1955 gnstl. = 100)	1955	1956	1957	1958	1959
Januar	98	102	106	107	106
April	100	103	107	108	108
Juli	100	104	107	107	108
Oktober	101	106	108	107	
Gnstl. årsindeks	100	104	107	107	
Heraf { Materialer	100	104	107	105	
Arbejdsløn	100	105	108	109	

Ingen hulmursisolering er mere økonomisk
end Rockwool Batts

Rockwool Batts gi'r lune vægge...

Rummene bliver behagelige at opholde sig i, fordi den indre vægs overfladetemperatur stiger ganske betydeligt med isoleringen. Man kan uden ubehag opholde sig direkte ved væggen – man får herved faktisk et tilskud af effektiv plads.

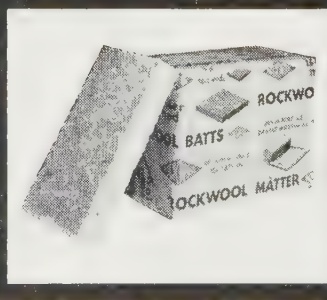
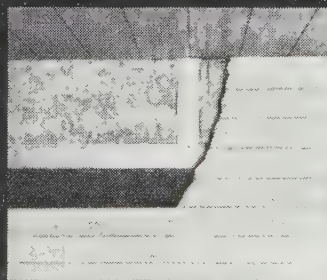
Rockwool Batts sætter sig ikke...

Et klart bevis herpå fremkom, da man inspicerede det norske køleskib M/S Balblom. Kølerumsvæggene var isoleret med Rockwool Batts opstillet i 3 m højde mellem bræddelag og viste efter 4 års sejladt ingen tegn på sætning.

Mur-Batts passer som hånd i handske...

Formatet 27 × 45 cm svarer til højden af 4 skifter og skal blot indsættes på trådbinderne efterhånden som muren opføres... en såre enkel arbejdsproces, som medvirker til at denne fremgangsmåde giver den mest økonomiske isolering af hulmuren. Dertil kommer, at Rockwool-Batts danner den mest effektive isolationskappe. Selve isolationsomslaget bliver absolut homogent uden hulrum, hvad man ovenikøbet kan kontrollere under arbejdets gang.

Ved alt nybyggeri er det derfor varmeøkonomisk set fordelagtigst at forekrive hulmursisolering med Rockwool Batts indsat under opmuringen.

Isoler med **ROCKWOOL** dansk stenuld

AKTIESELSKABET ROCKWOOL . FREDERIKSBORGGADE 18 . KØBENHAVN K . TELEFON C. 9575

En forsinkelse af brandens første udvikling, som det synes at kunne opnås ved de her foreslåede foranstaltninger til omkring en halv time eller mere, vil utvivlsomt i mange tilfælde være helt afgørende for brandvæsenets indsats. Næsten overalt vil slukningshjælpen kunne være fremme på et tidspunkt, hvor ilden i det brandbeskyttede tag kan bekæmpes på det sted, hvor den er opstået, og altså med udsigt til at undgå totalskaden, som ellers er det dominerende resultat af brand i stråttækte ejendomme.

Endvidere må det bemærkes, at branden i sikret stråtag er så flegmatisk, at der vil være særdeles gode muligheder for helt at bekæmpe den eller i hvert fald at holde den nede – indtil brandvæsenets ankomst – med den håndkraftsprøje, som i dag findes på de fleste ejendomme som følge af bestemmelserne om traktorkørsel i lader m. v.

Vigtigst er det dog, at mulighederne for at redde mennesker, dyr og værdier fra sådanne bygninger ved det forsinkede brandforløb er forøget i en sådan grad, at man almindeligvis må forvente at kunne få alt levende og i reglen også løsøret ud.

De her afholdte interessante forsøg har givet yderligere oplysninger om den voldsomhed et stråtag brænder med og de midler og metoder, der kan tages i anvendelse for at begrænse de hermed forbundne faremomenter.

H. Lundsgaard

Trægulve på en ny måde

Det gode gamle fyrretrægulv er i dag ved at få en renæssance. Takket være nye syntetiske emaljelakke opnås en meget stor slidstyrke og samtidig forenklet vedligeholdelsen. På et enkelt punkt synes det traditionelle fyrretrægulv dog ikke helt at svare til tiderens krav. Det gælder revnerne mellem de enkelte brædder. Som bekendt opstår disse revner derved, at træet på det tidspunkt, da gulvet lægges, endnu ikke er i ligevægt med den endelige fugtighedstilstand i huset. Normalt er hverken huset eller træet tilstrækkeligt tørt på det tidspunkt, gulvet bliver lagt.

De metoder, man kunne tænke sig at anvende for at råde bod herpå, er dels en mere udstrakt anvendelse af tørre byggemetoder i den øvrige del af råhuset: træ i stedet for murværk, sandspartling i stedet for pudning. Endvidere må anvendes mere tørt træ: kort sagt ovntørret med et fugtighedsindhold på 8–10 pct. i modsætning til de 20–25 pct., som almindeligvis anvendes. På Norsk treteknisk Institutt har man søgt at gå en helt ny vej, idet man har limet de enkelte gulvbrædder sammen. Denne metode vil sikkert også have interesse i Danmark. I det følgende beskrives den anvendte fremgangsmåde og de foreløbige erfaringer.

Til limning af gulvet er prøvet både en almindelig casein koldtvandslim og en lim med hærdevædsk

Københavns amtssygehus, Glostrup
Arkitekter S. A. R. Ypyä, Ypyä og Malmio
Elevbygningen

Monteret med FIONIA-døre fra
DANSK MØBELPLADE- & FINÉRFABRIK
Odense Aktieselskab København

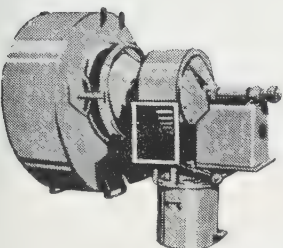

RØG OG STØV UDSKILLERE...

SF Luftteknik A-S repræsenterer et af de få ventilationsfirmaer i verden - A/B Svenska Fläktfabriken - hvis produktion omfatter så godt som alle typer og størrelser af apparater for røgrensning eller støvudskillelse. Derfor kan vore ingeniører altid give Dem en praktisk løsning på Deres problemer.

Centriklon — dynamisk flyveaskeudskiller

Centriklon er specielt konstrueret for røggasrensning ved mindre kedelcentraler fra ca. 45 m² hedeplade og opefter. Det er et effektivt og letbetjent apparat, som sammenbygget med røggasblæseren danner et kompakt aggregat, der er velegnet for direkte tilslutning efter kedler. Afskilningsgraden er praktisk taget uafhængig af variationerne i kedelbelastningen. Over 200 Centriklon-anlæg er i drift.

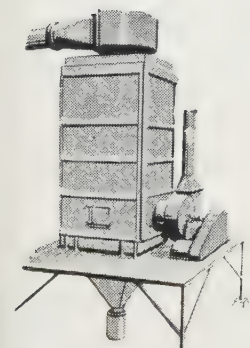
Paraklon — dynamisk røgrenser med højeste afskilningsgrad

Paraklon er opbygget af parallelkoblede småcykloner og specielt beregnet for røggasrensning ved store kedelanlæg. Det kan dimensioneres for røggasmængder indenfor meget vide grænser og let tilpasses bestående bygninger. Afskilningsgraden er praktisk taget konstant ved normale variationer af kedelbelastningen. Over 100 anlæg er i drift.

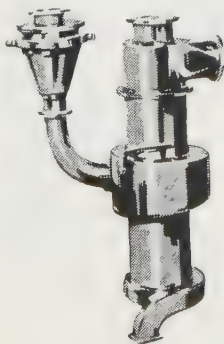
Pøsefilter med automatisk renblæsning

Pøsefiltret skal ikke rystes eller vibreres. Det renses ved blæsning, hvilket sker automatisk så snart støvbelægningen på posernes inderside har nået en vis tykkelse. Pøsefiltret har små dimensioner i forhold til luftmængden og kan let tilpasses eksisterende bygninger. Kan anvendes til alle arter tørt støv - såvel groft som fint.

Hydroklon — højeffektiv vådudskiller

Hydroklon GTS/CKM opfylder de højeste krav til afskilningsgraden. Den er specielt beregnet for udskilning af partikler, som er mindre end 1 μ samt for støv, som er vanskeligt at befugte. Den findes i mange størrelser og kan tillige anvendes til befugtning og affugtning. Hydroklonen optager kun lidt plads og er driftssikker og slidstærk. Over 100 anlæg er i drift.

SF LUFTEKNIK A/S

DATTERSELSKAB AF A/B SVENSKA FLÄKTFABRIKEN

SF LUFTEKNIK A/S AMALIEGADE 4 KØBENHAVN K TELF. MI. 5156

Datterselskab af A/B Svenska Fläktfabriken

Der arbejdes med 10 brædder ad gangen. Illustrationen viser limning med kunstharpikslim. Hærdevædsken stryges på den ene kant og limen på den anden

(carbamid kunstharpikslim). Caseinlimen blev strøget på de to flader, som herefter blev presset sammen. Der kan arbejdes med temperaturer helt ned til $3-5^{\circ}\text{C}$., men ved frostgrader kan limen fryse i fugerne. Materialeforbruget var 50-70 gram caseinlimspulver pr. m^2 gulv.

Ved anvendelsen af kunstharpikslimen blev selve limen strøget på den ene og hærdevædsken på den anden flade. Hærdningen begynder først, når fladerne presses sammen. Temperaturen bør være over $+15^{\circ}\text{C}$. Materialeforbruget var 150 gram lim og 70 gram hærder pr. m^2 gulv.

Ingen af de anvendte limtyper gav anledning til misfarvning. Før limningen blev gulvbrædderne afskåret i de rigtige længder. Der skal være et luftmellemrum mellem bræddernes endekant og væggene, så gulvet ikke hænger fast, når krympningen indtræder. Mellemrummet kan f. eks. opnås ved, at en strimmel

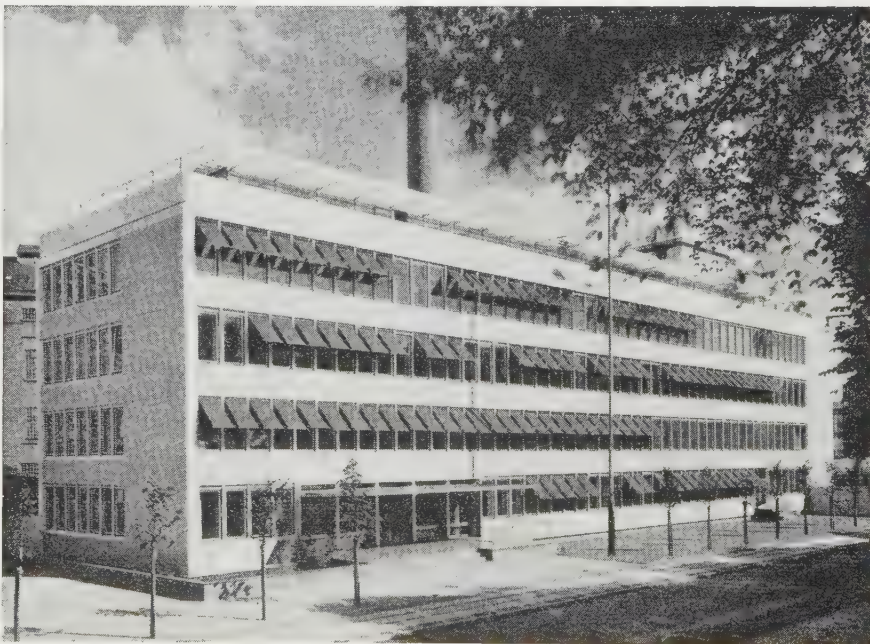
træfiberplade lægges mellem gulvbrædderne og væggen. Den fjernes så igen umiddelbart efter lægningen. Selve limningen tager forholdsvis kort tid. Der arbejdedes med 10 brædder ad gangen, som blev lagt på højkant, hvorefter limen påførtes. Gulvbrædderne drives sammen på sædvanlig måde, og herefter får gulvet lov til at ligge, til den endelige tørring har fundet sted. Under denne trækker gulvet sig sammen som et samlet hele, og afhængig af rumstørrelse og fugtighedsindhold vil det være muligt at indsætte endnu et bræt i gulvet. Først på dette tidspunkt sømmes gulvet endeligt, og man har på denne måde opnået et fugefrit gulv.

Metoden er særlig egnet i rum med ikke altfor uregelmæssig form. Afhængig af udtørringens forløb kan (tøringskrumning af gulvbrædderne) som en afsluttende behandling foretages en maskinel gulvafslibning, hvorved gulvet bliver helt plant. Når dette helt plane og fugefri gulv behandles med en syntetisk emaljelak, har man opnået et godt, gammeldags trægulv tilpasset de moderne krav. **J. Br./BC-T**

Kilde: Norsk treteknisk Institutt.

Stavlimet trappe i London's Byggecentrum

Byggecentrum i London har fornylig opstillet en stavlimet trappe, der dels skal tjene det rent praktiske formål at skabe forbindelse mellem udstillingerne stue- og kælderetage, og dels skal vise de besøgende

AGDAL-tag

TACOBEST
Special-asfalt
AGDAL-folie

BBC-blade, brochurer og tilbud sendes uden forbindelse

Vore serviceingeniører er til disposition såvel under projektering som på byggeplads

Administrationsbygning,
A/S De danske Sukkerfabrikker,
ca. 650 m^2 tag dækket med AGDAL
Arkitekter:
P. Hvidt og O. Mølgaard-Nielsen, M.A.A.

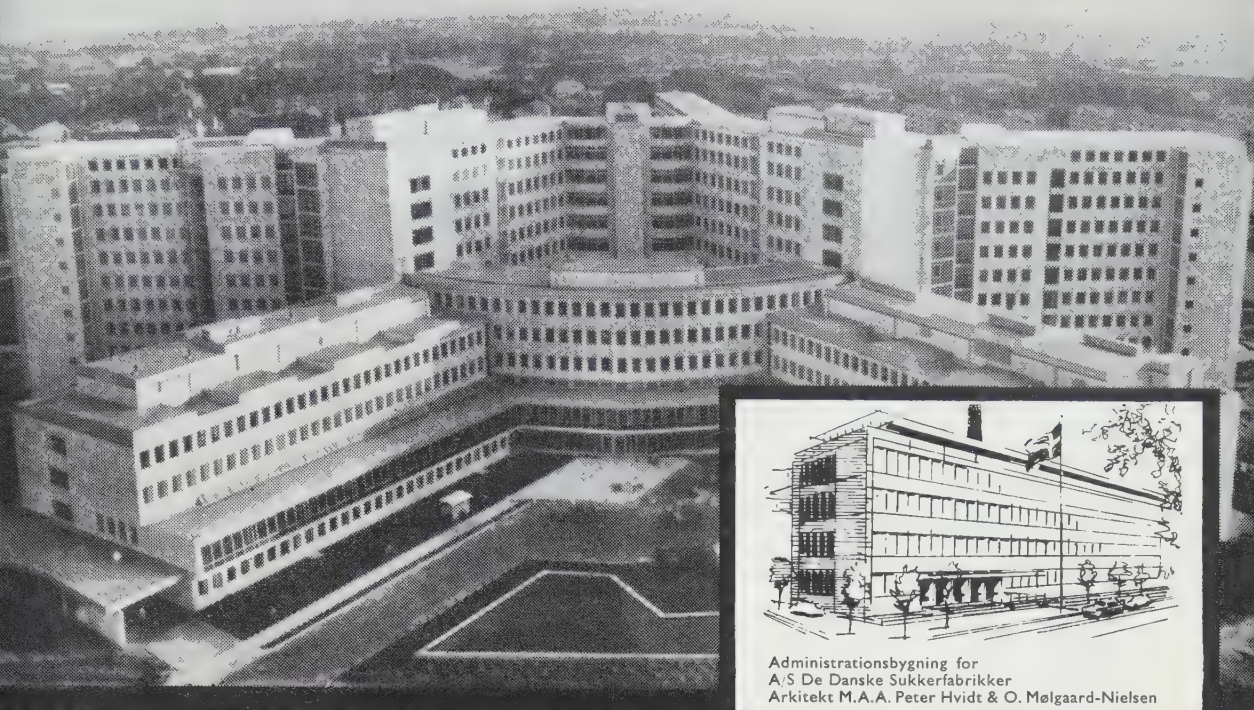
A/s HOTACO

KØBENHAVN C *13 842

HOLBÆK *1213

HORSENS *25333

- det bedste tag overhovedet -

Københavns Amtssygehus i Glostrup
Arkitekterne YPYÄ, YPYÄ & MALMIO
samarbejde med arkitekt M.A.A. Jørgen Maglebye

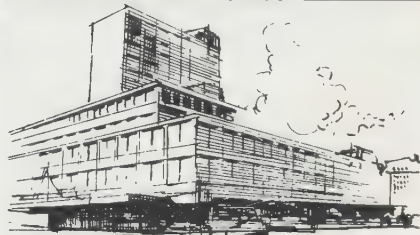
Til disse 5
imponerende
bygningsværker,
alle fuldført
i 1958, er benyttet
ialt 600 tons

ALUMINIUM

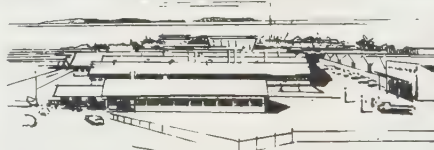
til døre, vinduer,
tage og facader m. m.

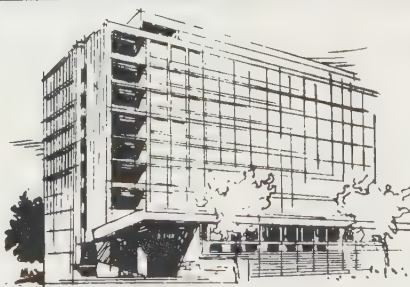
Administrationsbygning for
A/S De Danske Sukkerfabrikker
Arkitekt M.A.A. Peter Hvidt & O. Mølgaard-Nielsen

Falkonercentret. Arkitekt M.A.A. Ole Hagen

Risø Atomstation
Arkitekt M.A.A. professor Preben Hansen
i samarbejde med arkitekt M.A.A. Paul Niepoort

Sygeplejerskeboligen, Københavns Amtssygehus
i Glostrup. Arkitekter YPYÄ, YPYÄ & MALMIO
i samarbejde med arkitekt M.A.A. Jørgen Maglebye

NORDISK ALUMINIUM A/S

Borgergade 18 . Minerva 43 12 . Telex 56 47

Enerepræsentanter, salgskontor og teknisk oplysningskontor for:
NORDISK ALUMINIUM COMPANY og A/S NORDISK ALUMINIUMINDUSTRI, NORGE, ALUMINIUM UNION LIMITED og NORTHERN ALUMINIUM COMPANY,
AND, ALUMINIUMWERKE AG., RORSCHACH, SCHWEIZ. Formidler salg fra værker i CANADA, ENGLAND, FRANKRIG, HOLLAND, NORGE, SCHWEIZ,
SVERIGE, TYSKLAND

Den stavlimede trappe i Londons Bygge-
trum set fra kælderetagen

en af de mange muligheder indenfor de limede tømmerkonstruktioner.

Trappen har to modsat rettede løb med en fælles repos midtvejs. De opsadlede trin bærer frit ud til begge sider for de bærende, limede bjælker. Takket være limteknikken har man kunnet undgå skæmmende laskesamlinger, hvor „vange“ og repos mødes og i stedet kunnet føre den bærende konstruktion igennem

fra gulv til gulv med to bøjninger og et vandret stykke, hvor reposen er oplagt. De bærende dele er udført af to stavlimede „vanger“, hvorimellem er udfyldt med krydsfiner.

Håndliste, balustre og de bærende dele er udført af lys, canadisk fyr og trinene af en mørk afrikansk træsort. Alt træ står i sin naturlige farve og er behandlet med en klar lak.

BC-T

H Å N D V A S K E

I MODERNE LINIER

fremstillet af VITREOUS CHINA

BP 5495 V

Størrelse B 630×500 mm . . kr. **51.50**

Størrelse C 560×470 - . . . kr. **39.75**

excl. armatur

Rabat: Varegruppe F

ITALIENSK
FORMGIVNING

Bang & Jørgensen

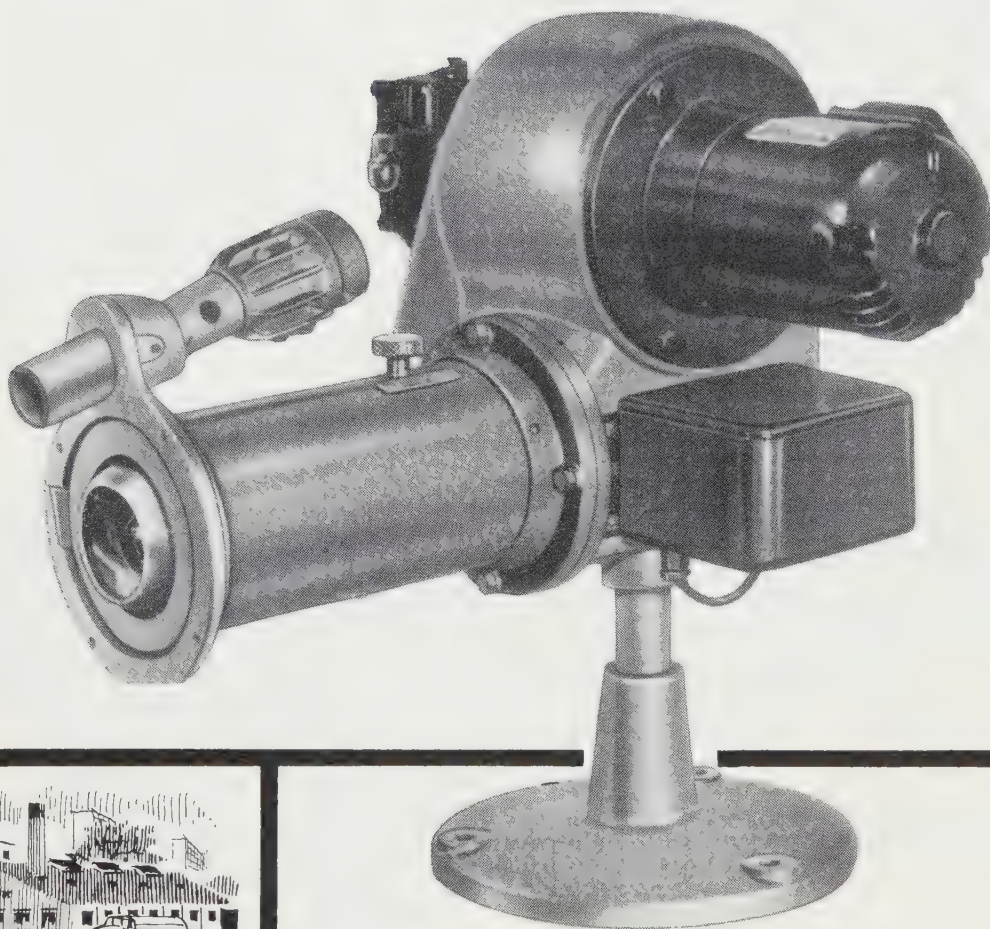
KØBENHAVN

ÅRHUS

oliefyr type HT 18

for varmtvandskedler
fra 5-20 m² hedeblade!

ANVENDELSESOMRÅDE:

Mindre industrivirksomheder

Alderdomshjem

Børnehjem

Større villaer

Forsamlingshuse

Hoteller

Mindre vaskerier

Overalt hvor der stilles krav om driftssikkerhed, fuldendt forbrænding, minimalt tilsyn og lav pris vil **BP Oliefyr type HT 18** være at foretrække.

Et robust højtryksoliefyr med 2-trinspumpe, fotocelle, brænderhoved, **kr. 1.550,- komplet excl. installation.**

Tal olieforbrænding og olie med BP – det lønner sig.

Både olieforbrænding og olie kan fås på meget fine vilkår.

BP OLIE-KOMPAGNIET A/S

København afdeling
tlf. Minerva 5455

Fredericia afdeling
tlf. 1400

Midtjysk afdeling
Aarhus, tlf. 2 19 22

Nordjysk afdeling
Aalborg, tlf. 2 44 88

Offentlig konkurrence om nye porcelænsservicer

Nye spisevaner kræver ny udformning af servicet

Igennem mange generationer har bordservicet spillet en betydelig rolle ved de daglige måltider i de forskellige samfundslag. Stiludtrykket og formgivningen har skiftet gennem tiderne, men bordservicet har i det store hele alligevel holdt sig uforandret i sin sammensætning. Med de senere års ændringer i måltids-tilberedning og ved de mere uformelle former for måltidernes indtagning bl. a. ved spisekøkkenernes indførelse, er der fremkommet en række nye faktorer, som ser ud til at ville få stor indflydelse på udformningen af det nutidige og fremtidige porcelænsservice.

Det er derfor i en yderst aktuel situation, at *Porcelænsfabriken „Danmark“ A/S* i samarbejde med *Landsforeningen Dansk Kunsthaandværk* udskriver en stor konkurrence om nye porcelænsservicer, for herigennem at få ideer og forslag til nye modeller for bordservicer, der også er i overensstemmelse med nutidens ændrede kost- og spisevaner og med de ændrede forhold for madtilberedning og for måltidets indtagelse i det moderne hjem.

Ved den nye konkurrence, hvor der udsættes et præmiebeløb på 15.000,- kr. med en 1. præmie på mindst 7.500,- kr. og en 2. præmie på mindst 3.000,- kr. efterlyses der forslag til nye porcelænsservicer, som tillige egner sig for en industriel produktion.

Deltagerne skal udarbejde forslag til de mest benyttede servicedele, som vi kender dem i dag, men vil desuden få mulighed for at stille forslag til ny skabelser inden for servicets sammensætning, hvorefter dette udføres i dekoreret eller ensfarvet porcelæn.

Den nu udskrevede konkurrence er den første større konkurrence inden for dette område, der har fundet sted i mange år, og fra konkurrenceudskriverens side håber man, at både emnet for konkurrencen og præmiebeløbet vil være en spore for vore formgivere og keramikere til at give sig i kast med opgaven og indsende nye forslag til konkurrencen.

Konkurrencen vil blive bedømt af en dommerkomité bestående af direktør Tage Holst, direktør J. P. Wortmann og keramikeren Axel Brüel valgt af Porcelænsfabriken „Danmark“ A/S, direktør O. Brønnum Schou valgt af Centralforeningen for Danmark, Isenkræmmere, arkitekt, professor Arne Jacobsen valgt af Danske Arkitekters Landsforbund, fhv. handelsminister fru Lis Groes valgt af Danske Husmødre, Forbrugerråd, arkitekt Esbjørn Hiort, arkitekt Bert Salicath og keramikeren fru Gertrud Vasegaard valgt af Landsforeningen Dansk Kunsthaandværk.

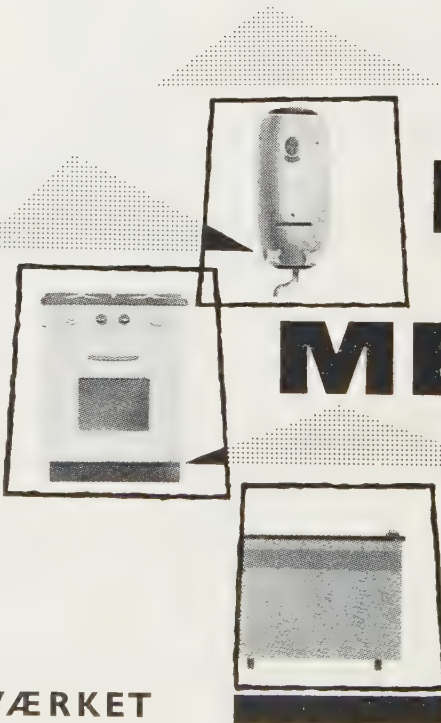
Forslagene til konkurrencen skal være indleveret senest den 15. november 1959. Program fås ved henvendelse til Landsforeningen Dansk Kunsthaandværk, kontor, Palægade 4, København K.

Gas er den ideelle energikilde til alle opvarmningsformål i industrier og boliger.

Gas er lynhurtig, renlig og trinløs regulerbar, og de moderne gaskomfurer er en pryd for ethvert køkken.

Ved moderne byggeri skjules ledningen, og måleren kan undgås i køkkenet.

Den ideelle fjernvarme er gasradiatorer og gasfyr, og varmtvandsforsyning med fuldautomatiske gasvandvarmere giver den billigste og hurtigste form for varmt vand til køkken og bad.

BYG

MED

GAS

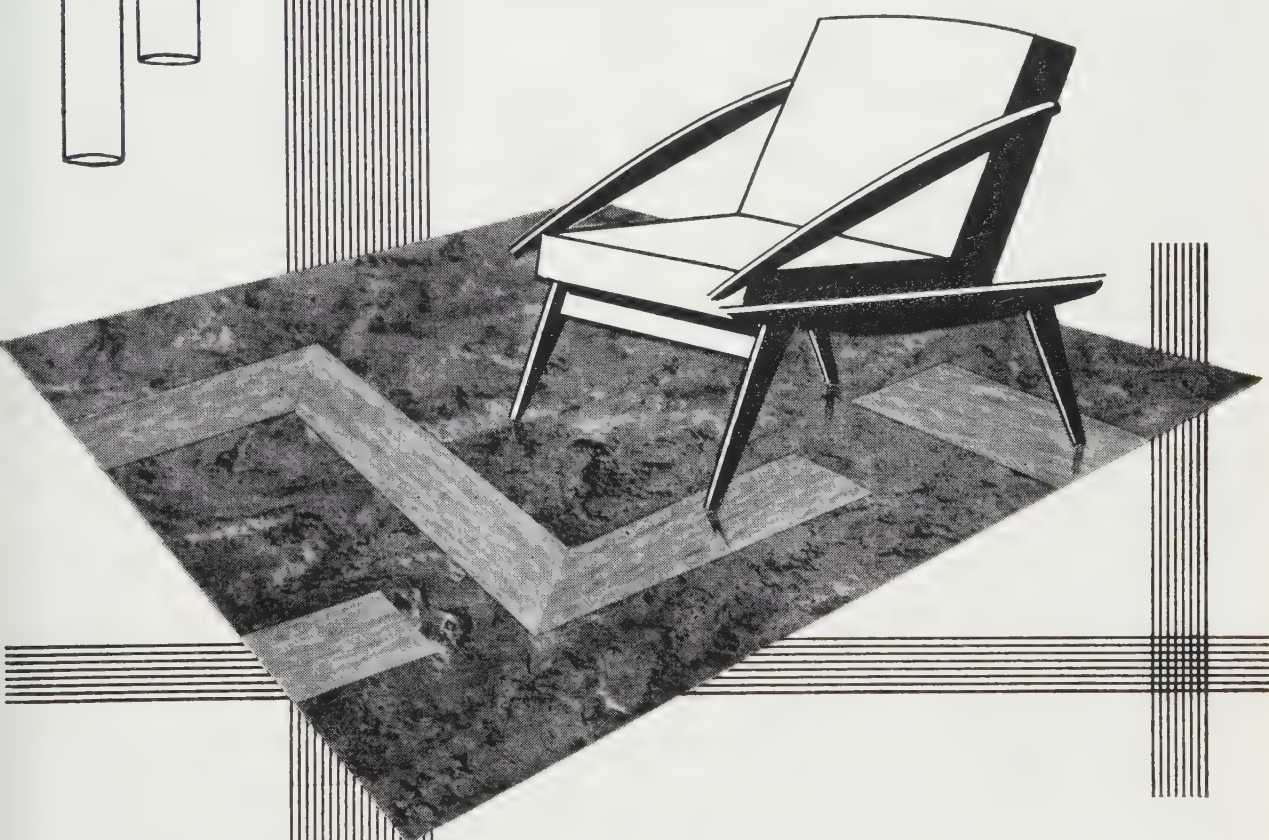
TAL MED GASVÆRKET

linoleum

har mange fremragende
egenskaber.....

Beviset for Linoleum-gulvbelægnings utrolige slidstyrke er ikke en laboratorie-rapport—det er en erfaring, for Linoleum har bevist i brug, at det kan holde i årtier. Linoleum har også andre fremragende egenskaber: Det er smidigt, det er behageligt at gå på, det er smukt og det er let at holde. Linoleum er lige praktisk og velegnet til den store sal, det pompøse forretningslokale og til beboelseslejligheder.

linoleum

-tidens gulv

Undervisningen på Teknologisk Institut

Teknologisk Instituts skoleafdeling har i to hæfter udsendt planerne for henholdsvis dag- og aftenundervisningen 1959/60. Planerne kan fås ved henvendelse til skoleafdelingens kontor, Hagemannsgade 2, København V. Kontoret er åbent hver dag fra 8.30 til 17 og fra 19 til 20.

Som nævnt i planerne, er Teknologisk Institut beredt til, under forudsætning af bevillinger fra Arbejdsløshedsfonden og deltagernes hjemstedskommuner, at afholde kursus både i København og i provinsen for arbejdsledige inden for alle forskellige fag som instituttet arbejder for. Disse kursus er ikke omtalt i dagskoleplanen, fordi de planlægges i samarbejde med de pågældende organisationer og betales efter ansøgning af arbejdsløshedsfonden og deltagernes hjemstedskommuner. Institutet påtager sig gerne at føre forhandlingerne med myndighederne om sådanne kursus.

Dagkursus

Automatisering med små omkostninger (trykluftautomatik m. m.). 29. september.

For ingeniører, værkførere og industridrivende fra alle fag. Omfatter en kort gennemgang af de forskellige automatiseringsmidler, hydrauliske, pneumatiske, mekaniske og elektriske. De forskellige komponenter for hver enkelt gruppe vil blive gennemgået, og som eksempler vil der blive foretaget analyser af forskel-

lige produktionsmetoder, ligesom der vil blive vist film om trykluftautomatik. Desuden vil endvidere blive lejlighed til at se flere specielt fremstillede værktøjer arbejde, ligesom der vil blive demonstreret forskellige automatiserede maskiner.

Varighed 30 timer. (Mandag og torsdag kl. 14-16,30). Minimum 8-maximum 15 deltagere. Pris 200 kr. Der vil blive praktiske øvelser i at sammenstille og montere udstyret.

Tilmeldelse sker til Teknologisk Instituts Skoleafdeling, Hagemannsgade 2, København V, C. 8760.

Aftenkursus

Skriftlig dansk på fagligt grundlag. Begynder 25. september.

Omfatter retskrivnings- og tegnsætningsøvelser, herunder indøvelsen af den moderne retskrivning samt øvelser i opsætning og udfærdigelse af skrivelser, som er nødvendige for håndværkerens daglige arbejde.

Varighed ca. 45 timer tirsdag og fredag kl. 19-21. Pris 70 kr.

Regnestokkens brug. Begynder 25. september.

Omfatter alm. multiplikation, division, kvadrering og rodudtagning.

Varighed 20 timer, fredag kl. 19-21. Pris 50 kr.

Fagmatematik (begyndere). Begynder 29. september.

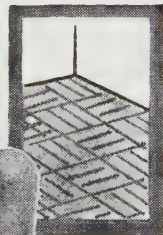
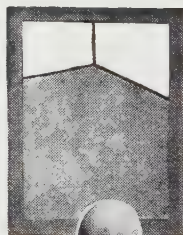
Omfatter bogstavregning med de fire regningsarter

EN HJÆLPENDE HÅND I BYGGERIET

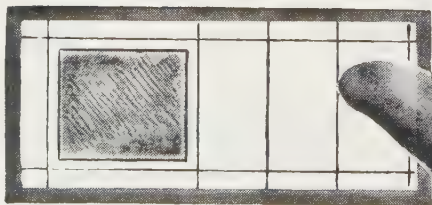
Y-P LAK
forhindrer
misfarvning
af impræg-
neret træ.

ALIFA D. B. plastic opløsning gør betongulve støvfri og beskytter mod nedtrængen af misfarvende vædske.

YTONIT plastic-lak til alle træ- og korkgulve er slidstærkt og lysægte. YTONIT-behandlede gulve kan både vaskes og bones.

SECOMATIC vejrbestandigt fugemateriale tætter mod væde og træk mellem arbejdsdele.

GALVAFROID koldgalvanisering sikrer 100% mod rust og er godkendt af Boligministeriet på lige fod med varm-galvanisering.

YFANCO

Vesterbrogade 6 D, V. Mi. 3131.

Ring eller skriv venligst efter alle yderligere oplysninger.

HUDEVAD

PLAN-

RADIATOR

HUDEVAD RADIATORFABRIK A/s

PR. AARSLEV . TELEFON DAVINDE 46

LYDISOLERING

KARFA
 METALINDUSTRI A/S
 SYDMARKEN 35 . SØBORG
 SØBORG *6001
 FORHANDLES Gennem RØRGROSSISTERNE

mira

MINERALPUDS

● STØRSTE HOLDBARHED

● SMUKKEST

● BILLIGST

MIRA mineralpuds har alle gode pudsegenskaber

ARKITEKT, MURERMESTER og BYGHERRE vil
 på alle måder
 glæde sig over en MIRA FACADE

DANSK-NORSK MINERALPUDS A/S
 TERNEVEJ 20 ROSKILDE
 TELEFON: ROSKILDE *3616 og 2271

Forlang prospekt og farveprøver

forholds-, potens- og rodregning, 1. og 2. gradsligninger samt rækker.

Varighed ca. 45 timer, tirsdag og fredag kl. 19-22. Pris 90 kr.

Fagregning. Begynder 28. september.

Omfatter de fire regningsarter samt flade-, vægt- og værdienheder, tilrettelagt i tilknytning til det daglige arbejde i værksteder og på kontorer.

Varighed ca. 45 timer, mandag og torsdag kl. 19,30-21,30. Pris 70 kr.

Bogføring. Begynder 30. september.

Omfatter et regnskab for en måned (kassejournal, hovedbog og status) særligt tilrettelagt efter håndværkernes daglige regnskab.

Varighed ca. 36 timer, onsdag kl. 19-22. Pris 75 kr. for mindst 12 deltagere, 85 kr. for 8-12 deltagere.

Jord- og betonarbejdere (begyndere). Begynder 23. september.

Omfatter gennemgang af de almindelige regneformler, areal- og rumfangsberegning, indøvelse i forståelse og brugen af priskuranten, udfærdigelse af mindre arbejdstegninger og skitser i simple målestoksforhold.

Varighed ca. 58 timer, mandag og onsdag kl. 19-21. Pris 100 kr. Hvis kursus på grund af for stor tilgang må deles, vil der blive taget hensyn til deltagernes regnefærdighed.

Oliefyring for ovnsættere. Begynder 21. september.

For ovnsættere med erfaring i almindelig ovnsætning. Omfatter undervisning i lovbestemmelser, forbrænding, skorstensforhold, fyrtyper og kontrolorganer samt praktisk montage og fejlfinding.

Varighed 36 timer med 2-3 ugentlige aftener à 3 timer. Pris 150 kr.

Jord- og betonarbejdere, fortsættelse. Begynder 24. september.

For tidligere deltager i kursus B6b (begynderkursus for jord- og betonarbejdere) eller arbejdere med tilsvarende forkundskaber. Omfatter repetition af de fire regningsarter, areal- og rumfangsberegning, teoretisk gennemgang af priskuranten, vanskeligere akkordopgørelser, gennemgang af arbejdstegning, overslagsberegning og akkordopgørelse af simple bygværker, kloak- og jordarbejde direkte fra arbejdstegning og brug af regnestok. Desuden undervises i brugen af nivelleringsinstrumentet og indøves almindelig linie- og fladenivellement.

Varighed 78 timer. Undervisningsaftener tirsdag og torsdag kl. 19-21 samt nivelleringsøvelser søndag formiddag. Pris 120 kr.

Murere og tømrere, fortsættelse. Begynder 29. september.

For tidligere deltagere i begynderkursus eller håndværkere med tilsvarende forkundskaber. Omfatter foredrag og øvelser i kalkulation, bogføringens begyndelsesgrunde, finansiering, forståelse af tegninger m. m.

Varighed ca. 90 timer, tirsdag og torsdag kl. 19,30-22. Pris 145 kr.

Vi bruger allesammen vand - varmt vand...

Der er ikke mange ting, der – som et veltempereret brusebad – får een til at føle sig frisk og „født påny“. Vel at mærke, når vandet har den rigtige, konstante temperatur.

Men det er en gammel erfaring, at det kan være svært at indstille brusen, så vandet hverken bliver for varmt eller for koldt, og i det hele taget at blande vand fra den kolde og den varme hane til netop den temperatur, man har brug for.

LEONARD's termostatiske blandeventiler løser dette problem fuldstændigt. Ikke blot i badeværelser, men alle steder, hvor der skal bruges varmt vand med konstant temperatur – på hospitaler, skoler, hoteller, skibe, slagterier, bryggerier, vaskerier, badeanstalter – kort sagt overalt.

Og LEONARD's termostatiske blandeventiler, der både kan blande varmt og koldt vand og damp og koldt vand, er ikke alene nemme at anvende – de er også økonomiske, fordi de sparer brændsel og rørinstallationer.

Vi har udførligt brochuremateriale, der også behandler *Deres* problem – vi sender Dem det med glæde, hvis De sender os et par ord.

Skriv efter brochure nr. SA. 150 til C. Gericke, Bredevej 35, Virum – telefon: 84 55 00.

Fremstilles af
WALKER CROSWELLER & CO, LTD.,
Cheltenham, England.

Mesterprøve. Begynder 28. september.

For murere og tømrere som har deltaget i kursus, begynderkursus, fortsættelseskursus og afsluttende kursus eller har en tilsvarende uddannelse. Omfatter gennemgang af stoffet til Håndværksrådets frivillige mesterprøve i kalkulation, bogføring, materiallære og håndværkerret.

Varighed ca. 80 timer, mandag og fredag kl. 19,30–22. Pris 125 kr. Efter endt kursus vil de, der opfylder Håndværksrådets Mesterprøvekommissions betingelser, kunne indstille sig til den frivillige mesterprøve imod den af mesterprøvekommissionen fastsatte eksamensafgift – for tiden 75 kr.

Skriftligt dansk på fagligt grundlag. Begynder 25. september.

Omfatter retskrivnings- og tegnsætningsøvelser, herunder indøvelsen af den moderne retskrivning samt øvelser i opsætning og udfærdigelse af skrivelser, som er nødvendige for håndværkerens daglige arbejde.

Varighed ca. 45 timer tirsdag og fredag kl. 19–21. Pris 70 kr.

Regnestokkens brug. Begynder 29. september.

Omfatter alm. multiplikation, division, kvadrering og roduddragning.

Varighed 20 timer, fredag kl. 19–21. Pris 50 kr.

Fagmatematik (begyndere). Begynder 29. september.

Omfatter bogstavregning med de fire regningsarter forholds-, potens- og rodregning, 1. og 2. gradsligninger samt rækker.

Varighed ca. 45 timer tirsdag og fredag kl. 19–21,30. Pris 90 kr.

Fagregning. Begynder 28. september.

Omfatter de fire regningsarter samt flade-, vægt- og værdienheder, tilrettelagt i tilknytning til det daglige arbejde i værksteder og på kontorer.

Varighed ca. 45 timer mandag og torsdag kl. 19,30–21,30. Pris 70 kr.

Bogføring. Begynder 30. september.

Omfatter et regnskab for en måned (kassejournal, hovedbog og status) særligt tilrettelagt efter håndværkerens daglige regnskab.

Varighed ca. 36 timer, onsdag kl. 19–22. Pris 75 kr. for mindst 12 deltagere, 85 kr. for 8–12 deltagere.

Tilmeldelse sker til Teknologisk Instituts Skoleafdeling, Hagemannsgade 2, København V, C. 8760.

Lagerkælderbygning ved Tuborg havn - Kapacitet 33 mill. flasker

LUDVIGSEN & HERMANN

Civilingeniører

NØRREBROGADE 39. KØBENHAVN N

LUNA 5555

TEKNISKE INSTALLATIONER
PÅ TUBORG BRYGGERIERNE
GENNEM 80 ÅR

DAMPLEDNINGER

*

VANDLEDNINGER

*

SANITÆRE ANLÆG

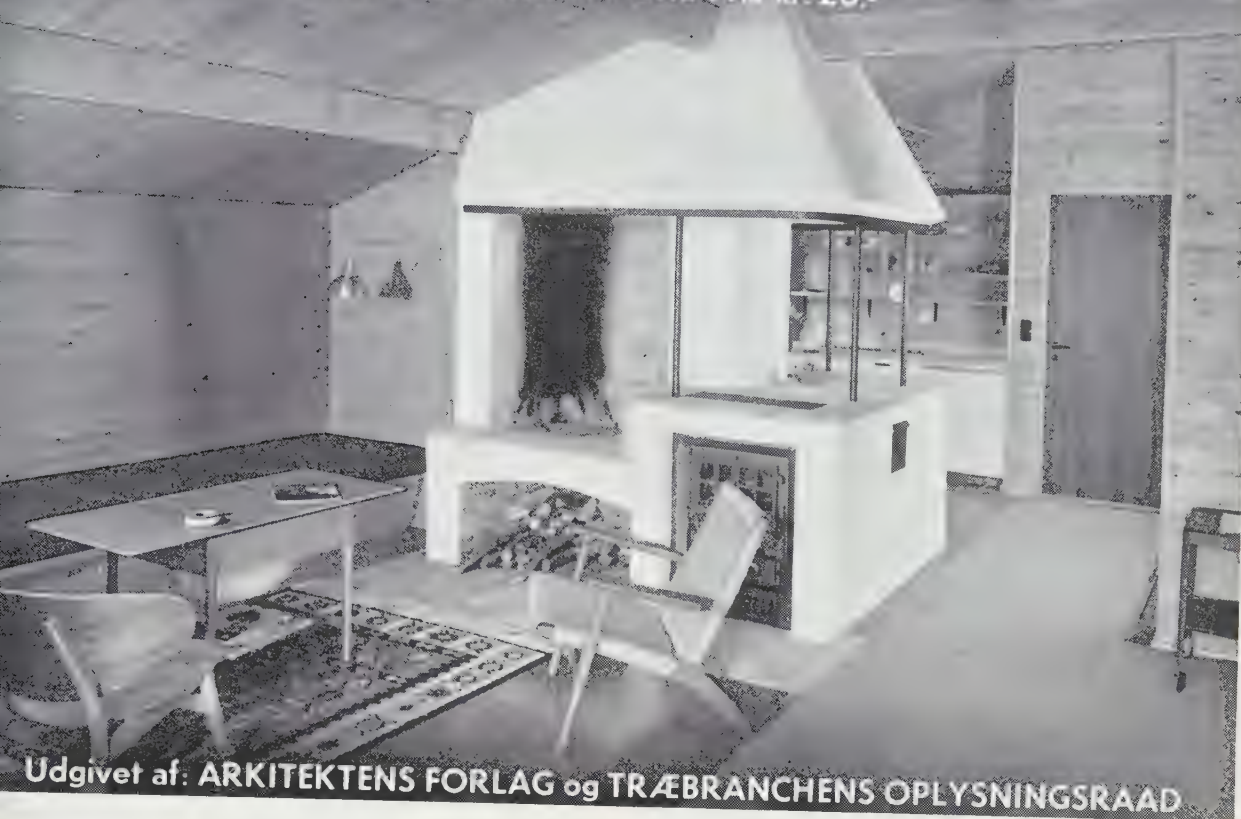
*

SYSTEM „ERNST“

**OLIEFYR * FJERNVARME
STRÅLEVARME * VENTILATION
SANITET * HØJTRYKSANLÆG
SPRINKLERANLÆG**

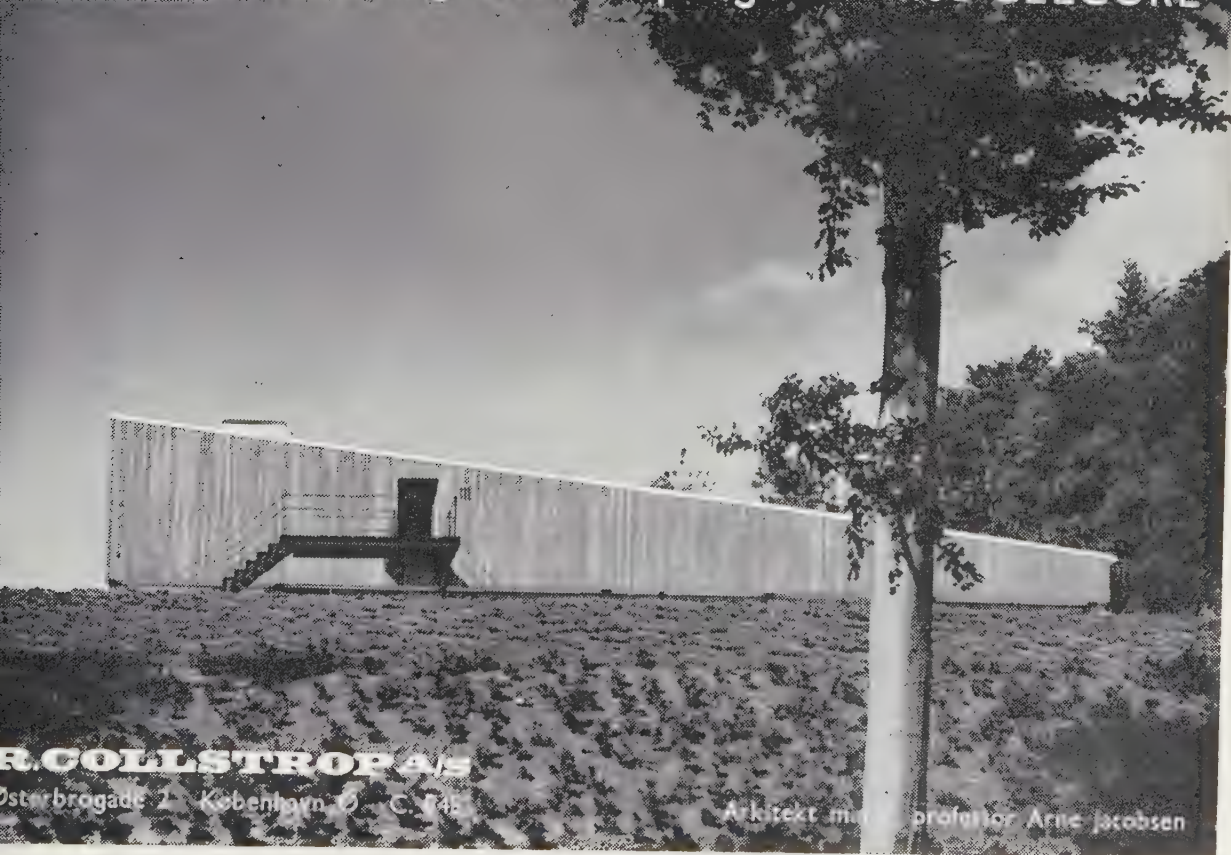
TRÆ OG ARKITEKTUR

bogen til den der gaar i byggetanker
Deres boghandler har den. Pris kr. 26.-

Udgivet af: ARKITEKTENS FORLAG og TRÆBRANCHENS OPLYSNINGSRAAD

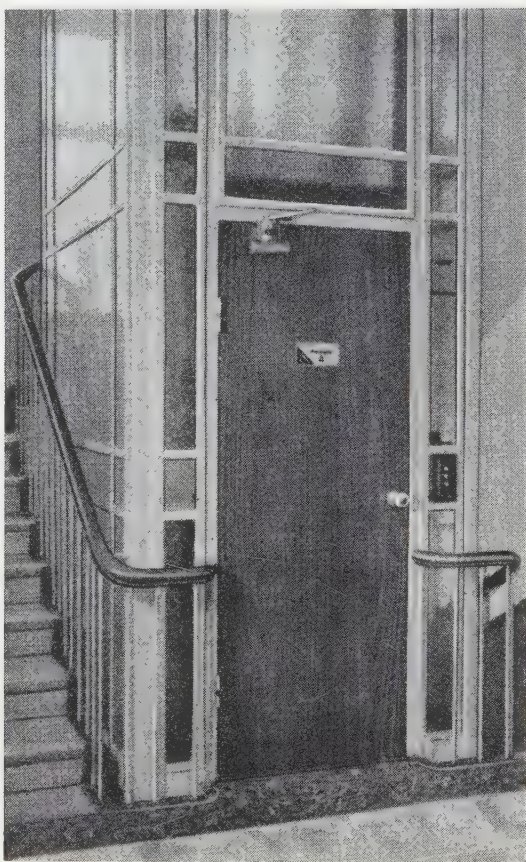
TRÆbeklædning TRYK-imprægneret med CELCURE

R. COLLSTROP A/S
Østerbrogade 2 København Ø C. T. 45

Arkitekt med professor Arne Jacobsen

vare- og person- ELEVATORER

LØBEKRANER

JERNKONSTRUKTIONER

KRANER

BEHOLDERE

AARHUS FLYDEDOK OG

ORDRUF *4616

MASKINKOMPAGNI A/S

TOLDBODGADE 22, AARHUS. TELEFON 3 40 00

Telegram-adr.: FLYDEDOKKEN, TELEX 4262

Fuldautomatisk belysning i motorvejstunnel i Berlin

I genopbygningen af Berlin indgår et system af præmargader, der dels omfatter niveaufrie motorveje med fri hastighed, dels særlige firesporede gader med maximumshastighed 80 km/t. Sidste efterår åbnede et af motorvejsstykkerne, der bl. a. omfatter en 210 m lang tunnel under hovedfærdselsåren Kurfürstendamm.

Ved de store hastigheder vil der ved indkørsel i en tunnel bestå den fare for føreren af et automobil, at overgangen fra dagslys til den elektrisk oplyste tunnel nedsætter synsevnen stærkt.

Ved denne tunnel er belysningen ved indkørslen derfor afpasset efter dagslysets intensitet på ethvert tidspunkt. Tunnelens belysningsanlæg omfatter ialt ca. 1600 lysstoflamper, som er opdelt i fem lysbånd. Det første bånd, der udgør 1. belysningsgruppe, strækker sig i hele tunnelens længde, andet og tredje bånd, der udgør 2. gruppe, dækker ca. to trediedele, og fjerde og femte bånd, 3. gruppe, dækker ca. en trediedel af længden, regnet fra tunnelindgangen.

Det gennemgående lysbånd, 1. gruppe, styres elektronisk i tusmørketiden, og lysstyrken øges, når dagslyset bliver stærkere. Når dette bånd har opnået fuld lysstyrke, og dagslyset stadig øges, tændes efterhånden 2. og 3. gruppe, der altså først og fremmest virker nær tunnelindgangene.

Dagslysets intensitet måles af seks fotocelleelementer anbragt på en mast nær tunnelen. Hver lysgruppe styres af to fotocelleelementer og to transistorer, der arbejder uafhængig af hinanden på samme gruppe, således at forstyrrelser i et element ikke påvirker en lysgruppes funktion. Anlægget er udført af AEG.

Kilde: *Der Architekt*, nr. 2/1959.

BC-TT

Referatkort

I dette nummer bringes referatkortene til *Arkitekten* nr. 17 og nr. 18, da der ikke var plads i nr. 18. Referatkort til nr. 19 og nr. 20 bringes som normalt i nr. 20.

Indholdsfortegnelse

Fortegnelsen over artikler på annoncesiderne i nr. 16 har ved en fejltagelse ikke været bragt. Den vil også komme i nr. 20.

**MURERARBEJDE
TØMRERARBEJDE
SNEDKERARBEJDE**

Ernst Nielsen
Taastrup . Telefon 99 01 29

...vi har det - åh - åh

...vi har fået

Esso *Gilbarco* OLIEFYR på konto

Nyborg
VASKERIMASKINER

Vaskemaskinen —
med udtagelig tromle

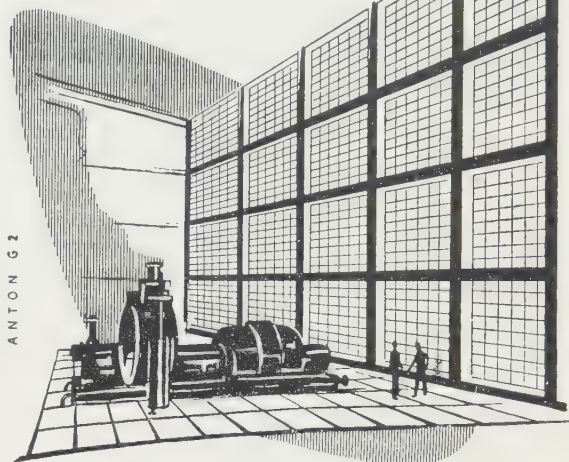
HANS L. LARSEN
NYBORG JERNSTØBERI

Grundl. 1841

NYBORG	KØBENHAVN	AARHUS
76	C. 3871	2 30 52

KVALITET

et betydningsfuldt ord i teknikens tidsalder —
et begreb, der også ved udvælgelsen af bygge-
materialer spiller en vigtig rolle.

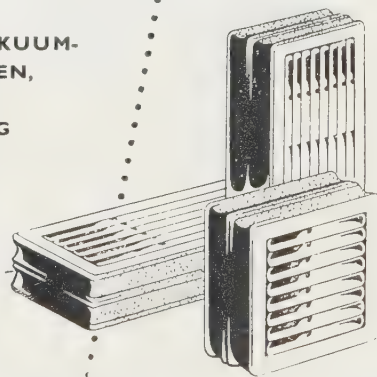

I BYGGEINDUSTRIEN

har de økonomiske, godt isolerende
glasbyggesten med den store lysgen-
nemgang og lysspredning opnået stor
betydning og gjort det muligt for ar-
kitekterne at finde tiltalende løsninger
ved planlægningen. Benyttelsen af
glasbyggesten skaber lyse og hygi-
ejniske arbejdsrum, hvori arbejds-
glæden og skaberevnen stiger. For-
lang venligst vor udførlige bro-
chure.

**VI LEVERER VAKUUM-
GLAS-BYGGESTEN,
GLASFLISER,
PROFILGLAS OG
BETONGLAS**

Se HFB side 181

GLASWERK FREITAL — GLASWERK HOSENA

FÅS HOS LANDETS FØRENDE FORHANDLERE AF
GLAS OG BYGNINGSARTIKLER

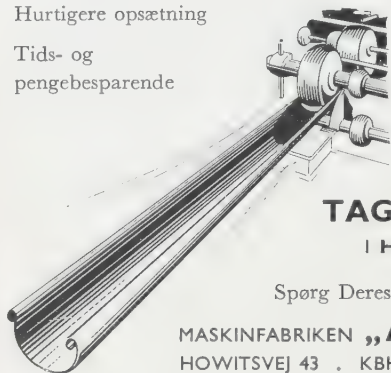
Hovedforhandler for Danmark:
A/S C. LANGBALLE & SØN
STORE TORV 9 — AARHUS

TØMRERSVENDENES AKTIESELSKAB

Alt tømrerarbejde udføres

DEGNEMOSE ALLÉ 28 TELEFON BELLA 7170

Hurtigere opsætning
Tids- og
pengebesparende

„ARNI“
FABRIKS-
FREMSTILLEDE

TAGRENDER
I HELE LÆNGDER

Spørg Deres forhandler eller
MASKINFABRIKEN „ARNI“ A/S
HOWITSVEJ 43 . KBH. F . GO 2347

PATINAT

KOBBERFARVE TIL ETERNIT -
BETON - SORTE OG GALV. PLADER

Patinat sprøjtes eller stryges på med pensel.
Patinat er elastisk og har stor vedhæftningsevne, selv
på arbejdende underlag.
Patinat får efterhånden ved luftens indvirken kobbers
irgrønne fornemme udseende.
Brochure tilsendes på forlangende ved henvendelse til:

Eneforhandler for Danmark
A/s WILLIAM BOAS
Frederiksgade 11, K . C. *236

ZENITH

Byg
billigere
hurtigere
bedre

FUNDAMENTBLOKKE

GODKENDT TIL
BYGGERI MED
STATSSTØTTE

Ang tekniske oplysninger se **HFB** side 76

Meddelelser fra

DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Ledig FN-ekspertstilling i Indien

Fra udenrigsministeriet har
D.A.L. modtaget meddelelse
om en ledig FN-ekspertstilling
i Indien. Meddelelsen gengives
her. Yderligere oplysninger fås
ved henvendelse til Regerings-
udvalget for teknisk bistand,
sekretariatet, Det gule Palæ,
Amaliegade 18, tlf. MI 3060.
Ansøgninger skal være ind-
sendt til sekretariatet senest
den 9. oktober 1959.

General field: Housing, Physical
Planning and Building
Special field: Documenta-
tion Expert.

Duration: 12 months

When required: As soon as
possible after 16 October 1959.

Duty station: New Delhi

Duties: To assist in the com-
pilation of documentation in
the field of housing, planning
and building for a Regional
Housing Research Centre for
arid zones which is being
established by the Government
of India in collaboration with
the United Nations.

The specific areas to be
covered are described in de-
tail in the annex to this job
descriptions.

Languages: English.

Qualifications: A documen-
tation Officer with Science
Degree - 8-9 years' experience
in organizing documentation,
especially for building or hous-
ing research.

Background information:
The National Building Organi-
zation (NBO) was established
in 1954 for the purpose *inter-
alia* of (i) advancing the best
use of national resources, man-
power and technical knowl-
edge in the public and private
sector of the construction field;
(ii) co-ordinating the work
of all research institutions and
executive agencies related to
the construction field and (iii)
to provide information and
technical assistance to Govern-
ment agencies or privat organi-
zations active in this field. One
of the important functions of
NBO, therefore, is the collec-
tion, analysis and publication
of the data relating to build-
ing housing and planning in
all their aspects. The NBO is
already collecting data falling
within its scope from India and
abroad, issuing bibliographic
abstracts of this material and
publishing a Bulletin as well
as reports and pamphlets deal-
ing with its various activities.

Continuing its efforts to
develop the NBO, the Govern-

METALBOGSTAVER · SKRIFTEAR

**KØBENHAVNS
SKILTEFABRIK**

Knabrostræde 9
C. *693

SIIM MARCUSSEN

LÆSSØESGADE 11
Tlf. Central 1158
Tlf. Luna 445

A/S

CENTRALVARME
Damp . Vand . Luft

HOLGER THAARUP MALERMESTER

CHARLOTTENLUND
JÆGERSBORG ALLE 19
TELF. ORDRUP 618

HOBENCO A/S

HYLLINGE

TLF: 118-125

HOBENCO A/S

HYLLINGE

TLF: 118-125

HOBENCO A/S

CAUDEX

DØRE

HYLLINGE

TLF: 118-125

DEKORATIVE

ETRONIT

PLASTIC-PLADER

M

– en ideel
bordbelægning
i det moderne
køkken

– første og førende danske fabrikat

ELEKTRO-ISOLA

VEJLE
Telf. 3355

KØBENHAVN
Lersø Parkallé 112, RYvang 8300

Et godt dansk fabrikat fremstillet af specialister.
Kontrolleret på vort laboratorium efter amerikanske
NEMA normer.

Undersøgt og godkendt af det engelske „Good
Housekeeping Institute“.

Står fuldt på højde med kendte udenlandske fa-
brikater if. undersøgelse af „Kunststoffeninstituut
T. N. O.“ i Delf., Holland.

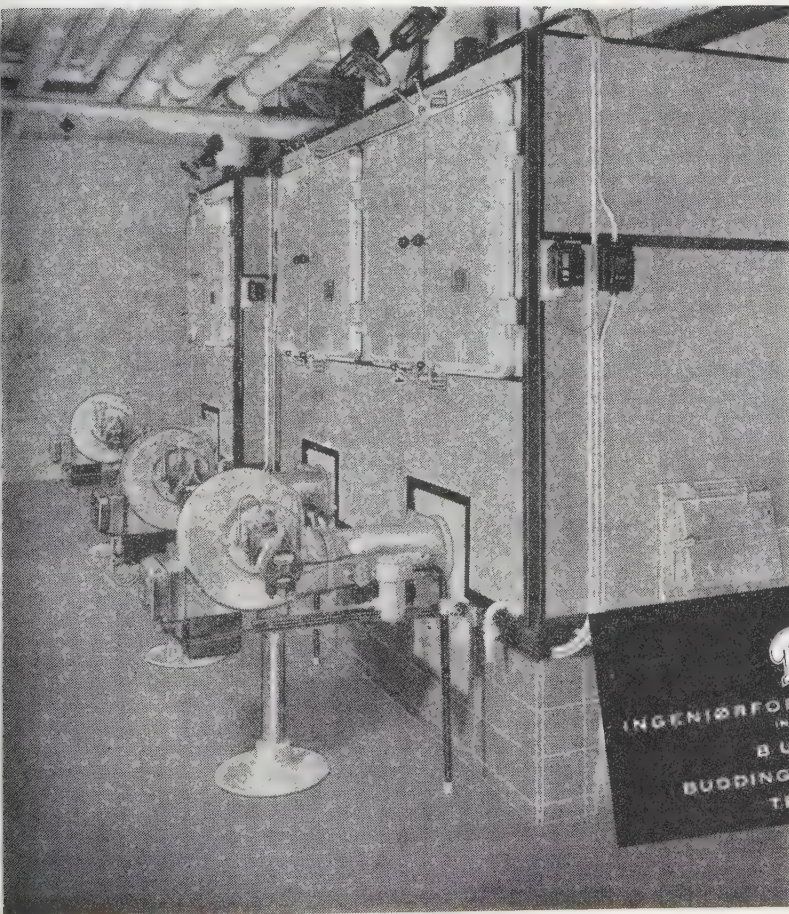
Underkastet brandprøver på statsprøveanstalten
og derefter godkendt til anvendelse i lastskibe m. m.

Endvidere er specialkvaliteten MB/AB yderligere
godkendt af Statens Skibstilsyn for anvendelse i
passagerbåde.

Alle plader er forsynet med fabriks- og garanti-
mærke.

Det store udvalg gør det muligt at vælge mønstre
udover de traditionelle.

Anfør derfor ETRONIT-M i Deres bygningsbeskrivelse

DANO STÅLKEDLER

Type VH for vand
Type DH for lavtryksdamp

Vore brochurer giver Dem alle
oplysninger om kedlerne, og vore
ingeniører er altid gerne til Deres
disposition.

DANO
INGENIØRFORRETNING OG MASKINFABRIK
INGENIØR KAI PETERSEN FOND
BUDDINGE VÆRK
BUDDINGE PR. SØBORG, KØBENHAVN
TELEFON SØBORG 1318

AARHUS, TLF. 4 29 96 ÅLBORG, TLF. 2 61 64
ODENSE, DALUM 828 NÆSTVED, TLF. 2286

FLEXWOOD

Flexwood finer er en bøjelig ægte træfiner
opklæbet på lærred
Flexwood klæbes direkte på udspartlet pudset væg
Flexwood er godkendt af Brandvæsenet
Flexwood leveres i mange ræsorter

Gustarsen

Vægbeklædning

ST. KONGENSGADE 92
BYEN 9330

...vi har det - åh - åh

...vi har fået

Esso Gilbarco
OLIEFYR på konto

BYNX BESLAG

Marienburgvej 28 - Telf. 4740 - 4739

BYNX FABRIKER - RANDERS

ment of India offered to act as host to a Regional Housing Centre for the *hot-dry climate* of the Asia and the Far East Region and asked the assistance of the United Nations in developing NBO into a regional institution. The Government of Indonesia has already established with the assistance of the United Nations, another Regional Housing Centre for the *hot-humid climate* of this region. One of the objectives of the two Centres will be the collection of the relevant material and its dissemination in the region. The two Centres are to operate on a national basis to begin with, and gradually assume regional responsibilities. The NBO has not undertaken regional functions as yet, though it is expected to do so in the near future. The United Nations Economic Commission for Asia and the Far East has established an Advisory Committee whose major function will be the co-ordination of the work of the two Centres. *Nominations should be submitted by: October 16, 1959.*

Adresseforandringer

Boeck-Hansen, Kay og Jørgen Stærmose, *ny tegnestueadresse*. Tegnestuen for Odense Amts og Bys Sygehus, Sdr. Boulevard 29, Odense, Kay Boeck-Hansen og Jørgen Stærmose, Sdr. Boulevard 29, Odense samt Kay Boeck-Hansen, Vesterbrogade 41, Odense - alle tre tegnestuer flyttet til Benediktsgade 46, Odense, tlf. (09) 11 59 11. Boliger samt tegnestuen: Rigshospitalet, Kbh. uændret.

Bondo, Hans, *bolig* fra Bjarkesvej 6, Bolbro, Fyn til Septembervej 57, Herlev.

Fehmerling, Jean, *tegnestue* fra Gl. Kongevej 9, Kbh. V. til Obro-centreret, Østerbrogade 8. sal. Kbh. Ø. tlf. 29 03 55, Bolig uændret.

Friis, Mogens Lønborg, *bolig* fra Oksenøyveien 59, Boks 98, Lysaker, Norge til Oksenøyveien, Postbox 5, Lysaker, Norge.

Glarborg, Per Vagn, *bolig* fra 13049 Judith Str. Baldwin Park, Californien til 2305 Anzio Dr. Dallas 24, Texas. Halborg, Guri, *bolig* fra 3 Rue Copernic, Paris 16. Frankrig til 3 Rue Sidi, Brahim, Paris 12. Frankrig.

Jensen, Erik C.F. *bolig* fra Nebraska, U.S.A. til Rindsholm pr. Viborg, tlf. Viborg 9013, *tegnestue*: Mathiasgade 23, Viborg, tlf. Viborg 83. Jepsen, Reinholt, *bolig* fra Fengers alle 1, Bramminge, til Karen Brahesvej 8, Odense. Johannessen, Ole, *bolig* fra Åbrinken 211, Virum til Godthåb, Grønland.

UDSKIFT DE GAMLE DØRE

Ekstrøms PENDUL-DØRE

AF TRANSPARENT
PLASTIC — ELLER
AF GUMMI

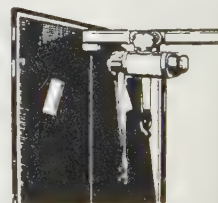
RATIONALISERER

DEN INTERNE

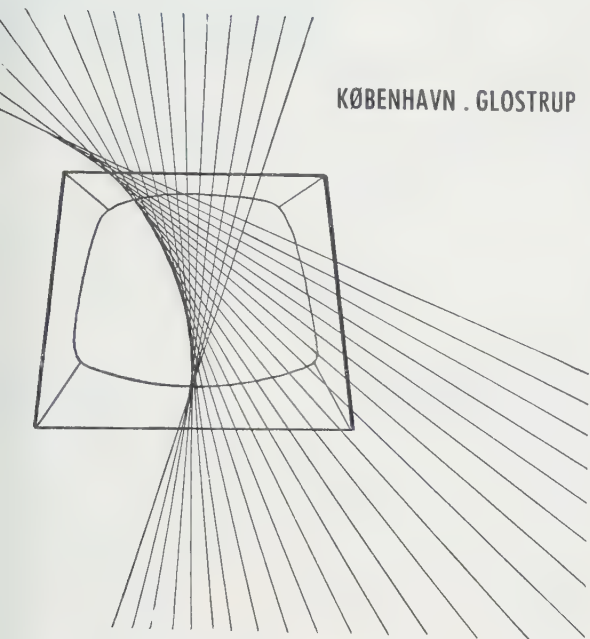
TRANSPORT

A. C. JØRGENSEN & CO.
ØSTBANEGADE 15
KØBENHAVN Ø
TELF. CENTRAL 12660

KOLBES TAPETFABRIK A/S

KØBENHAVN · GLOSTRUP

KOLBES TAPET

Elegance - Kvalitet

PLASTICFOLIEN
TIL BYGGEINDUSTRIEN

ISOFOL

CEMENTA A/S

KVÆSTHUSGADE 1 · KØBENHAVN

TELEFON: PALÆ 3269

Fibo BETON
KLINKER

— de lette og stærke betonklinker
med den ubrudte cellestruktur —

ER VÆRD AT ARBEJDE MED

leveres i sorteringerne 0-3, 3-10 og
10-20 mm — Forsendelse overalt

Tal med Deres forhandler om FIBO

FISKBÆK BETONKLINKERFABRIK
FISKBÆK PR. HERBORG
TLF. HERBORG 12

WATOELIN
syntetiske

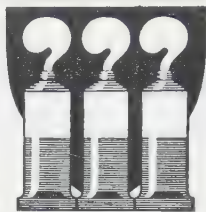
rustbeskyttelsesfarver

er særlige kvaliteter udarbejdet til brug
under vanskelige vejrforhold og overalt,
hvor den allerstørste holdbarhed ønskes.
Den hurtige tørreevne sikrer, at pludselig
indtrædende regn eller tåge ikke forringer
resultatet, ligesom opdelingen i 3 typer
bevirker, at man med fuld sikkerhed kan
imødekomme de behov, som atmosfærens
forskelligartede beskaffenhed medfører.

**CARLSEN
& PLENGE**

MØRKHØJ BYGADE 32 - KØBENHAVN - SØBORG
SØBORG *7001

MALERFIRMA

**ROBERT
RASMUSSEN**

Skt. Gjertrudsstræde 6
Central 202 og 11.302

C. MØLLMANN & CO.

MALERMESTRE

NØRREGADE 18

TLF. MINERVA 1404

MALERFIRMAET

AXEL SEEHUSEN

Central 3670

Udført malerarbejdet på United Shoe Machinery

OLUF BANG

Civilingenior

HILLERØDGADE 112, F

TLF. TAGA 5808 - 5810

Udført centralvarme, sanitære installationer,
blikkenslagerarbejde og aluminiumsbeklædning
på United Shoe Machinery Company A/S

LOKALER TIL LEJE

Stort værelse 4 x 5,70, vel-
egnet til tegnestue, Fr. d. VI.
Allé 6, F. FA. 3012, pr. 1. 10.

STILLING TILBYDES

Frederiksberg tekniske Skoles
afdeling *Skolen for boligindret-
ning* søger en faglærer i møbel-
tegning. Stillingen aflønnes
efter handelsministeriets be-
kendtgørelse af 19. juni 1959
vedrørende lønninger m.m.
for personale ved tekniske
skoler. Ansøgning indsendes
til Frederiksberg tekniske Skole,
Falstersvej 5, senest den 30.
september 1959.

2 arkitekter. Til projektering
af banker og motel til Iran sø-
ges to arkitekter med 3-5 års
tegnestuepraksis. Omgående
tiltrædelse. Henvendelse til an-
søgningskontoret. *Kampmann,
Kierulff & Saxild A/S*, Dagmar-
hus, København V. Tlf. Ctr.
7247.

Randers kommune. Yngre
arkitekt med evner og interesse
for fremstilling af bebyggelses-
planer, byplanarbejde i al-
mindelighed samt evt. fore-
faldende projekteringsarbejde
m.m. søges snarest.

Den, der ansættes, vil straks
blive boligberettiget i Randers
kommune. Ansøgning med op-
lysning om uddannelse m.v.
samt lønkrav sendes til *vej-,
bygnings- og havnevesenet*, Øster-
gade 12, Randers, hvortil også
evt. personlig henvendelse kan
ske.

Arkitekter. søges til vor teg-
nestue. Arbejdstid 8-16, lørdag
fri. *A/S Dominia*, Vester Vold-
gade 17, V. C. 3767, lok. 20.

**Ung, helst akademisk arki-
tekt** kan få ansættelse ved Gen-
tofte Kommunes bygningsvæ-
sen. Stillingen omfatter admini-
stration af byggeriets byplan-
mæssige forhold med mulighed
for deltagelse i projekterende
byplanarbejde. Skriftlig hen-
vendelse rettes til *bygnings-
vesenet*, Gentofte rådhus, Bern-
storffsvej, Charlottenlund.

Danske arkitekters tegne- stueservice

Lad D.A.T. hjælpe Dem med
tegnarbejdet. Henv. A. A.
Bredgade 66, eller tlf. Farum
506.

DUPLIKERING

Byggebeskrivelser, referater og
renskrivning af statiske bereg-
ninger. Duplikeringsbureauet
Dania, Minerva 428.

Malerfirmaet
PETERSEN & ANDERSEN

GRUNDLAET 1896 INDEHAVER SVENERIK RUFF
H. C. ØRSTEDSVEJ 22 B · CENTRAL 23
KØBENHAVN V

STEEN NIELSEN

MALERMESTER

TELEFON EVA 4955

Vesterbrogade 15

Zinktryk og Lustryk:

*Byen 7457 - Byen 3514

ATELIER ALFA

Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade 18

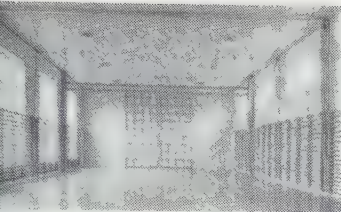
GOTH. 9212
GOTH. 2441

HOVERBY

Malerfirma

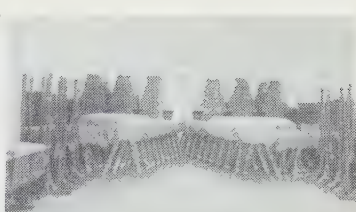
ALLEGADE 23

FIRMA POUL MADSEN DONS

Poststation: Alminde
Godsstation: Kolding
Telefon: Aagaard 200

GYMNASTIKREDSKABER

ALUMINIUM
DØRE - VINDUER - SKILLERUM

H. NIELSEN & SØN MASKINFABRIK A/S

ALDERSROGADE 37
KØBENHAVN N.

5 års garanti

PÅ HVER MÅTTE
FRA VOR FABRIK

MATERIALER

Gummilameller med impr.
lister i bøg, teak eller let-
metal

FARVER

sort, rød eller grøn efter
ønske

STØRRELSER

Efter ønske og i højderne
20, 25 og 35 mm (med let-
metal dog kun i 20 og
25 mm)

Forlang tilbud

SYEJBÆK

Lamel Gumminattefabrik's

Svejbæk - Tlf. 55 & 79

C. H. Jensen, Marconivej 2, Århus, Tlf. 4 39 88

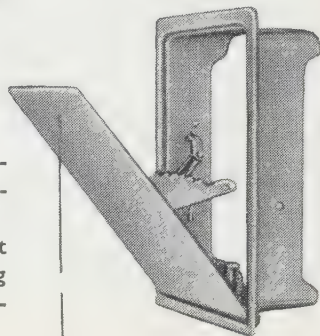
A. Ramsing, Glentevej 1, Fredericia, Tlf. 1751

Birger Pedersen, Hvidovrevej 277a, Hvidovre,
Tlf. 78 39 23

C. Smidt Johansen, Tycho Brahes Allé 6,
Kbh. S, Tlf. AStå 2992

Norleff

- en holdbar og billig
friskluftventil

Fremstillet af letme-
tal og med rustbe-
handlede fjedre.
Passer til Eternit
ventilationsrør og
kan med pal indstil-
les i 5 stillinger.

Dimensioner: 15 x 15 cm
10 x 15 cm

Dagspris
kr. 6,90
kr. 6,45

Forhandles af trælast- og bygningsmaterialeforretninger

A. RINDOM

Kampmannsgade 2, København V - Minerva *2222

Johs. Madsen & Søn

SØBORG

United Shoe-Machinery, Herlev
Arkitekt: Karl Weidemann Petersen, M.A.A.

Håndværkere og leverandører

betonkonstruktioner

og chokbeton:

murer:

tømrer:

snedker:

maler:

varme - ventilation:

el-installation:

glarmester:

gulve:

Højgaard & Schultz A/S
R. Nedergaard
Em. Jensen & Schumacher
A. Nedergaard
Johs. Madsen & Søn
Poul Larsen
Axel Seehusen
Oluf Bang
Poul Repsdorph
Aks. H. Bech
Evers & Co.
Fyens Textilkompagni A/S,
Odense
Svend Kelsen
Linoleumslageret
Arkolit Gulvbelægning
Lars Chr. Nielsen
(ELOPAN)
V. Kann Rasmussen & Co -
Velux A/S

facadevinduer:

hustelefoner og

signalanlæg:

aluminiumsvinduer og

døre ved hovedindgang:

smed:

Dansk Tele-Teknik

Stålvindue-Centralen

Chr. Lind

**CONTEMPORARY
DANISH
ARCHITECTURE**

redigeret af Finn Monies og
Bent Røgind, med indledende
tekst af Esbjørn Hiort. Over-
sigt over alt væsentlig i mo-
derne dansk bygningskunst fra
de sidste 10 år. Stort billedstof.
Teksten er udelukkende på en-
gelsk. Format 20 x 21,5 cm.
Pris 32,00 kr.

DANSK FORM

DANISH DESIGN

DANSK FORM

med engelsk forord og
engelske billedtekster.
Den er udført som sær-
tryk af *Arkitektur* med
mange farveillustrationer.
En billig gavebog til ven-
ner i udlandet. Format
21 x 30 cm. Kartonneret,
pris 18,00 kr.

Arkitektens Forlag . Nyhavn 43 . København K

A 698

A. BARTHOLDY & SØN

**TØMRERMESTRE
ENTREPRENØRER**

JUNGGREENSVEJ 8, TLF. DAMSØ 1809-435

TØMRERMESTER

P. JUL. HANSEN

SOLSORTVEJ 49
GOTHÅB 1380

★
»Silkeborg«
Patentvinduer og -Døre

Firma FR. MADSEN

Indehaver THORVALD MADSEN

Tømrermester og entreprenør

Maskinsnedkeri

★ Udstiller på Akade-
misk Arkitektforenings
pæmanente udstilling i
København

Telefon 298 og 868, Silkeborg

Glarmester **K. GUHLE'S EFTF.**

J. Søndergaard Hansen

Bygningsarbejde, reparation,
blyvinduer, spejle

Lager af alle glassorter

Nyhavn 31 . København K . Telefon Central 7669

PREVENIT
SE SIDE 77 I SUPPLEMENT TIL GB3

P. A. Klinge's Eftf. . Holmbladsgade 128 . Central 10 77

GRECO DØRE

FABRIK
N. HELMER HENRIKSEN
KYSTVEJ AARHUS TELF. 2 47 00
FORHANDLERE OVERALT I DANMARK

Silikonat

mod Regn og Fugt-
til Mur- og Tagsten m. m.

V. Meyer

BYGNINGSMATERIALER

NIELS JUEL'S GADE 9 · KØBENHAVN K · MINERVA 3525

Det faste lån
er fundamentet

Østiften Kreditforening
Stiftet 1851

Lån med løbetid 60, 43 eller 30 år – samt i
særlige tilfælde 10 år – ydes i faste ejendomme
i by og paa land indenfor Østifterne og Samsø

Cirkulerende kasseobligationer ca. 3,3 milliarder kr.

Foreningens indskrivningsafdeling modtager til gratis op-
bevaring og forvaltning obligationsbeløb fra kr. 10.000

Jarmers Plads 2, København V · tlf. C. 8501

Læg vægt på kvalitet – isolér med VAKUSKUM

- * VAKUSKUM-isolering forøger husets værdi og letter vedligeholdelsen –
- * VAKUSKUM-isolering finansieres af pengeinstitutterne –
- * VAKUSKUM-isolering nedsætter brændselsomkostningerne med $\frac{1}{3}$

Markedets billigste isoleringsmateriale, målt pr. effektiv isoleringsenhed.

DANSK FIBERPLASTIC

Tietgens Alle 106. Odense. tlf. (09) 11 27 46
Teknisk kontor:
Vilvordevej 51. Charlottenlund. tlf. (01) 66 Ordруп 1488

DANSKE MØBLER
Af Chr. Enevoldsen

Forfatteren behandler spørgsmålet om, hvorvidt den danske møbelproduktion som helhed kan leve op til den popularitet og anerkendelse, danske møbler har vundet. I artiklen fremhæves, at kun en original kunstnerisk indsats kan sikre en fortsat højnelse af kvaliteten.

Arkitekten nr. 17/1959 side 305

BOLIGMILJØ, BILER OG FRITID
Af Carl Jacob Ammitzbøll

Forfatteren skriver om boligområdernes udformning og det stigende antal bilers og den højere levestandards indvirkning på boligmiljøet.

Arkitekten nr. 17/1959 side 310

GAUDI
Af Poul Erik Skriver

Forfatteren, der har foretaget en studierejse i Spanien, skriver om den spanske arkitekts arbejde og hans forhold til samtiden og nutiden. Artiklen er illustreret med optagelser af de væsentligste af Gaudis arbejder.

Arkitekten nr. 18/1959 side 317

749

711/58

92(G):72

MYNSTERSVEJ 12
VESTER 9982

Monies & Andersens Eftf. A/s

K. K. L. Simonsen's eftf.

Centralvarme, sanitære installationer, højtryksledninger

Frederiksborggade 22, K
Tlf. Minerva *2314

E. PIHL & SØN Uraniavej 12
Murer- & Entreprenørfirma

Indehavere

C. Pihl & K. Langvad, *Civilingeniører*

DAFOLEUM

*

-det stærke
GULV

A/s DANSK ASFALTFABRIK

Ø. Teglgade 7, SV . Tlf. Hilda 1648

Odense
Tlf. 3681

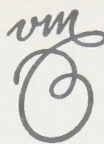
Aarhus
Tlf. 3 38 44

Nysted
Tlf. 87 11 88

GLARMESTER **Aksel H. Bech**

Frederiksborgvej 221 . Søborg . Tlf. SØ 2026

Udført glarmesterarb. på United Shoe Machinery

Aktieselskabet

V. M. BROCKHUUS

Bygnings- og inventarsnedkeri
57, Gl. Kæglendevej . Tlf. C. 11.012

ARKITEKTER og INGENIØRER

bør i beskrivelser og specifikationer udtrykkelig kræve
originale BETONCYKLESTATIVER WB

fra **D. WENDT . København K . Eva 351**

Nemmeste og billigste parkering

J. Chr. Petersen Papirhandel

TELF. C. 243

Specialitet:
TEGNEARTIKLER

BRDR. CARNERA

GRUNDL. 1902

**Mosaik
Terrazzo
Cementvarer
Granitogulve**

KONTOR:

Ndr. Fasanvej 99 . Goth. 8007

FABRIK:

Kastanie allé 14 . Damsø 4265

★

LAURIDS JENSEN & Co's Fabrik C. 2410
LÆRKEVEJ 17 . KØBENHAVN NV

5 LEDNINGER

FABRIKEN GRUNDLAGT 1919

INDEHAVER FABRIKANT LAURIDS JENSEN

Vi udfører: Metal- og smedearbejde
Trukne metalprofiler
Markiser
Montering af
fødevarebutiker

HANS KONDRUP

TØMRERMESTER

MASKINSNEDKERI

Vangedevej 44, Gentofte 7110 & 7109

MUNCH-CHRISTENSEN & CO.

HARSDORFFSVEJ 8

TELEFONER: CENTR. 3314

OG VESTER 3314

Lars Jørgensens Enke

v/ H. M. Jensen Brydegård

BYGNINGS-, INVENTAR- OG MASKINSNEDKERI

Wesselsgade 20 . København N . Telf. Central 4647

★

FRODE OLSEN & CO. A/S

Maskinsnedkeri . Bygnings- og inventarbejde

ØRESUNDSVEJ 144 . TELEFON: CENTRAL 592

Peter Johansen

Tømrermester

Runebergs Allé 22

Tlf. Søborg 145 - 1729

JULIUS NIELSEN & SØN

TØMRER- OG SNEDKERARBEJDE

Fortunstræde 4 . Telefon 2716

L. A. LARSEN & SØN

Blikkenslager og aut. gas- & vandmester

LØNGANGSTRÆDE 21

Telefon Byen 6946

anbefaler sig med alt til faget henhørende

Ingemann Larsen

MASKINSNEDKERI

Alt bygningsarbejde udføres

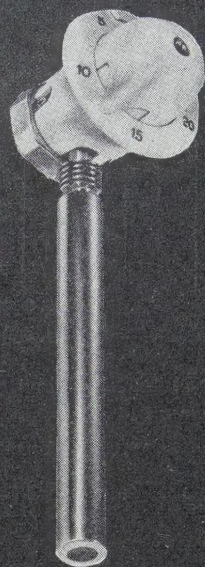
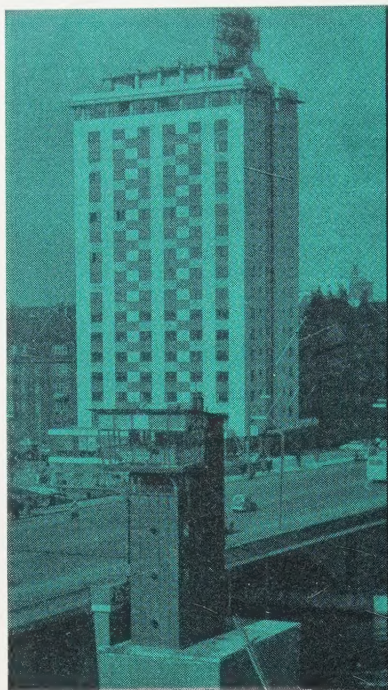
Lindgrens Alle 5 . Telf. Amager 2926 . Privat Amager 7746

BYGNINGSSNEDKERNES A/S

Hillerødgade 30 - København N

Maskinsnedkeri og Listefabrik

Alt Bygningsarbejde udføres Telefon 14769 . 11234

1040

Danfoss termostatiske radiatorventil

NB. Som følerelement til den nye type RAD anvendes elementer med løs føler til højt tryk.

Type RA for varmtvandsanlæg leveres med fast føler, løs føler og med centralregulering.

RAD for damp leveres kun i udførelsen med løs føler.

Type RAD er, sammen med type RA for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg, den eneste eksisterende mulighed for effektiv temperaturregulering, fordi den monteres direkte på radiatoren som selvregulerende ventil, og regulerer temperaturen termostatisk i hvert enkelt rum.

Danfoss termostatiske radiatorventil for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg type RAD, som nu er kommet på markedet, fremstilles i rødgods med sæde og ventilplade af rustfrit stål, og leveres i størrelserne $\frac{3}{8}$ ", $\frac{1}{2}$ ", $\frac{3}{4}$ " og 1".

Ventilerne er forsynet med temperaturskala, der dækker området fra 5° til 25° C, inden for hvilket område, den frit kan indstilles.

**FABRIK FOR AUTOMATISKE KONTROLAPPARATER
Nordborg . telf. (044) 52222**

KØBENHAVN
GL. KONGEVEJ 1
TLF. Hilda 3100

ODENSE
VESTERGADE 44
TLF. 11 5075

AALBORG
NYHAVNSGADE 12
TLF. 3 5411

ÅRHUS
NY BANEGÅRDSGADE 45
TLF. 3 55 11

HERNING
BRORSONSVEJ 37
TLF. 2811